

Laura Huttunen

AMMATTIKORKEAKOULUJEN TUKI YRITTÄJYYDELLE LIIKETALouden KOULUTUSOHJELMASSA

**Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja
B•23**

Ammattikorkeakoulujen tuki opiskelijoiden yrittäjyydelle liiketalouden koulutusohjelmassa

Laura Huttunen

2007 Vantaa

Copyright © tekijät
ja Laurea-ammattikorkeakoulu

ISSN 1458-7211
ISBN 978-951-799-123-0

Edita Prima Oy, Helsinki 2007

Sisällys

TIIVISTELMÄ	5
1 JOHDANTO	6
1.1 Ydinkysymys ja aiheen rajaus	7
1.2 Työn rakenne	8
2 AIHEALUEEN ESITTELY	9
3 YRITTÄJYYS	15
3.1 Yrittäjyyden tarve	16
3.2 Yrittäjän osaamis- ja ammattitaitovaatimukset	17
3.3 Yrittäjyyden haasteet ja mahdollisuudet	20
3.4 Yrittäjäkuvan määrittäminen	22
4 YRITTÄJYYS JA AMMATTIKOREAKOULUT	24
4.1 Yrittäjyyden edistäminen	25
4.2 Yrittäjyyskasvattaja ja käytetyt oppimismenetelmät	26
4.3 Yrittäjyyden syntymiseen vaikuttavat tekijät	28
4.4 Yrittäjyyden tukeminen	29
5 TUTKIMUSTYÖ JA SEN TOTEUTUS	32
5.1 Tutkimustapa	33
5.2 Tapaustutkimus	34
5.3 Tutkimusaineiston analysointi	36
5.4 Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti	37
5.5 Tutkimukseen liittyvä kritiikki	38
5.6 Tutkimuksen vaiheet	39
6 TULOSTEN ESITTELY	41
6.1 Yrittäjyyden tukeminen erilaisilla keinoilla	42
6.1.1 Yrittäjyyden suuntautumisvaihtoehto	43
6.1.2 Yrittäjyyden laaja opintojaksokokonaisuus	44

6.1.3	Mentorointi	46
6.1.4	Esihautomo	47
6.1.5	Hautomo	49
6.1.6	Muut tukikeinot	50
6.2	Ympäristöjen ja opintojaksokokonaisuuksien oppimistavoitteet	52
6.3	Yrittäjyyden tukeminen opetussuunnitelmassa	53
6.4	Opetuksen ulkopuoliset yrittäjyyden tukimuodot	54
6.5	Yrittäjyyden tukemisen tavoite ja sen toteutuminen	56
6.6	Opiskelijoiden perustamat yritykset	57
6.7	Tulevaisuuden suunnitelmat yrittäjyyden tukemisessa	58
7	KESKUSTELU	61
7.1	Yrittäjyyden tukikeinot verrattuna aikaisempaan tutkimukseen	61
7.2	Osaamisvaatimuksien täyttäminen ja tukitoimenpiteet	63
7.3	Opettajien ja muun henkilökunnan rooli tukemisessa	66
7.4	Tukemisen tavoitteet	67
7.5	Yrittäjyyden esitleminen opiskelijoille	69
7.6	Yrittäjyysstrategian sisällön löytyminen tutkimustuloksista	69
7.7	Työn arviointi	70
8	KEHITTÄMIS- JA JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET	72
	LÄHTEET	74
	KUVIOT JA TAULUKOT	79
	LIITTEET	80

Tiivistelmä

Suomessa on viime vuosina ollut esillä suurien ikäluokkien eläkkeelle jääminen, minkä seurauksena tarvitaan uusia menestyviä yrittäjiä. Pienet ja keskisuuret yritykset ovat merkittäviä työllistäjiä ja vaikuttavat siten maan kansantalouteen. Suomessa yrittäjien koulutustaso ei ole kovin korkea ja sitä pyritään yhä nostamaan, vaikka tilastoissa on näkyvissä pientä parannusta. Yrittäjäaktiivisuus ei ole myöskään tavoitelluissa lukemissa.

Tässä opinnäytetyössä syvennyttään ammattikorkeakoulujen keinoihin tukea opiskelijoita yrittäjyyteen. Tutkimuksen näytteeseen on otettu mukaan Suomessa toimivat ammattikorkeakoulut, jotka tarjoavat liiketalouden koulutusohjelmaa. Työn tavoite on selvittää, miten ammattikorkeakoulut tukivat opiskelijoita yrittäjyyteen lukuvuodella 2005 – 2006.

Teoreettinen osio keskittyy yrittäjyyteen, yrittäjäkasvatukseen ja –koulutukseen. Siihen on yhdistetty kiinteästi ammattikorkeakoulut. Empiriaosuudessa esitellään työssä käytetty tiedonkeruutapa sekä tapaustutkimusmenetelmä. Työn lopussa tuodaan julki tutkimuksen tulokset, käydään loppukeskustelu teorian ja tulosten ohjalta ja esitetään ehdotuksia jatkotutkimuksille.

Tutkimukseen saatiin yhteensä 14 vastausta 24 ammattikorkeakoulun näytteestä. Opinnäytetyön vastausprosentti on 58,3 prosenttia. Saadut vastaukset on analysoitu pääosin laadullisia menetelmiä käyttämällä. Tulokset osoittivat, että ammattikorkeakoulut tukevat opiskelijoita yrittäjyyteen erilaisilla keinoilla, joista suuri osa sisältyy koulujen opetussuunnitelmiin. Ammattikorkeakoulut pitävät tärkeänä niin sisäistä kuin ulkoistakin yrittäjyyttä. Ulkoisesta yrittäjyydestä tuotiin esille sekä uusyrittäjyys että yrittäjäpolvenvaihdot.

Asiasanat yrittäjyys, yrittäjät, yrittäjyyskasvatus, ammattikorkeakoulut, liiketalous

Espoo, 2006

Laura Huttunen

1 JOHDANTO

Koko Eurooppa tarvitsee lisää uusia ja menestyviä yrityksiä (Euroopan Yhteisöjen Komissio 2003, 5). Suomessa yrittäjyydellä on merkittävä vaikutus maan kansantaloudelle. Pienet ja keskisuuret yritykset työllistävät suuren joukon maan työikäisestä väestöstä, minkä takia niillä on tärkeä rooli myös tulevaisuudessa. Tähän saadaan tukea myös luvuista, jotka osoittavat, että yritysten työntekijöistä 61,7 prosenttia on alle 250 henkilön pk-yrityksissä. Nämä yritykset tekevät 52,3 prosenttia suomalaisten yritysten liikevaihdosta. (Suomen Yrittäjät 2006: kalvot, 3.)

Yrittäjyyden politiikkaohjelmassa kerrotaan hallituksen talouspolitiikan tavoite. Siihen kuuluu yritysten perustamista, kasvua ja kansainvälistymistä edesauttavien toimintapuitteiden luominen. Tavoitteisiin lukeutuu myös toimintaympäristön vakaa ja ennustettava kehitys. Suomi halutaan myös nostaa yrittäjyyden toimintaedellytysten kantilta Euroopan kärkimaihin. Ohjelman tavoitteissa mainitaan yritysten ja yrittäjien merkityksen työllisyyden luojina kasvavan. (Hallituksen politiikkaohjelmat: Yrittäjyys 2006.) Näitä voidaan vertailla edellä mainittuihin lukuihin. Tavoitteiden toteutuminen vaatii kuitenkin sekä yritystoiminnan kasvua että yritysten lukumäärän kasvua. Lukumäärä on kasvanut ja se on tällä hetkellä korkeampi kuin koskaan historiassa, mutta se ei ole kasvanut kuitenkaan riittävästi toimintaympäristön tarjoamiin mahdollisuuksiin verrattuna. Yrittäjän politiikkaohjelma muodostuu viidestä eri osa-alueesta, joista ensimmäisenä mainitaan yritystoiminnan aloittamisen edistäminen (Hallituksen politiikkaohjelmat: Yrittäjyys 2006). Tämä kohta saa huomiota tässä opinnäytetyössä.

Suomalaisten yrittäjien taustat ovat kirjavia, mutta tilastoista selviää kuitenkin niin sanottu yrittäjän profiili. Yrittäjillä on hieman korkeampi koulutustaso kuin suomalaisilla keskimäärin. Osa suomalaisista yrittäjistä on ammattikorkeakoulusta valmistuneita ja heihin suunnataan katse tässä työssä. (Suomen Yrittäjät 2006, 10.) Yhtä tärkeänä osana tätä työtä ovat ammattikorkeakoulut ja niiden rooli opiskelijoiden tukemisessa. Kun puhutaan yritystoiminnan aloittamisesta, voidaan todeta, että harva ihminen voi ryhtyä yrittäjäksi ilman muiden ihmisten apua. Jotkut tarvitsevat neuvoja ja tukea toisia enemmän ja eri asioissa (Römer-Paakkanen 2006). Oppimisesta voidaan myös todeta se, että eri ihmiset oppivat eri tavoin (Paajanen 2001, 141). Voidaan päätyä siihen, ettei ole yhtä ainoaa keinoa tukea yksilöä yrittäjyyden polulla.

Tämän opinnäytetyön aihetta on aikaisemmin tutkittu opetussuunnitelmien tasolla. Opetussuunnitelmat selvittävät sitä, mitä on suunniteltu tehtävän. Koulujen

opetussuunnitelmissa luodaan suunnitelmia tulevaisuutta varten. Ne voivat kuitenkin poiketa siitä, mitä todellisuudessa tehdään. Näin ollen tälle tutkimukselle on tarvetta, jotta selviää aidot yrittäjyyttä koskevat tukitoimenpiteet. Saurio (2003) on tutkinut tämän työn teemaa myös käytännön tasolla, ja siitä on tehty julkaisu ”Yrittäjyyden edistäminen ja yrityshautomotoiminta ammattikorkeakouluympäristössä”. Kyseinen työ on julkaistu vuonna 2003, joten muutoksia on todennäköisesti tapahtunut.

1.1 Ydinkysymys ja aiheen raja

Tämän opinnäytetyön ydinkysymys on rajattu seuraavaan: Miten ammattikorkeakoulujen liiketalouden koulutusohjelmassa tuetaan opiskelijoita yrittäjyyteen? Tätä selvennetään keskittymällä siihen, minkälaisia keinoja ammattikorkeakoulut käyttävät tukieissaan yrittäjyyttä ja kuuluvatko ne opetussuunnitelman sisältöön vaiko eivät. Näitä keinoja voivat olla erilaiset oppimisympäristöt, kuten esihautomot ja yrityshautomot. Edellä mainittujen lisäksi tukimuotoihin lukeutuvat syvemmät ja laajemmat opintojaksokokonaisuudet, suuntautumisvaihtoehdot ja opintopolut, jotka käsittelevät läheisesti yrittäjyyttä. Joillakin kouluilla saattaa olla myös muita keinoja tukea yrittäjyyttä, mitkä eivät ole laajemmin tunnettuja, joten tutkimuksessa halutaan saada myös nämä esille. Tutkimuksessa haetaan vastausta myös siihen, onko kouluilla määriteltyjä tavoitteita yrittäjyyden tukemisessa ja osaavatko ne arvioida, miten asetetut tavoitteet toteutuvat.

Työn ulkopuolelle jää muiden koulutusväylien sekä ylempään ammattikorkeakoulutukseen liittyvä yrittäjyyden edistäminen. Aihe on rajattu ammattikorkeakouluihin ja liiketalouden koulutusohjelmiin työn tekijän taustan takia. Työn toteuttaa Laurean liiketalouden koulutusohjelman opiskelija. Työssä ei tarkastella lähemmin opetussuunnitelmissa tapahtuvia muutoksia, joista on aiemmin päätetty ja joiden toteutus alkaa vasta tutkimuskyselyn toteuttamisen jälkeen.

Teorian tarkastelussa keskitytään yrittäjyyteen, joka on hyvin laaja käsite. Sen takia on syytä kertoa, mikä näkökulma sillä on tässä yhteydessä. Työn kohteena on ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden yrittäjyyden edistäminen, jonka tavoitteena on tukea opiskelijoita yrittäjyyteen niin, että he perustaisivat yrityksen joko opiskeluaikanaan tai myöhemmin valmistumisen jälkeen ja näin työllistäisivät itsensä. Yrittäjyyttä käsitellään teoriaosiossa aluksi laajemmin, mutta sitten keskitytään pienyrittäjyyteen. Pienyritykset ovat tämän työn aihealuetta, koska yrityksen perustaminen ja kasvu lähtee pienyrityksestä. Se voi mahdollisuuksien mukaan kasvaa keskikokoiseksi tai suureksi, mutta sellainen visio rajataan tästä pois. Teoriaan liittyy tiiviisti ulkoinen yrittäjyys ja sen lisäksi esitellään myös si-

säinen yrittäjyys. Yrittäjyyskasvatusta käsitellään ainoastaan ammattikorkeakoulutuksen osalta, milloin muu yrittäjyyskasvatus jätetään huomiotta.

Työn tehtävä, tavoite ja hyöty

Opinnäytetyön tehtävänä on kartoittaa, miten koulut ovat konkreettisesti tukenneet opiskelijoitaan yrittäjyyteen, ja koota saaduista tiedoista tilannetta mallintavia taulukoita, joista muodostetaan kuvioita. Työn tavoitteena on uuden ammatillisen tiedon tuottaminen, eli kyseessä on tutkielmatyyppinen työ. Yhtenä osana opinnäytetyötä on ammattikorkeakoulukenttään liittyvä empiirinen tutkimus, joka toteutetaan kyselyn muodossa. Tutkimukseen otetaan mukaan ammattikorkeakoulut, jotka tarjoavat liiketalouden koulutusohjelmaa. Suomessa näitä on yhteensä 24 kappaletta ja näistä kouluista on tarkoitus saada vastaus esiteltyn aiheeseen. Tutkimusosuus toteutetaan Laureassa kevään ja kesän 2006 aikana. Kyselyyn saadut vastaukset analysoidaan syksyllä 2006.

Henkilökohtaisena yksilötason tavoitteena on omaksua tieteelliseen tutkimukseen tarvittavat taidot, oppia tutkimaan tieteellisesti sekä tekemään analyysi ja mahdolliset jatkotoimenpide-ehdotukset tuloksien pohjalta sekä saavuttaa lopulta tradenomilta vaadittava pätevyys, joka auttaa työllistymisessä.

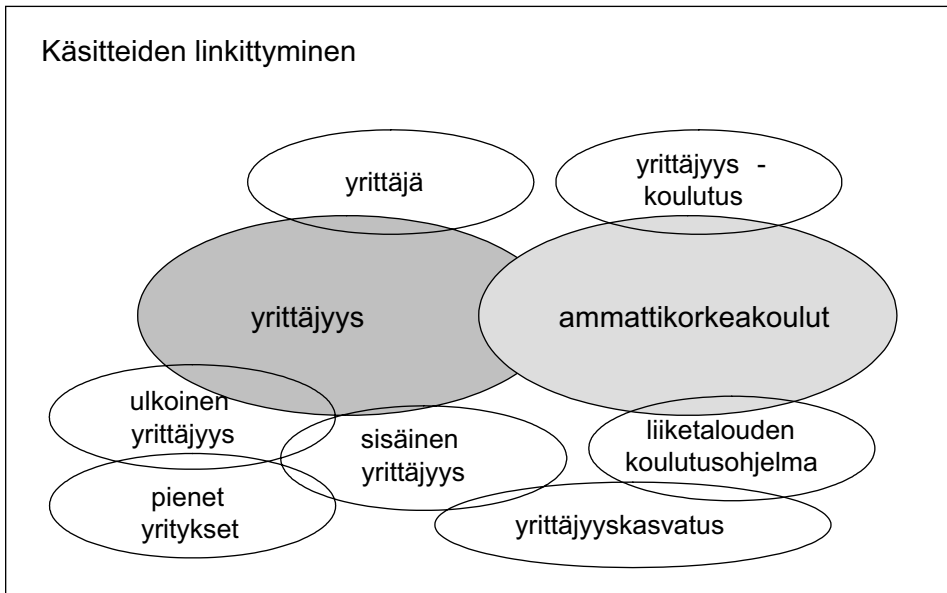
Työstä saatava hyöty on se, että se antaa kuvan siitä, miten ammattikorkeakoulut näkevät itsensä yrittäjyyden tukena ja myös se, miten ne kykenevät saamaan opiskelijoitaan yrittäjäpolulle. Vaikka tutkimus keskittyy liiketalouden koulutusohjelmaan, voitaneen saatuja tuloksia hyödyntää myös muilla koulutusaloilla.

1.2 Työn rakenne

Työn alussa esitellään aihealueeseen liittyvät käsitteet sekä annetaan yleistä tietoutta lukijalle. Teoriapohja luodaan julkaistun kirjallisuuden pohjalta. Kirjallisuuden avulla selvitetään se, mitkä käsitteet liittyvät tähän tutkimukseen ja avataan ne lukijalle. Käsitelänsauksen jälkeen työ etenee käsitteitä laajemmin yrittäjyyteen ja ammattikorkeakoulutukseen sekä niiden yhtymäkohtiin. Teoriaosuudessa etsitään vastauksia siihen, millainen tarve Suomessa on uusille yrittäjille, minkälaisia ovat yrittäjän osaamisvaatimukset sekä millainen on yrittäjän profiili. Tämän jälkeen kirjoittaja esittää näkemyksensä yrittäjyyden tukemisesta. Näiden jälkeen tutustutaan syvemmin tutkimuksen suorittamiseen ja valittuun tutkimustapaan. Työn loppupuolella esitetään tutkimuksen eteneminen vaiheittain sekä opinnäytetyön tulokset. Vastauksien esittelyä seuraa loppukeskustelu ja viimeisenä kohtana esitetään kehitys- ja jatkotutkimusehdotuksia.

2 AIHEALUEEN ESITTELY

Opinnäytetyöhön liittyy useita käsitteitä ja tässä luvussa selvitetään, mitä näillä kuviossa 1 esitellyissä käsitteillä tarkoitetaan ja miten ne määritellään.

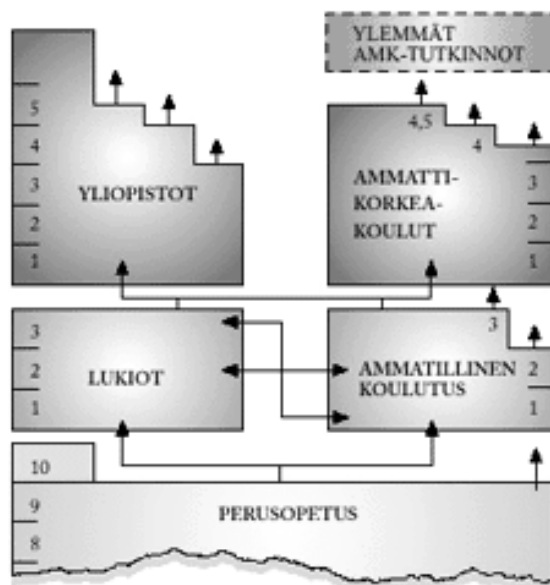
Kuvio 1. Käsitteiden linkittyminen

Ammattikorkeakoulu

Ammattikorkeakoulut (AMK) ovat osa suomalaista korkea-astekoulutusta yliopistojen rinnalla. Ammattikorkeakoulut ovat monialaisia ja alueellisia korkeakouluja, joilla on läheinen yhteys työelämään ja oman ympäristön aluekehitykseen. Näistä kouluista valmistuu ammatillisipainotteisiin korkeakoulututkintoihin. Suomessa toimii yhteensä 29 ammattikorkeakoulua, joista seitsemän on kunnallisia, 11 kuntayhtymän omistamia ja 11 yksityisiä. Näiden lisäksi toimii myös kaksi muuta ammattikorkeakoulua: Ahvenanmaalla Höghskolan på Åland ja Poliisiammattikorkeakoulu. (Opetusministeriö.) Ammattikorkeakoulujen rehtorien neuvosto (Arene) ilmoittaa suoraan ammattikorkeakoulujen määrän 31 kappaleena, joista 23 tarjoaa liiketalouden koulutusohjelmaa (Liite 1). Tähän on lisätty myös Arcada, joka kuuluu Arenen liiketalousryhmään, jolloin lukumääräksi tulee 24.

Ammattikorkeakoululain (351/2003) mukaan koulutuksen tehtävä on antaa amk - opiskelijoille valmiudet työelämään ja sen kehittämiseen sekä tarjota tutkimukseen ja taiteellisiin lähtökohtiin perustuvaa opetusta asiantuntijatehtäviin. Ammattikorkeakoulujen tehtäviin lukeutuu myös se, että niiden on harjoitettava ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa soveltavaa ja tutkimus- ja kehitystyötä. Toiminnassa on otettava huomioon myös alueen elinkeinorakenne. (Opetusministeriö.) Opiskeluaikana opiskelija omaksuu teoriatietoa sekä saavuttaa käytännön ammattitaidon koulutusalaaltaan. Ammattikorkeakoulusta valmistuneella opiskelijalla on hyvät työelämäyhteydet, jotka on saavutettu opiskeluaikana. Nämä yhteydet vahvistavat opiskelijan hyvää työllisyysnäkökulmaa. (Arene.)

Alla olevasta kuvista 2 selviää ammattikorkeakoulujen sijoittuminen opetuksen kentällä. Ammattikorkeakoulutus on jatkoa joko lukio- opinnoille tai ammatilliselle koulutukselle.

Kuvio 2. Ammattikorkeakoulutuksen sijoittuminen koulutuksessa (Arene)

Liiketalouden koulutusohjelma

24 ammattikorkeakoulua tarjoaa liiketalouden koulutusohjelmaa, josta valmistuneet opiskelijat käyttävät tradenomin tutkintonimekettä. Liiketalouden koulutusohjelma pitää sisällään erilaisia suuntautumisvaihtoehtoja liiketalouden alalta,

kuten kansainvälisen yritysmarkkinoinnin. Liiketalouden koulutusohjelman laajuus on 210 opintopistettä ja suoritusajaksi on laskettu kolme ja puoli vuotta. Opinnot alkavat perusopinnoista, jotka käsittävät markkinoinnin, viestinnän, talouden ja johtamisen perusteet. Perusopintojen jälkeen jatketaan ammattiopinnoilla, harjoittelulla sekä opinnäytetyöllä. (Opetushallitus: Ammattikorkeakouluopinnot 2005–2007, 121–122.)

Liiketalouden koulutusohjelma antaa laajat perustiedot sekä valmiudet toimia asiantuntijatehtävissä. Tästä koulutusohjelmasta valmistuneet tradenomit voivat toimia yrityksissä, julkisissa yhteisöissä, yhdistyksissä tai he voivat aloittaa oman liiketoiminnan. Koulutusohjelma antaa valmiudet toimia erilaisissa toimintaympäristöissä, projekteissa sekä tiimeissä. Saavutetut valmiudet edesauttavat opiskelijaa omaksumaan yrittäjämäisen toimintatavan. (Opetushallitus: Ammattikorkeakouluopinnot 2005–2007, 121–122.)

Yrittäjä

Sana yrittäjä tulee ranskalaisesta sanasta *entreprendre*, joka tarkoittaa ottaa vastuulleen tai perustaa oma yritys tai seurata omaa missiota. Liike-elämässä yrittäjä nähdään henkilönä, joka aloittaa oman liiketoiminnan tai mullistaa olemassa olevaa. Toisin sanoen hän lanseeraa uusia tuotteita, avaa uudenlaisia markkinoita, löytää uusia organisaatiomuotoja tai muuttaa merkittävästi vallitsevaa tilannetta. (Platt 2004, 541.) Huuskonen (2006, 33) mainitsee, että yrittäjyyden terminologia on sekava ja epäselvä. Lambing ja Kuehl (2000, 13, 21) näkevät asian myös samantapaisena kuin Huuskonen. Heidän mukaansa ei ole muodostunut selkeää kuvaa määritelmästä ”yrittäjä”, mutta useimmissa määritelmissä siihen liitetään riskinottohalu mahdollisuuksien tavoitteluun. Uusi yrittäjä tarjoaa useimmiten tuotteita ja palveluita olemassa olevilla markkinoilla ja vain pieni osa luo kokonaisvaltaisesti uutta markkinasektoria tai talouden alaa. (Euroopan Yhteisöjen Komissio 2003, 7).

Yrittäjyys

Yrittäjää laajempana käsitteenä on yrittäjyys, jota määritellään myös monin eri tavoin. Toisinaan määritelmät yrittäjästä ja yrittäjyydestä kuvailevat samaa asiaa. Euroopan Yhteisöjen Komissio (2003, 6–7) määrittelee yrittäjyyden monitahtoiseksi ilmiöksi. Sen mukaan yrittäjyyttä esiintyy sekä taloudellisissa että muunlaisissa organisaatioissa. Ennen kaikkea yrittäjyys nähdään ajattelutapana, johon sisältyy yksilön motivaatio ja kyky tunnistaa mahdollisuus sekä toteuttaa se. Yrittäjyys vaatii luovuutta ja innovatiivisuutta päästä olemassa oleville markkinoille ja kilpailla siellä, mutta se voi esiintyä myös uusien markkinoiden luomisessa. Menestyvän liikeidean takana yhdistyy luovuus sekä innovatiivisuus hy-

vään johtamiseen ja yrityksen mukauttamiskykyyn. Yrittäjyydessä toiminnan taakse vaaditaan kunnianhimoa ja strategiaa. Yrittäjyyttä kuvaillaan myös mielentilana ja prosessina, joiden kautta kehitetään taloudellista toimintaa. Tässä kehitystoiminnassa yhdistetään riskinotto, luovuus ja toisinaan myös innovatiivisuus johtamiseen joko uudessa tai olemassa olevassa yrityksessä.

Yrittäjyydestä tarjotaan myös toisella tavalla määritelty kuva. Yrittäjyys voidaan jakaa luonteensa mukaan kolmeen luokkaan. Ensimmäisenä ryhmänä on kokonaan uusi konsepti ja uusi liiketoiminta. Tällä tarkoitetaan yritystä, joka kehittää uuden idean pohjalta ja jolle luodaan uusi toimintakonsepti. Tällaisen toiminnan käynnistämiseen tarvitaan luovuutta ja kykyä nähdä trendit ennen suurta yleisöä. Yhdistelmä voi olla niin mullistava, että se luo kokonaan uuden teollisuuden. Tästä esimerkkeinä ovat Bill Gates ja Microsoft sekä Steven Jobs ja Apple. Toiseen ryhmään kuuluu yritykset, jotka toimivat jo olemassa olevalla konseptilla, mutta ovat uusia. Tästä esimerkkinä on ruokakauppa, jossa idea on vanha tuttu, mutta siihen sisältyy kuitenkin yrittäjyydelle tyypillinen riski. Usein toisen ryhmän yrittäjät aikovat kehittää liiketoimintaa uuteen suuntaan, eli olla luovia, ja näin olla kilpailijoitaan parempia. Kolmanteen luokkaan lasketaan yritykset, jotka toimivat jo olemassa olevalla konseptilla ja vanhan yrityksen turvin. Kyseessä on siis toimivan yrityksen ostaminen, joka ei vaadi yrittäjyydelle tyypillistä luovuutta, mutta sisältää taloudellisen ja henkilökohtaisen riskinottamisen. (Lambing & Kuehl 2000, 14.)

Yrittäjyyttä esiintyy liiketoiminnan kaikilla aloilla, eli se ilmenee niin pienissä kuin suurissa yrityksissä, niin itsenäisten ammatinharjoittajien kautta kuin pörssiyrityöiden välityksellä (Euroopan Yhteisöjen Komissio 2003, 7).

Ulkoinen yrittäjyys

Ulkoinen yrittäjä -termi kuvaa prosessia, jonka ulkoisena tunnusmerkkinä pidetään itsenäisen pienyrityksen syntymistä. Ulkoisella yrittäjällä viitataan perinteeseen pienyritysympäristöön, yrittäjän ja yrityksen yhdentymiseen yrittäjähenkilössä. (Koskinen 2006, 22.)

Sisäinen yrittäjyys

Sisäinen yrittäjyys sijoittuu puolestaan organisaation sisäpuolelle. Se on yrityksen tuote, jolla viitataan työyhteisön tai yrityksen yrittäjämäiseen toimintatapaan. (Koskinen 2006, 22.) Sisäisistä yrittäjistä voidaan vielä lisätä se, että heillä on luovuutta, visioita ja kunnianhimoa, mutta he eivät ole perustaneet yritystä. Sisäinen yrittäjä sijoittuu omistajayrittäjän ja tavallisen työntekijän välille. (Koiranen 2000.)

Pienet yritykset

Suomen Yrittäjät määrittelee pienet ja keskisuuret yritykset, pk-yritykset, sellaisiksi, joissa työskentelee alle 250 työntekijää. Tarkennettuna keskisuurien yritysten työntekijöiden määrä on 50 ja 250 henkilön välillä, pienien yritysten työntekijämäärä on alle 50 ja mikroyrityksien alle 10. (Yrittäjät.fi 2005.) Kirjanpitolain mukaan pienen yrityksen määritelmään tulee lisäyksiä, joihin kuuluvat liikevaihto, taseen loppusumma ja henkilöstön määrä. Liikevaihto saa olla enintään 6 250 000 euroa, taseen loppusumma 3 125 000 euroa ja palveluksessa saa olla keskimäärin 50 henkilöä. Jotta yritys määritellään pieneksi, enimmillään yksi edellä mainituista rajoista saa ylittyä. (Kirjanpitolaki 3 luku 9 § 2.)

Vuoden 2004 lopussa Suomessa oli 232 305 yritystä (pl. maatalousyritykset), joista suurin osa, 93,1 prosenttia, oli mikroyrityksiä. Loppuosaan kuuluu 13 000 pienyritystä, 2 300 keskisuurta yritystä ja 564 suuryritystä. Yritykset työllistävät kaiken kaikkiaan 1,3 miljoonaa henkilöä, joista 810 000 on pk-yrityksien palveluksessa. (Yrittäjät.fi 2005.) Pk-yrityksien työllistävyys mainittiin johdannossa ja se oli 61,7 prosenttia. Jos keskisuuret yritykset lasketaan siitä pois, pienien osuus yksin on 44,1 prosenttia. Pienten osuus yritysten liikevaihdosta on 33,2 prosenttia niiden osuuden ollessa 98,8 prosenttia yritysten lukumäärästä. (Suomen Yrittäjät: kalvot 2006, 6.)

Yrittäjyyskasvatus ja -koulutus

Paajanen (2006, 19) nostaa yrittäjyyskasvatuksen alueelta esille sen, että keskeinen kysymys on, mitä yrittäjyys on ja miten sitä voidaan oppia ja opettaa. Hän kuitenkin huomauttaa, että yrittäjyyskasvatuksen käsite on ongelmallinen (Paajanen 2001, 112). Usein aihetta käsittelevät kirjoitukset ottavat huomioon kasvatuksen päiväkodista myöhempään opetukseen aina korkeakoulutukseen asti (Paajanen 2001, 115). Suomen Yrittäjien kalvosarjassa yrittäjyyskasvatus esittää, että yrittäjyyskasvatus pitäisi huomioida jokaisella koulutusasteella ja jokaisessa oppilaitoksessa (Suomen Yrittäjien lähtökohdat yrittäjyyskasvatuksessa, 1). Ammattikorkeakoulut ovat vain pieni siivu yrittäjyyskasvatusta, mutta tässä työssä ne ovat kuitenkin pääosassa.

Yrittäjyyskasvatus on paljon laajempaa ja monialaisempaa toimintaa kuin yrittäjyyskoulutus (Ylikerälä 2006, 77). Yrittäjäkoulutus määritellään yrittäjän tarvitsemien tietojen ja taitojen opettamiseksi ja omaksumiseksi, mikä tapahtuu koulun ja sen koulutusohjelmien ja opetussuunnitelmien puitteissa, ammattikorkeakoulun opettajien välityksellä. Tämänlaisen koulutuksen kohderyhmänä on yrittäjyydestä kiinnostuneet sekä yrittäjäksi aikovat opiskelijat. Yrittäjäkoulutuksen tavoit-

teena on valmistaa nämä valikoituneet opiskelijat yrittäjän ammattiin. (Ylikerälä 2005, 20.)

3 YRITTÄJYYS

Global Entrepreneurship Monitor, GEM -raportti, käsittelee muun muassa yrittäjyysaktiivisuutta. Vuonna 2004 tutkimukseen osallistui 34 maata, joita vertailtiin keskenään ja tulokset julkaistiin kansainvälisesti 20.1.2005. Tuloksista selviää se, että Suomen yrittäjäaktiivisuustaso on laskenut verrattaessa edelliseen vuoteen. Suomessa aikuisväestön yrittäjyysaktiivisuus laski 6,9 prosentista 4,4 prosenttiin. Tässä osuudessa on mukana ne, jotka yrittävät aktiivisesti perustaa yrityksen tai toimivat yrittäjänä. Vertailussa olevien maiden kesken Suomi sijoittui sijalle 25. EU-maiden joukossa. Suomen sijoitus on hieman alle keskitason, joka on 5,4 prosenttia. Pohjoismaiden vertailussa Suomi jää neljänneksi Ruotsia paremmaksi. (Suomen lehdistötiedote GEM 2005.)

GEM -raportin lehdistötiedotteessa (2005) tuodaan esille se, että Suomessa miesten yrittäjyysaktiivisuus on puolet korkeampi kuin naisten. Tämän eron todettiin olevan tilastollisesti merkittävä kaikissa ikäryhmissä. Miesten kohdalla yrittäjäaktiivisuuden taso on korkeimmillaan 25–34-vuotiaana, kun naisilla tilanne on myöhemmin, 35–44-vuotiaana. Yhdysvalloissa yrittäjyysaktiivisuus on toista luokkaa. Siellä neljä prosenttia väestöstä aloittaa vuosittain yritystoiminnan. Monet näistä yrityksiä perustavista yksilöistä ovat joko osa- tai kokoaikaisia työntekijöitä toisessa yrityksessä tai heillä on jo oma yritys. He eivät sitoudu perustettuun yritykseen kokonaan ennen kuin se on toiminnassa. (Lambing & Kuehl 2000, 14–15.)

Yrittäjyyden politiikkaa käsitellään eri yhteyksissä. Euroopan Unionin tasolla sitä on käsitelty Vihreässä kirjassa (2003) ja Suomen mittakaavassa sitä käsitellään Yrittäjyyden politiikkaohjelmassa (2006). Vihreässä kirjassa (2003) yrittäjyyden politiikasta mainitaan se, että sen avulla pyritään lisäämään yritysten elinvoimaisuutta yrittäjien motivoimisella ja tarjoamalla heille heidän tarvitsemansa taidot. Yrityksien perustamiseen, lopettamiseen, siirtämiseen jatkajille, menestymiseen ja selviytymiseen on yksi avaintekijä, joka on kannustava ympäristö.

Yrittäjyys on tärkeää, koska se synnyttää osaltaan uusia työpaikkoja ja luo kasvua. Uudet ja pienet yritykset luovat yhä enemmän uusia työpaikkoja kuin suuret yritykset. Tätä tukee tieto, että niissä maissa, joissa yrittäjyys on lisääntynyt, työttömyysluvut ovat samanaikaisesti pienentyneet. (Audretsch 2002, 13.) Yrittäjyyden hyviin puoliin lukeutuu myös se, että se edistää sosiaalista ja taloudellista yhteenkuuluvuutta kehityksestä jääneillä alueilla. Tällaisilla alueilla yrittäjyys voi lisätä myös taloudellista toimintaa ja synnyttää uusia työpaikkoja sekä samalla työllistää työttömiä. (Euroopan Yhteisöjen Komissio 2003, 7–8.)

3.1 Yrittäjyyden tarve

Monissa maissa on suurta tarvetta uusille työpaikoille. Suomen ja monien muiden teollistuneiden yhteiskuntien tilanne on se, että ne tarvitsevat toipuakseen tulevasta eläkepommista uusia yrittäjiä. (Puustinen 2004, 9, 20.) Yhdysvalloissa työvoimaan vaikuttaa kolme trendiä, joita voidaan soveltaa myös Suomen oloihin. Näitä ovat 1) 'brain drain', 2) elä ensin, työskentele sitten ja 3) yritykset haluavat nousevat kyvyt siipiensä alle. (Ryan 2004, 37.)

Osa suomalaisista opiskelijoista toimii samalla tavalla kuin Atlantin toisella puolella. He hankkivat usein ensin asuinpaikan ja vasta sitten etsivät sopivan työpaikan. Ryanin (2004, 37) mainitsemat ensimmäiset kohdat vaikuttavat kuitenkin eniten maaseutuun kuin kaupunkialueisiin. Hänen mukaan yritykset ovat ottaneet nämä seikat huomioon ja luoneet miellyttäviä yhteisöjä tietotyöntekijöille kaikilla mukavuuksilla houkutellakseen heitä omaan organisaatioon. Samassa kuitenkin jatketaan asiaa yrittäjiin, joiden houkutteleva ei olekaan hänen mukaansa aivan niin yksinkertaista.

Yrittäjäksi ryhtyminen on nykyään mahdollista paikasta riippumatta niin Yhdysvalloissa kuin Suomessakin. Tämä on yksi globaalin talouden tuomista asioista (Euroopan Yhteisöjen Komissio 2003, 1). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tulot, myynnit ja myyntiverot voivat syntyä missä tahansa (Ryan 2004, 37).

Kun puhutaan yrittäjyydestä, voidaan tuoda esille myös innovaatiot, jotka Ryanin (2004, 37–38) mukaan vaikuttavat maan kilpailukykyyn. Innovaatiot vaativat nokkeluutta ja nopeutta markkinoida. Innovaatioihin liittyy myös myyttejä, joita ovat se, että ne syntyisivät tyhjästä kommelluksien kautta. Asia on kuitenkin toisin, sillä innovaatioprosessi vaatii raakaa työtä. Korkean teknologian innovaatiot ovat joskus kummunneet vuorovaikutuksen suotuisasta vaikutuksesta. Uuden talouden yrittäjät luovat puhtaita ja korkeasti palkattuja työpaikkoja, jotka harvoin kuormittavat ympäristöä sen suuremmin ja joiden yhteydessä ei voida puhua tuhansien ihmisten irtisanomisista. Kilpailukyky ja innovaatiot nousevat esille myös Euroopan Yhteisöjen Komission Vihreässä kirjassa (2003, 8). Siinä kerrotaan, että uuteen yritystoimintaan liittyvät aloitteet lisäävät tuottavuutta oli kyseessä sitten kokonaan uuden yrityksen perustaminen tai vanhan suuntaaminen uudelleen. Näiden aloitteiden tekeminen kasvattaa kilpailupaineita ja siksi pakottavat muut yritykset reagoimaan uusilla innovaatioilla tai toiminnan tehostamisella. Tehokkuus ja innovointi lisäävät koko talouden kilpailukykyä.

Taloudellista kehitystä voidaan havainnollistaa kolmijalkaisen tuolin avulla. Jokainen jalka kuvastaa yhtä asiaa: 1) uusien yritysten houkutteleva, 2) jo

olemassa olevien yritysten säilyttäminen, ylläpitäminen ja kasvattaminen ja 3) uusien yritysten hautominen. Näistä kaksi ensimmäistä saavat usein enemmän huomioita. (Ryan 2004, 39.)

Platt (2004, 541) kuvailee yrittäjyyttä ja globalisaatiota kolikon eri puolina. Nykyään yrittäjänä oleminen tarkoittaa ajattelua maailmanlaajuisesti. Hän kuvailee yrittäjää yksilöksi, joka etsii ympäriltään mahdollisuuksia niin ulkomailla kuin kotimaassakin sekä olemassa olevien liikesuhteiden ulkopuolelta. Toisin sanoen yrittäjä on koko ajan valmiina vastaanottamaan uusia liikeideoita.

Yrittäjyyden keskittymisestä esimerkkinä on Arabiemiraateissa sijaitseva Dubai. Se on yrittäjyyden globaali keskittymä ja siellä asuu sekä työskentelee ihmisiä 185 maasta (Platt 2004, 541). Suomessa asiat eivät ole aivan samalla mallilla, kun tarkastellaan GEM -raporttia, jota on käsitelty useissa yrittäjyyttä käsittelevissä niteissä (Puustinen 2004, 23; Paajanen 2001, 14).

3.2 Yrittäjän osaamis- ja ammattitaitovaatimukset

Monet ovat listanneet sellaisia piirteitä, joita yrittäjä tarvitsee menestyäkseen. Näistä puhutaan usein osaamisvaatimuksina, mutta näistä voitaisiin yhtä hyvin käyttää nimitystä tarvittavat tai toivottavat yrittäjän ominaisuudet. Plattin (2004, 542) mukaan yrittäjyyden hyvänä puolena on se, että sitä opetetaan ja sitä myös voidaan oppia. Tässä yhteydessä Platt korostaa sitä, että seuraavia Dubain kaltaisia yrittäjyyden keskittymiä voi muodostua muistakin maista. Yrittäjyyttä voi oppia kouluissa, seminaareissa ja konferensseissa. Tästä todisteina ovat yrittäjien antama inspiraatio toisille yrittäjille eri paikassa. Lambing ja Kuehl (2000, 16) muistuttavat, että useat ovat sitä mieltä, ettei yrittäjyyttä voida opettaa ja että se on kiinni persoonallisuudesta. Asia ei ole kiistaton, vaan siitä on useampia näkemyksiä.

Platt (2004, 542) huomauttaa kuitenkin, että yrittäjä tarvitsee myös muiden tietoutta ja taitoja. Ensimmäiseksi on oltava kontakteja toisiin korkeasti koulutettuihin ihmisiin, joita valmistuu korkeakouluista. Yrityksessä tarvitsee yhdistää teknologiamaisesti ajattelevat yrittäjät sekä akatemiamailman ihmiset, jotka ovat halukkaita tekemään uusia asioita. Toiseksi on oltava rahoituslähde, joka on yhtäaikaaisesti kärsivällinen ja rohkea. Tällä tarkoitetaan sitä, ettei rahoittaja odota lyhyellä aikavälillä mahdottomia, vaan osaa nähdä suuren aikavälin potentiaalin. Kolmanneksi on sijoitettava sellaiseen ympäristöön, joka vaalii onnistumista, mutta samalla hyväksyy myös epäonnistumisen. Platt korostaa yrittäjyyden ja keksintöjen saralla sitä, ettei kaikkea tietoa voi odottaa hukkaamatta mahdollisuutta. Tällä hän tarkoittaa sitä, jos odottaa liian kauan, tilaisuus on jo ehtinyt

mennä. Esimerkkinä hän käyttää J. R. Simplotin pakasteranskalaisia, joista tuli sittemmin suuri menestys.

Yrittäjien osaamisvaatimuksia käsitellään laajasti julkaistussa kirjallisuudessa. Lyhyesti ne voidaan määritellä viiteen asiaan. Ensimmäisenä ihmiseltä vaaditaan tyytymättömyyttä sen hetkiseen tilanteeseen, johon hän haluaa vaikuttaa, toiseksi tervettä itseluottamusta ja kykyä tuntea yksinäisyyttä ja tehdä vaikeita päätöksiä, kolmanneksi yksilön on oltava halukas tekemään kyseistä työtä ja venymään, neljänneksi on oltava tarkka ja täsmällinen sekä viidenneksi on omattava epävarmuuden sietokykyä. (Grousbeck 1997.)

Lambing ja Kuehl (2000, 16) ovat myös listanneet yrittäjien menestystekijät. Listalle kuuluvat seuraavat asiat: intohimoa yrittämiseen, vastoinikäymisten sietäminen, periksiantamattomuus, luottamus, päättäväisyys, riskien hallinta, muutosmyönteisyys, epävarmuuden sietäminen, aloitekyky ja tarve saavutuksiin, täsmällisyys, ajankulun ymmärtäminen, luovuus, suuren kuvan ymmärtäminen sekä motivaatio. Heidän mukaansa tarvitaan muutakin kuin pelkkää arkista kiinnostusta, koska sillä ei voiteta esteistä. Lambing ja Kuehl painottavat, että vastoinikäymisiä on siedettävä ja monet yrittäjät onnistuvatkin useiden epäonnistumisien kautta.

Suomessa tilanne on kuitenkin jokseenkin toisenlainen. Suomalaisessa yhteiskunnassa ei ole mahdollisuutta kokeilla yrittäjyyttä konkurssin jälkeen, vaan epäonnistuneen yrittäjän elämäntilannetta hallitsee lopun elämää velkavankeus ja luottamuspula. Lainojen saaminen voi olla jo mahdotonta ilman luotettavia ja varteenotettavia kontakteja. Suomessa epäonnistuminen on totaalista. On siis kyettävä sietämään epäonnistumista hyvin, koska paine ja leima tulee vahvasti ulkopuolelta. Epäonnistumistilanteiden jälkeen ihminen voisi hyödyntää siinä opittuja asioita, mutta Suomessa se vaatii niin paljon voimia yksilöltä taistella saatua leimaa vastaan. Esimerkiksi Yhdysvalloissa kolmen konkurssin jälkeen ponnistanut henkilö on vasta jotain. (Römer-Paakkanen 2006.)

Yrittäjän on pystyttävä luottamaan omiin kykyihin sekä asetettujen tavoitteiden saavutusmahdollisuuksiin. Useat tutustuvat alaan ja kehittävät osaamistaan ensin toisen alaisena, ja perustavat vasta sen jälkeen oman yrityksen. Tällä tutustumisella voidaan ennaltaehkäistä virheitä omassa liiketoiminnassa. Yrittäjältä vaaditaan myös päättäväisyyttä ja siihen liitetään myös motivoituneisuus. (Lambing & Kuehl 2000, 16–17.) Monet mainitsevat riskinottokyvyn yhdeksi tärkeäksi ominaisuudeksi (Römer-Paakkanen 2006; Lambing & Kuehl 2000, 16). Römer-Paakkanen (2006) muistuttaa kuitenkin, että Suomessa on lukuisia yrityksiä, jotka eivät halua ottaa toimiessaan suurempia riskejä kasvattaakseen toimintaa,

vaan niiden yrittäjät ovat tyytyväisiä, kun tulevat toimeen yrityksestä saaduilla rahoilla. Tämänlaiseen yritystoimintaan voidaan viitata sanalla pienyrittäjä (Ylike-rälä 2005, 119).

Lambing ja Kuehl (2000, 17) kertovat, että menestyvät yrittäjät kokevat muutok-sen mahdollisuutena. Tällaisille yrittäjille se on luonnollinen sekä välttämätön ti-lanne, johon on kyettävä vastaamaan. Monet korostavat sitä, että yrittäjän elämä ei ole kaavamaista, eikä se etene niin sanotun virka-ajan mukaan. Römer-Paakkanen (2006) huomauttaa toki, että välillä on osattava levätäkin. Lambing ja Kuehl (2000, 17) toteavat, että ulkoiset tekijät saattavat saada aikaan draamat-tisiakin muutoksia yrittäjän elämään. Tällaisista ulkoisista tekijöistä esimerkkejä ovat talous, sää sekä kuluttajat.

Yrittäjien on oltava myös aloitekykyisiä. Heiltä on löydyttävä sellaista työnpaloa hyödyntää aloitekykyä, minkä ei-yrittäjät jättäisivät väliin. Juuri näiden ideoiden hyödyntäminen ja saavutuksien tavoittelu erottaa yrittäjät muista ihmisistä. Me-nestystekijöiden listalle mahtuu myös yksityiskohtaisuus ja täydellisyyteen pyr-kiminen. Nämä tekevät tulosta ja näkyvät tuotteen ja palvelun laadussa. Tämä asia voi kuitenkin olla hankalaa ja tarpeetonta työntekijän näkökulmasta, kun ta-voitteet yrittäjän ja työntekijän välillä eroavat suuresti toisistaan. Kaikkien esitel-tyjen seikkojen ohella yrittäjän on ymmärrettävä ajankulku. Tämä voi olla työnte-kijöistä myös häiritsevää, jos yrittäjä hoputtaa jonkun asian suhteen, mikä ei taas työntekijöistä ole yhtä kiireellinen. (Lambing & Kuehl 2000, 17.)

Yrittäjältä vaaditaan ainakin edellä mainittuja ominaisuuksia, joiden lisäksi hänen on kuitenkin hyväksyttävä vielä muutamia asioita. Yritys ei toimi täydellä teholla heti perustamisesta alkaen, vaan sen eteen on tehtävä töitä puolesta vuodesta jopa kahteen vuoteen. Tämä aika kuluu idean parantamiseen ja testaukseen, onko tuote ylipäättään sopiva markkinoille. Yrittäminen vaatii ennen kaikkea energiaa, innostusta, älykkyyttä ja valvetuneisuutta, eikä tämä kaikki onnistu välttämättä päivätyön sivussa. (Grousbeck 1997.)

Yrittäjän osaamisvaatimukset esiintyvät yrittäjän ammattitutkinnon ja yrittäjän erikoisammattitutkinnon perusteita käsittelevissä materiaaleissa. Nämä tutkinnot ovat molemmat näyttötutkintoja, joille on määritelty tehtävät ja tavoitteet. (Ope-tushallitus 2001 DNO 49/011/2001; DNO 48/011/2001). Tässä yhteydessä näyt-tötutkinnot ovat tarkastelukohteena, koska niistä löytyy tavoitteita, jotka valmis-tuvan yrittäjän on täytettävä tutkinnon suoritettuaan. Niistä voidaan puhua myös osaamisvaatimuksien nimellä. Yrittäjän erikoisammattitutkinnoissa osaamisvaa-timukset ovat laajemmalla kuin tässä esiteltävässä yrittäjän ammattitutkinnoissa.

Yrittäjän ammattitutkinnossa osaamisvaatimukset, tai ammattitaitovaatimukset, on luokiteltu eri vaiheisiin. Alussa vaatimukset liittyvät liikeidean täsmentämiseen. Tähän liittyviä osaamisvaatimuksia ovat henkilökohtaisien ominaisuuksien ja valmiuksien arvioiminen yrittäjänä sekä kehittymistarpeiden suunnittelu, oman liikeidean lähtökohtien kriittinen tarkastelu ja tulevaisuuden visioiminen sekä taito laatia toteutuskelpoinen liikeidea. Seuraavaksi vaatimukset liittyvät liiketoimintasuunnitelman laatimisvaiheeseen, jossa vaatimukset ovat käyttökelpoisen liiketoimintasuunnitelman valitseminen ja muokkaaminen, yritysmuotojen vertailu ja niistä sopivan valinta, talouden ja markkinoinnin suunnittelu, tuotannon suunnittelu sekä henkilöstöön liittyvien suunnitelmien tekeminen. Viimeisessä vaiheessa vaatimukset kehittyvät. Tässä vaiheessa ne muuttuvat konkreettisiksi: liiketoimintasuunnitelman toteuttamiseen, missä on osattava käynnistää yrityksen toiminta, tehdä sopimuksia, järjestää hallintotyöt, hankkia tuotannon tekijöitä, markkinoida ja myydä, huolehtia henkilöstöasioista, kehittää yrittäjävalmiuksia ja yritystä. (Opetushallitus 2001 DNO 49/011/2001.)

Nämä edellä mainitut yrittäjän ammattitutkintoon liittyvät ammattitaitovaatimukset eroavat aikaisemmin esitetyistä osaamisvaatimuksista tasonsa puolesta. Nämä ovat konkreettisempia kuin se, että on oltava muun muassa luova ja riskinottokykyinen. Osaamisvaatimuksia on hyvin paljon, eikä niistä ole yhtä selkeää hyväksyttyä listaa. Voidaan kuitenkin todeta, että tuskin kenelläkään on kaikkia mainittuja ominaisuuksia. Yrittäjän osaamisvaatimukset omaava henkilö olisi yli-ihminen (Römer-Paakkanen 2006). Osa näistä vaatimuksista on myös toistensa kanssa ristiriitaisia.

3.3 Yrittäjyyden haasteet ja mahdollisuudet

Yrittäjyys on varsin monipuolista. Siihen liittyy haasteita ja mahdollisuuksia. Puustisen (2004, 9) mukaan yrittäjyyden mahdollisuuden näkeminen ja siihen tarttuminen on kuin tulisi ulos kaapista. Tämä kuvaus voitaisiin ehkä liittää useammin vanhempiin ihmisiin kuin itseään etsiviin nuoriin yksilöihin.

Yrittäjäksi ryhtymiseen ei tarvitse pelkästään tietoa, vaan myös kannustusta ja uusia näkökulmia, jotka saavat ihmisen tarttumaan tilaisuuteen. Ihmiset korostavat usein enemmän yrittäjyyteen liittyviä riskejä kuin sen tuomia mahdollisuuksia. Uusien yrittäjien innoittajana voi toimia tieto siitä, että suurilla ikäluokilla on omaisuutta, jota ne haluavat käyttää ja laittaa kiertoon. (Puustinen 2004, 9, 20.)

Yrittäjyydessä voidaan nähdä riskien lisäksi myös etuja, joita se tuo tavalliselle kansalaiselle, joka on tyytymätön ollessaan toisen henkilön palveluksessa. Yrittäjän edut liittyvät riskiin, eli yrittäjäksi ryhtymiseen. Yrittäjät voivat itse korjata

yrittäjien tuottaman lisäarvon, kun tavallisena palkansaajana samoihin etuuksiin ei päästä, vaan ne korjataan yrityksen omistajien toimesta. (Puustinen 2004, 15.) Luonnollisesti yrittäjäksi ryhtyessä ei ole enää toisen ihmisen alainen, vaan vastaa sekä päättää itse tekemästään työstä. Yrittäjällä on laaja itsemääräämisvalta, mikä on yksi suurimmista hyödyistä. Monet yrittäjät kokevat hyvänä ja haastavana asiana myös sen, että oman liiketoiminnan voi kehittää start up -yrityksestä kannattavaksi. Yrittäminen tuo lisäksi taloudellisen kontrollin. Tällä tarkoitetaan sitä, että on itse vastuussa yrityksen tilanteesta, eikä kukaan irtisano yllättäen. (Lambing & Kuehl 2000, 19–20.) Yrittämisen taustalla voi olla muitakin motiiveita kuin rahan ansaitseminen. Tällaisia motiiveita ovat turvallisuus, itsenäisyyden aste, vaihtelevat tehtävät ja työn kiinnostavuus. (Euroopan Yhteisöjen Komissio 2003, 8.)

Jos yrittäminen olisi helppoa ja yksinkertaista, Suomessa olisi huomattavasti enemmän yrittäjiä. Se ei kuitenkaan ole täynnä pelkkiä hyötyjä, vaan siihen liittyy myös suuria miinuspuolia, sillä yrittäjät joutuvat toisinaan tekemään suuria uhrauksia liiketoimintansa eteen. Yrityksen ensimmäiset vuodet sitovat yrittäjän kiinteästi uuteen liiketoimintaan. Alussa yrittäjä voi joutua tekemään pitkiä päiviä seitsemän päivää viikossa. Tämä karsii yrittäjän muuta elämää ja on usein rasite perhe-elämälle sekä saattaa aiheuttaa stressiä. Yrittäjäksi aikovan on myös hyvä tiedostaa, että yrittäjän elämä voi olla yksinäistä. Hänellä ei ole kohtalotovereita yrityksessä, vaan hän on ainoa, joka on sijoittanut yritykseen ja joutuu miettimään, miten seuraavat palkat maksetaan sekä vastaa, kun ongelmia ilmenee. Työntekijät ovat usein erikoistuneet johonkin tiettyyn tehtävään, mutta yrittäjältä vaaditaan erikoistumista useilta alueilta, kuten markkinoinnista, rahoituksesta sekä henkilöstöhallinnasta. Toisin sanoen yrittäjällä on suuri vastuu. (Lambing & Kuehl 2000, 20.) Näitä vaaditaan menestyvältä yrittäjältä, toki osaamista voidaan hankkia myös ulkopuolelta.

Lambing ja Kuehl (2000, 20–21) erottavat suuren ja pienen yrityksen varallisuudesta nousevat mahdollisuudet. Heidän mukaansa suurilla yrityksillä on enemmän mahdollisuuksia tehdä virhearviointeja esimerkiksi sijainnin tai tuotelanseurauksen osalta, mutta pienillä yrityksillä ei ole tähän taloudellisesti varaa. Tämän takia niissä onkin huomioitava tarkoin päätökseen johtavat asianhaarat ja tehtävä harkittuja päätöksiä. Jopa monta vuotta menestynyt yritys voi kaatua yhteen virhearviointiin nojautuneeseen päätökseen.

Yrittäjien motiivit ovat moninaiset. Yrittäjien motiiveiksi luokitellaan seuraavat: taloudellinen ja henkinen vapaus, raha, ahneus sekä pelko. Rahan merkitys vähennee sen jälkeen, kun ihmisellä on sitä riittävästi. Yrittäjyys voi olla myös varasuunnitelma tiukassa tilanteessa. Vaikka pelko luokitellaan motiiviksi, se nähdään

myös negatiivisena vaikutteena. Yrittäjät pelkäävät epäonnistumista, velkaantumista ja omaisuuden menettämistä. (Puustinen 2004, 15–18, 25.)

3.4 Yrittäjäkuvan määrittäminen

Puustinen (2004, 10–11) ei koe, että yrittäjiä voitaisiin kuvata määrättyllä stereotypialla. Tätä hän perustelee kahdella asialla. Ensiksi ihmiset ryhtyvät yrittäjiksi eri syistä. Jotkut haluavat työllistää itsensä ja toiset puolestaan tavoittelevat yrittäjyydellä rikastumista. Toiseksi Suomessa ja muualla maailmassa on hyvin laaja yritys kirjasto, joka kattaa lukuisia eri toimialoja. Hänen mukaansa näiden asioiden perusteella on vaikea kehittää yksiselitteinen yrittäjän profiili.

Stereotypiasta voidaan kuitenkin rajata joitakin suuntaviivoja. Suomessa yrittäjät ovat iäkkäitä ja heillä on yleensä vaatimaton koulutustaso. Suomessa yrittäjistä 52 prosenttia on yli 45-vuotiaita. Toisinaan yrittäjät nähdään hyvänä esimerkkinä siitä, miten kyky oppia on ensisijaisempaa kuin koulutuksen kautta hankittu tietotaito (Puustinen 2004, 29).

Kun tarkastellaan yrittäjiä ikäryhmittäin, huomataan, että 15–34-vuotiaiden yrittäminen on prosentuaalisesti vähäisintä. Tämän ikäisistä nuorista ihmisistä vain 16 prosenttia toimi yrittäjänä vuonna 2004. Eniten yrittäjiä oli 45–65-vuotiaissa ihmisissä. Heistä yrittäjiä oli 32 prosenttia. Toiseksi suurimpana ryhmänä olivat 35–44-vuotiaat ja kolmantena tulivat 55–74-vuotiaat. (Suomen Yrittäjät: kalvot 2006, 9)

Jos ajatellaan, millainen on tyypillinen yrittäjä, hän on todennäköisimmin mies kuin nainen, sillä kaksi kolmasosaa yrittäjistä on miehiä. Yrittäjän koulutus on opistotasoinen ja hän omistaa mikroyrityksen. (Suomen Yrittäjät: kalvot 2006, 6, 8.) Voidaan siis todeta, ettei tällä hetkellä tyypillisin yrittäjä ole korkeakoulutettu. Korkeakoulutettujen yrittäjien määrä on kuitenkin kasvanut. Ennen 1.1.2000 perustetuissa yrityksissä korkeakoulutettujen osuus oli 13 prosenttia ja vuoden 2000 alun jälkeen perustetuista yrityksistä vastaava prosentti oli 21. Vuonna 2004 korkeakoulutuksen jakautuminen yliopisto- ja ammattikorkeakoulutuksen välillä oli 12 prosenttia yliopistokoulutettuja ja kaksi prosenttia ammattikorkeakoulusta valmistuneita. Suomen koko väestö ja yrittäjät ovat yhtä hyvin korkeakoulutettuja, koska molemmissa ryhmissä 14 prosentilla on korkeakoulututkinto. (Opetusministeriö 2005, 9–12.) Korkeakoulutetut yrittäjät sijoituivat noin 70 prosenttisesti palveluiden toimialalle ja heistä yli puolet toimivat yksinyrittäjinä (Suomen Yrittäjät: kalvot 2006, 12).

Ammattikorkeakoulutettujen osuus oli vuoden 2000 alkuun mennessä perustetuista yrityksistä vain prosentti ja vuoden alun jälkeen se oli seitsemän prosenttia. Näissä luvuissa näkyy ammattikorkeakoulutuksen aloitus, joka ajoittuu 1990-luvun loppupuolelle. Naiset ovat edustetumpia niin yliopisto- kuin ammattikorkeakoulutetuissa yrittäjissä, vaikka muuten ovat vielä vähemmistössä yrittäjissä. (Opetusministeriö 2005, 9–12.) Ammattikorkeakouluissa opiskelleet yrittäjät toimivat suureksi osaksi osakeyhtiössä, mutta myös melko suuri osuus heistä on elinkeinonharjoittajia (Suomen Yrittäjät: kalvot 2006, 13).

4 YRITTÄJYYS JA AMMATTIKORKEAKOULUT

Arenen yrittäjyysstrategiassa yhdistyvät yrittäjyys ja ammattikorkeakoulut. Siinä määritellään tarkemmin yrittäjäkasvatuksen merkitys ammattikorkeakouluympäristössä. Kyseinen strategia julkistettiin 20.4.2006. Se vahvistaa ammattikorkeakoulujen asemaa yrittäjyyden edistämisessä. Tähän strategiaan on sisällytetty yrittäjyyden tavoitteet, joiden toteutumiseen odotetaan tukea valtiovalalta. Tämän strategian toteuttaminen on jokaisen ammattikorkeakoulun vastuulla. (Tenhunen 2006, 8.)

Tenhunen (2006, 9) kertoo, että opetusministeriön toimialalla yrittäjyyskasvatuksen ja -koulutuksen tavoitteet liittyvät sekä valtakunnallisesti että alueellisesti muun muassa yrityskulttuurin ja -asenteen kehittämiseen, uuden yritystoiminnan käynnistämiseen sekä sukupolvenvaihdoksen tukemiseen. Arenen yrittäjyysstrategiassa esitellään visio vuodesta 2010. Visioon kuuluvat seuraavat asiat:

- ammattikorkeakoulusta menestyväksi yrittäjäksi
- yrittäjyysstrategiaprosessista on kehitetty syy- ja seuraussuhteiden järjestelmä
- ammattikorkeakouluilta edellytetään toimenpiteitä prosessien ja rakenteiden kehittämiseen
- ammattikorkeakouluille tulee uudistusvelvoitteita

(Tenhunen 2006, 9; Arene ry:n yrittäjyysstrategia 2006.)

Tämän tutkimuksen kannalta ensimmäiseksi mainittu asia on läheinen. Ulkoiseen yrittäjyyteen liittyvä tavoite on kaksiosainen, ja sen ensimmäinen kohta on yrittäjäuran jatkuminen hautomokokeilun jälkeen ja toinen on se, että joka seitsemäs ammattikorkeakoulusta valmistunut perustaa yrityksen 10 vuoden kuluttua tutkinnon saatuaan. Sisäiseen yrittäjyyteen on myös määritellyt tavoitteet. Ne ovat toisen palveluksessa sisäisenä yrittäjänä toimiminen ja se, että jokainen amk-tutkinnon suorittanut omaksuu sisäisen yrittäjyyden. (Arene r.y:n yrittäjyysstrategia 2006.) Strategian hyväksyminen tuo ammattikorkeakouluihin uusia vaatimuksia. Ammattikorkeakouluissa on oltava yrittäjyysstrategia sekä niiden on omattava myönteinen yrittäjyysasenne sekä esiteltävä yrittäjyys tasavertaisena uravaihtoehtona. Yrittäjyydestä kiinnostuneet opiskelijat ohjataan aktiivisesti yrittäjyyteen, mutta yrittäjyys on osana jokaisen opiskelijan opetuksessa. Ammattikorkeakoulut sisällyttävät strategian mukaisen yrittäjyyspolun tarjontansa. (Tenhunen 2006, 9.)

4.1 Yrittäjyyden edistäminen

FINPIN on ammattikorkeakoulujen yrittäjyysverkosto. Verkostoa kuvaillaan yhteisönä, jonka jäsenenä on yrittäjyydestä ja sen edistämisestä kiinnostuneita henkilöitä. FINPINin toiminta on jakautunut seitsemälle osa-alueelle, joita ovat esi- ja yrityshautomotoiminta, yrittäjäpolvenvaihdos, yrittäjyyden t&k, yrittäjyyden tutkimus, henkilökunnan pätevyitymispolut, kansainvälistyminen sekä yrittäjyyspedagogiikka. Näiden osa-alueiden voimalla verkosto kehittää ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden edellytyksiä kannattavan yritystoiminnan aloittamiseen. (Kuvaja 2006, 12; FINPIN 2006.)

Yrittäjyyden politiikkaohjelmaa (2006) käsiteltiin aiemmin työssä ja siihen palataan nyt ja selvennetään sitä, miten se linkittyy ammattikorkeakouluihin. Politiikkaohjelman ensimmäisenä kohtana mainittiin olevan yritystoiminnan aloittamisen edistäminen, mutta siihen kuuluu myös neljä muuta kohtaa, jotka ovat kasvuyrittäjyyden edellytysten parantaminen, yritysten sukupolven- ja omistajavaihdosten edistäminen, yrityspalveluiden kehittäminen osaamista ja innovatiivisuutta vahvistaen ja viimeisenä säädösympäristön ennustettavuus, markkinoiden toimivuus ja julkisen sektorin palvelutuotannon uudistaminen. Näistä kohdista löytyy myös toinen tutkimukseen liittyvä kohta ensimmäisen ohella. Se on yritysten sukupolven- ja omistajavaihdosten edistäminen. Kuvaja, Saurio ja Kortelainen (3/2005, 194) mainitsevat sukupolvenvaihdoksesta sen, että ammattikorkeakouluilla on merkittävät mahdollisuudet vaikuttaa alueelliseen yrittäjäpolvenvaihdokseen. Toinen asia on se, missä laajuudessa näitä mahdollisuuksia käytetään.

Yritystoiminnan aloittamisen edistämiseen kuuluu se, että kansalaisten valmiuksia ryhtyä yrittäjäksi parannetaan yrittäjyyskasvatuksen ja -koulutuksen avulla. Toimenpiteiden kerrotaan käynnistyneen, kun muun muassa ammattikorkeakoulut ovat laatineet yrittäjyysstrategioita. (Hallituksen politiikkaohjelmat: Yrittäjyys 2006.) Yrittäjyysstrategia tuli juuri aiemmin tutuksi tässä työssä. Politiikkaohjelman suunnitelman mukaisesti yrittäjyyskasvatuksen toteutuksesta vastaavat koulut ja oppilaitokset valtakunnallisten opetussuunnitelmien ja linjausten mukaisesti. Tässä tavoitteena on niin sisäisen kuin ulkoisen yrittäjyyden vahvistaminen nuorten osalta. Ammattikorkeakouluilla on erityinen rooli yritystoiminnan tukemisessa ja siihen liitetään ohjelmassa esimerkiksi hautomotoiminta. (Hallituksen politiikkaohjelmat: Yrittäjyys 2006.) Euroopan komission Vihreässä kirjassa (2003, 14) annetaan myös rooli yleissivistävälle ja ammatilliselle koulutukselle. Tässä roolijaossa ammattikorkeakoulut saavat osakseen yrittäjyyden edistämisen luomalla oikeanlaisen ajatustavan sekä antamalla tietoisuutta yrittäjän uravaihtoehtoista.

Yrittäjyyttä koetetaan tehdä aiempaa tutummaksi korkeakouluissa. Työsuhteiden epävakaus saa opiskelijat myös kiinnostumaan yrittäjyydestä. (Kinnunen 2006, 15.) Pääkaupunkiseudulla yrittäjäksi ryhtymiseen vaikuttaa taloudellinen suhdannetilanne. Nousukautena opiskelijoille tarjoutuu työpaikkoja, milloin yrittäjäksi ryhtyminen on heikompaa. Päinvastainen tilanne on laskusuhdanteessa, jolloin yrittäjyys lisääntyy. Tämä pitäisi huomioida yrittäjäkasvatuksessa ennakoimalla tulevaisuutta. (Jussila, Hytönen & Salminen 2005, 12.)

Yrittäjyyskasvatus on esillä ammattikorkeakoulujen yrittäjyyden aihepiirin yhteydessä usein. Jussila, Hytönen ja Salminen (2005, 26) päätyivät tutkimuksensa johtopäätöksissä siihen, että yrittäjyyskasvatuksen sisällyttäminen koulutusohjelmiin on vaativaa, mutta yhteiskunnan kehityksen kannalta välttämätöntä. Tämä tulee esille myös Hallituksen yrittäjyyden politiikkaohjelmassa (2006). Ammattikorkeakouluissa opiskelijat tarvitsisivat mahdollisuuden kehittyä työntekijäksi yrittäjäksi, johtajaksi ja mahdollisuuksien etsijäksi. Tämä vaatii heidän mukaansa substanssiosaamisen ja yritystoiminnan kokonaisuuden hallintaa, toimintaympäristön ja taloudellisen toiminnan peruslainsäädännön ymmärtämistä sekä visioimistaitoja hahmottaakseen yrityksen ulkopuolista kehitystä. (Jussila ym. 2005, 26.)

4.2 Yrittäjyyskasvattaja ja käytetyt oppimismenetelmät

Yrittäjyyskasvatuksen termiin tutustuttiin aiemmin työssä ja nyt tuodaan esille ajatuksia yrittäjyyskasvattajasta. Paajanen (2001, 138–141; 2006, 21) esittelee luomaansa ideaalimallia yrittäjyyskasvattajasta. Malli sisältää kuvauksen myös oppijasta, eli amk-opiskelijasta. Sen mukaan oppija kasvaa yrittäjyyteen sekä on yrittäjyyden oppimisen keskiössä. Mainittuun kasvuun vaikuttaa hänen mukaansa useita tekijöitä, joista mainitaan muutama. Näitä ovat muun muassa yrittäjäilmapiiri ja -kulttuuri yhteiskunnassa ja lähialueella, roolimallit, koulukasvatus sekä erilaiset vapaat virikkeet. Koulukasvatus on tämän työn teemaa sivuava. Paajanen sisällyttää koulukasvatukseen niin yksittäisen opettajan kuin opettajaryhmän, ja tämä voidaan liittää tähän tutkimukseen sekä liiketalouden koulutusohjelman opettajiin ammattikorkeakouluissa.

Hyvän yrittäjyyskasvattajan kuva voidaan yhdistää ammattikorkeakoulun yrittäjäkasvatukseen. Tämänlainen kasvattaja ymmärtää yrittäjyyttä ja yrittäjyyskasvatusta, suhtautuu myönteisesti yrittäjyyteen ja yrittäjyyskasvatukseen, toimii työssään yrittäjämäisesti, omaa nykyaikaisen oppimiskäsityksen sekä viimeiseksi kannustaa opiskelijoita yrittäjyyteen ja samalla tukee näiden kasvua. (Paajanen 2006, 22.)

Yrittäjyyskasvatuksen alueella tehdystä tutkimuksesta tulee esille suotuisat ja käytetyt oppimismenetelmät. Tutkimuskysymykset esitettiin ammattikorkeakoulun liiketalouden ja hallinnon alan opettajille ja vastauksia saatiin 218 vastausprosentin ollessa 37,9. Suotuisista menetelmistä parhaimmiksi tutkimuksessa koettiin opiskelijoiden itsenäisesti työelämälle toteuttamat projektit, toiseksi omat liiketoimet ja seuraavaksi harjoittelu tai työssä oppiminen. Yrittäjyyskasvatuksen kannalta huonoimpiin oppimismenetelmiin lukeutuivat huonoimpana tentti tai koe, toiseksi mielikuvaoppiminen, kolmanneksi audiovisuaalinen esitys ja neljänneksi luennot. Yrittäjyyskasvatukselle suotuisten oppimismenetelmien lista eroaa kuitenkin käytettyjen menetelmien listasta, jossa ensimmäisenä ovat itsenäiset harjoitukset, toisena keskusteleva opetus, kolmantena opiskelijoiden esitykset ja neljäntenä luennot. (Paajanen 2006, 23, 28–29.) Luennot esiintyivät sekä huonoimpien oppimismenetelmien listalla sijalla neljä että käytetyimpien menetelmien listauksessa neljäntenä. Paajasen (2006, 29) tutkimuksen mukaan vähiten käytettyjä menetelmiä olivat mielikuvaoppiminen, kummiyritystoiminta, yrityspeli ja harjoitusyritys.

Paajanen (2001, 135–137) tiivistää yrittäjäkasvatuksen ytimen ja se voidaan soveltaa tässä yhteydessä. Opetustyön näkökulmasta tärkeää on, mitä opetetaan ja miten opetetaan. Tähän liittyen edellä mainittiin opetusmenetelmistä. Paajanen toteaa tutkimuksensa päätelmissä, että yrittäjyyteen valikoidutaan ja kasveetaan. Hänen mukaansa halukkuutta ryhtyä yrittäjäksi sekä kasvun nopeutta voidaan kuitenkin tehostaa. Hän näkee yrittäjyyskasvatuksen ennen kaikkea oppijan kehittämisenä tietojen, taitojen ja asenteiden sekä valmiuksien osalta. Näistä oppija hyötyy siirtyessään työelämään tai yrittäjäksi. Yrittäjyyteen kasvun kirjoittaja näkee henkisenä kasvuna ja yrittäjyyskasvatuksen tavoitteeksi hän luokittelee oman elämän hallinnan. Tärkeänä asiana Paajanen nostaa esille huomion siitä, ettei yrittäjyyskasvatus ole kurssi vaan eliniän jatkuva ja eri kouluasteiden läpimenevä teema.

Huuskonen (2006, 10) muistuttaa myös, että yksilöitä voidaan kehittää ja kouluttaa koko ajan, koska ihminen muuttuu jatkuvasti henkisesti. Vaikutuksia on mahdollista saada aikaan osaamisen ja asiantuntemuksen tasolla kuin myös asenteiden ja tunteiden tasolla. Hän huomauttaa toki, että yrittäjyyden tukemisessa on huomioitava yksilön ulkoiset seikat samanaikaisesti henkisten asioiden kanssa.

4.3 Yrittäjyyden syntymiseen vaikuttavat tekijät

Ylikerälän (2005 126–128; 2006, 79–82) väitöskirjassa, jossa tutkittiin yrityshautomon merkitystä tradenomiopiskelijan yrittäjäuran aloituksessa, esitellään yrittäjyyteen liittyviä altistavia ja laukaisevia tekijöitä. Hänen luoman mallin mukaan altistavia tekijöitä ovat yksilön tausta, persoonallisuus sekä tietoisuustekijät, kuten roolimallit, edeltävät kokemukset ja käsitys itsestä. Näiden viimeisten, eli tietoisuustekijöiden, kehittyminen vie vuosia. Malliin kuuluvat laukaisevat tekijät ovat tilannesidonnoisia sekä lyhytvaikutteisia ja ne voivat olla myös kielteisiä. Niihin lukeutuvat työn etsintä, uraa koskevat neuvot, tyytymättömyys nykyiseen työhön sekä mahdollinen työttömyysuhka. Ammattikorkeakoulujen tarjoamat hautomot mahdollistavat pienimuotoisen yrittäjyyden kokeilemisen. Tämä luetaan mahdollistavaksi tekijäksi. Kokemus antaa opiskelijalle mahdollisuuden kokeilla, miltä tuntuu toimia yrittäjänä. Uran jatkaminen yrityshautomokokeilun jälkeen on kokemusta antava tekijä. Tässä vaiheessa opiskelija voi päättää jatkavansa yrittäjänä toimimista tai lopettaa ja luopua ideasta ainakin toistaiseksi.

Yrittäjyydelle altistavat tekijät liittyvät yksilön omiin kokemuksiin ja itseensä. Altistaviin tekijöihin voidaan myös lukea ammattikorkeakoulun asenteet yrittäjyyteen ja koulun yrittäjyysilmasto. Koulut voivat vaikuttaa opiskelijoihin laukaisevien tekijöiden avulla, joihin sisältyy koulun yrittäjyyttä edistävät toimenpiteet koulutuksesta tutkimus ja kehitystoimintaan. Mahdollistavat tekijät nimensä mukaisesti mahdollistavat yrittäjän uran kokeilun esimerkiksi esihautomon tai hautomon avulla. Yrittäjäuran jatkuminen riippuu tämän mallin mukaan siitä, miten opiskelija on kokenut tutustumisen yrittäjän uraan. (Arene r.y:n yrittäjyysstrategia 2006.) Ylikerälä (2005, 128) viittaa tähän kokemusta antavalla tekijällä.

Ylikerälän (2005, 233–235; 2006, 84–85) tutkimuksen tuloksista selviää, että yrityshautomo voi toimia yrittämisen laukaisevana tekijänä. Opiskelijoilla voi olla erilaisia lähtökohtia yrittämiselle, kuten yrittäjäuran kokeiluun, uran uusintakokeiluun tai kokeiluun ilman aikomusta ryhtyä yrittäjäksi. Tutkimuksessa todettiin myös, että hautomo itsessään ei näyttänyt saavan varsinaista yrittämisintenttiä aikaan, vaan se on syntynyt jo aikaisemmin joko yrittäjäesikuvien vaikutuksesta tai oman liiketoiminnan tuotoksena. Hautomokokeilun nähtiin olevan enemmän sisäisen yrittäjyyden tukikeino. Hautomo sai kuitenkin aikaan positiivisia tuloksia, vaikeivät ne varsinaisesti yrittäjyyteen liittyneet. Hautomon avulla on mahdollista kehittää liiketalouden opiskelijoista esimiesainesta. Hautomo näyttäisi myös toimivan sisäisen yrittäjyyden väylänä.

Ylikerälän (2005, 210, 236) toteuttamissa haastatteluissa saaduista vastauksista selviää, että yrittäjäksi ei voi oppia kirjojen eikä pelkkien yrittäjäsimulaatioiden

kautta, vaan vasta käytännön työssä oppii yrittäjän ammattiin. Kirjat ja simulaatiot lukeutuivat haastatelluiden mukaan kuitenkin hyviksi harjoitusvälineiksi. Yrityshautomosta mainittakoon tässä yhteydessä se, että sen todettiin antavan totuudenmukaisen kuvan yrittämisestä. Hautomo voi toimia yrittäjyyden laukaisevana tekijänä ja tarjota resursseja, tietoa ja turvallisuutta.

Helian ympäristössä toteutetussa tutkimuksessa nähtiin yrittäjyyden koulutuksessa ongelmallisena se, että se tapahtuu enemmän suuryrityksen kuin pienyrityksen näkökulmasta (Ylikerälä 2005, 210.) Tämä tulos on laajennettavissa muuhunkin yrittäjyyden tukemiseen, jota tässä tarkastellaan. Tutkimuksessa havaittiin myös yrittäjyydestä se, että opiskelijoiden olisi hyvä jo hautomoaikana kehittää uusia ideoita, koska ensimmäisen idean varaan rakennettu yritys ei ole usein kovin pitkäikäinen eikä kannattava. Ideoinnista todetaan myös se, että sen olisi jatkuttava myös hautomon jälkeen riippumatta siitä, jatkaako opiskelija yrittäjänä tai toisen palveluksessa. (Ylikerälä 2005, 236.)

Yrittäjyyden edistämisen pitäisi tapahtua kolmella tasolla. Ensimmäisenä yksilön täytyy saada tietää, mitä yrittäjyyden käsite merkitsee ja yrittäjyydestä olisi tehtävä mielenkiintoinen vaihtoehto ja yksilöille pitäisi tarjota taitoja tämän houkuttelevan pyrkimyksen toteuttamiseen. Toiseksi yritysidea täytyy kehittää terveeksi ja tätä varten tarvitaan tukea, jonka avulla yritys voi kehittyä ja kasvaa ja kolmanneksi yhteiskunnalta vaaditaan positiivista asennetta yrittäjiä kohtaan. Tämä viimeinen kohta sisältää myös yrittäjien menestymisen arvostamisen sekä epäonnistumistilanteissa häpeän vähentämistä. (Euroopan Yhteisöjen Komissio 2003, 12.) Häpeän ja epäonnistumisen tunne on Suomessa erilaista ja huomattavasti voimakkaampaa epäonnistumistilanteissa kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa (Römer-Paakkanen 2006), kuten aiemmin kerrottiin.

4.4 Yrittäjyyden tukeminen

Ammattikorkeakoulu-käsitteen avaamisessa kerrottiin, että opiskelija omaksuu opintojensa tietoutta ja saavuttaa ammattitaidon omalta koulutusaltaltaan. Voidaan kuitenkin todeta, että opiskeluajan tehokkuus riippuu opiskelijasta itsestään, eli jokainen ammattikorkeakoulun opiskelija ei omaksu suoraan tätä teoria-tietoa ja saavuta tarvittavaa ammattitaitoa, ellei itse näe tarpeeksi vaivaa sen eteen. Tätä samaa asiaa voidaan tarkastella myös yrittäjyyden tukemisen näkökulmasta. Jos opiskelija saa tukea yrityksen perustamiseen, ei hän välttämättä suoriudu omin avuin muusta yritystoiminnasta, vaan hän saattaa tarvita apua jatkossakin. Römer-Paakkanen (2006) toteaa, että usein yksilö tarvitsee apua ryhtyessään yrittäjäksi ja jatkaa, että neuvojen ja tuen tarve vaihtelee. Toiset tar-

vitsevat apua siis toisia enemmän ja tämä yksilöiden eroavaisuus olisi huomioitava tukemistoimenpiteissä. Tästä voidaan todeta se, että toisten opiskelijoiden kohdalla on hyvä aloittaa yrittäjyyden perusolemuksesta, kun taas joidenkin kohdalla voidaan aloittaa syvemmältä.

Liiketalouden koulutusohjelmissa yrittäjyys on luonnollisena osana opintoja. Jokainen liiketaloutta opiskelija suorittaa pakolliset yrittäjyyteen liittyvät opintojaksot osana opintosuorituksiaan. Yrittäjyyden tukemisen kohderyhmä on pieni verrattuna aloittavien liiketalouden opiskelijoiden lukumäärään. Tätä voidaan verrata ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sijoittumisessa työelämään. Tarkastelussa on välillä 2000–2004 valmistuneet henkilöt. Kun tarkastellaan kaikkia koulutusohjelmia, valmistuneista kaksi prosenttia toimi yrittäjänä ja 80,8 prosenttia palkansaajana. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon koulutusalan kohdalla vastaavat luvut ovat 1,8 yrittäjänä ja 81,7 prosenttia palkansaajina. (OPM/AMKOTA 2.3.2006.) Luvuista on kuitenkin huomattava se, että ne eivät ole yksinään liiketalouden koulutusohjelman osuudet.

Yrittäjyydestä kiinnostuneet ihmiset ovat osa vuosikurssia ja luvuista päätellen muutaman prosentin luokkaa vuosikurssista. Ammattikorkeakouluissa pitäisi löytää nämä ihmiset tai herättää heidän huomionsa ja tarjota heille mahdollisuutta tulla mukaan yrittäjyyden syvällisempään koulutukseen. Kun koulutus menee enemmän yksilötasolle, on kontaktin saaminen sekä suhteen syventäminen helpompaa kuin käsiteltäessä suurta opiskelijamassaa. Tukemisessa merkitsee paljon sen oikean kohderyhmän tavoittaminen. Kohderyhmäksi ei pitäisi kuitenkaan valita vain sellaisia henkilöitä, joilla on jo valmiit ideat ja suunnitelmat, vaan ideaalia olisi, jos ideoita työstettäisiin pidemmälle ja saataisiin sellaista kehitystä aikaan, mitä henkilöllä ei olisi mahdollista kehittää yksin. Näin toimimalla voitaisiin saada luotua menestyskelpoisia liiketoimintasuunnitelmia.

Edellä on käsitelty osaamisvaatimuksia ja ammattitaitovaatimuksia. On vaikea sanoa, riittäisivätkö muutamien mainittujen piirteiden tai taitojen hallinta toimimaan menestyvänä yrittäjänä koulun ohella tai valmistumisen jälkeen. Ihmiset omaksuvat tietoa eri tavoilla. Jotkut oppivat näköhavaintojen kautta, kun toiset painavat asiat mieleen paremmin kuuntelemalla tai tekemällä. Tämä olisi huomioitava myös yksilöiden opettamisessa ja tukemisessa yrittäjyydessä.

Opetusmenetelmien olisi myös oltava yksilöllisellä tasolla. Ylikerälän (2005, 210) tutkimusmateriaali osoitti, ettei yrittäjäksi opita vain kirjojen ja pelkkien yrittäjäsimulaatioiden kautta, vaan vasta käytännön työssä. Tämä olisi otettava huomioon myös tukemisen suunnittelussa. Yrittäjyyteen liittyvä kirjallisuus tulee liiketalouden koulutusohjelman opiskelijoille hyvin tutuksi jo perusopintojen aikana.

Tästä syystä opiskelijat saattavat kaivata laaja-alaisempaa tietämystä aihealueesta ja käytännön tilanteista, joihin saattaa kohdata yrittäjänä toimiessaan. Yrittäjyydestä kiinnostuneet voivat tarvita myös mahdollisuutta kokeilla yrittäjänä toimimista esimerkiksi esihautomon tai hautomon avulla. Yrittäjyys tulisi tarjota opiskelijoille sellaisena kuin se on, eli niin hyvien puolien kuin huonojen asioiden tasapainossa, jotta he voisivat ottaa sen harkintaan tehdessään tulevaisuuden suunnitelmia.

Liiketalouden koulutusohjelmien opiskelijoiden yrittäjyyden tukeminen on niitä tekoja, jotka tukevat opiskelijaa niin henkisesti kuin konkreettisesti ajattelemaan yrittäjyyttä uravalintaa tehdessään. Tukemisessa ja tiedonannossa voitaisiin myös huomioida se, millä keinoilla opiskelijoihin vedotaan. Esimerkiksi osa opiskelijoista pitää itsemääräämisoikeutta vetovoimaisimpana ja toiset arvostavat enemmän mahdollisuutta koota otetusta riskistä saatavat voitot. Yrittäjyyden tukeminen on laaja-alaista, koska opiskelijat tarvitsevat erilaista tukea persoonastaan ja kokemuksistaan riippuen. Jokainen liiketalouden koulutusohjelmasta valmistuva tradenomi on tutustunut yrittäjyyteen ainakin perusteiden tasolla.

5 TUTKIMUSTYÖ JA SEN TOTEUTUS

Teoriapohjan luonnin jälkeen laaditaan suuntaviivat tutkimustiedon keräämiselle. Tutkimustiedon keräämisen taustalla on esitelty tutkimusongelma sekä teoriapohja. Tämä tutkimus on luonteeltaan kuvaileva. Tämän luontoisessa tutkimuksessa ongelma on tunnettu, mutta sen laajuudesta ei välttämättä ole tietoa. (Ghuri & Grønhaug 2005, 58–59.) Tavoitteena on siis tuottaa tietoa ongelman ratkaisemiseksi ja kuvailla tilannetta saatujen vastauksien pohjalta. Tieteellistä tutkimusta voidaan verrata salapoliisin työhön. Tässä tapauksessa kyseessä ei ole rikos, vaan tutkimuskysymys, johon haetaan vastausta. Tässä tutkimusmuodossa valitaan tiedosta se, mitä tutkija pitää oleellisena. Relevanttiuden kriteerit määräytyvät kuitenkin hiljalleen tutkimusprosessin kuluessa (Suomala, Taatila, Siltala & Keskinen 2005, 360.) Laadullisessa analyysissä johtolangoiksi eivät kelpaa tilastolliset todennäköisyydet. Tätä rajoittaa jo pieni yksiköiden rajattu määrä. (Alasuutari 1994, 39.)

Koskinen, Alasuutari ja Peltonen (2005, 17) taulukoivat tutkimusotteen joko laadulliseksi (kvalitatiivinen) tai määrälliseksi (kvantitatiivinen). He kirjoittavat, että laadullinen tutkimus määritellään toisinaan määrällisen tutkimuksen vastakohdaksi. Tällä haetaan heidän mukaansa sitä, että laadullinen tutkimus ei perustu mittaamiseen ja aineiston kokoamiseen numeeriseen muotoon, mihin taas määrällinen tutkimustapa pohjautuu. Yin (2003, 15) mainitsee, että tutkimus voi olla yhdistelmä laadullista ja määrällistä tietoa. Ghuri ja Grønhaug (2005, 109–110) näkevät laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erona niiden erilaiset prosessit. He ovat luoneet asian taulukon muotoon seuraavasti:

Taulukko 1. Laadullisen ja määrällisen metodin piirteet

Laadullinen metodi	Määrällinen metodi
<ul style="list-style-type: none"> • paino ymmärtämisellä • fokus vastaajan näkökulman ymmärtämisessä • tulkinta ja järkiperäinen lähestymistapa • havainnointi ja toimenpiteet luonnollisessa ympäristössä • subjektiivisuus "sisäpiirin näkökulma" ja läheisyys tietoon • tutkiva ote • prosessikeskeinen • holistinen perspektiivi • yleistettävyyys sisällön mukaan 	<ul style="list-style-type: none"> • paino testaamisella ja todistamisella • fokus sosiaalisten tapahtumien faktoissa ja / tai syissä • looginen ja kriittinen lähestymistapa • kontrolloitu mittaaminen • objektiivisuus "ulkopuolisen näkökulma" • hypoteettisdeduktiivinen, hypoteesin testaaminen • tuloskeskeinen • yksityiskohtainen ja analyttinen • yleistettävyyys perusjoukon mukaan

Edellä oleva taulukko 1 pitää sisällään tiivistettynä laadullisen ja määrällisen tutkimuksen eroavaisuudet. Teoria antaa tässä tapauksessa hyvän ja kattavan pohjan opinnäytetyölle, mutta se ei yksinään ole riittävä, vaan sitä on peilattava tutkimustietoon. Tämä tieto saadaan case- tutkimuksen tai suomalaisittain tapaustutkimuksen avulla. Tutkimuksessa pyritään syvälliseen tiedonhankintaan, jotta voidaan muodostaa kattava kuva ammattikorkeakoulukentässä tapahtuvasta yrittäjyyden tukemisesta. Tiedonkeräämiseen ja analysointiin valitaan sopiva tutkimustapa ja -menetelmä.

5.1 Tutkimustapa

Tämä tutkimus toteutetaan pääosin laadullisilla menetelmillä, eli kyseessä on kvalitatiivinen tutkimus. Tällaisen tutkimuksen tyypillisiä piirteitä ovat aineistonkeruumenetelmä, tutkittavien näkökulma, harkinnanvarainen tai teoreettinen otanta, aineiston laadullis-induktiivinen analyysi, hypoteesittomuus, tutkimuksen tyylilaji ja tulosten esitystapa, tutkijan asema sekä narratiivisuus. (Eskola & Suoranta 2005, 14–15.) Laadullisille menetelmille on tyypillistä myös se, että aineistoa käsitellään usein kokonaisuutena (Alasuutari 1994, 38).

Tällainen tutkimus voitaisiin toteuttaa perinteisin laadullisin menetelmin, kuten teemahaastattelun avulla, mutta se olisi ollut liian laaja ja se oli vaatinut toteutusvaiheessa huomattavasti enemmän järjestelyä niin tutkijan kuin vastaajien

puolelta. Teemahaastattelun läpivieminen on myös pidempi prosessi kuin lomakekyselyn suorittaminen. Tämän takia empiriaosuuden keräämiseen on valittu lomakekysely, johon sovelletaan tapaustutkimusta, joka esitellään myöhemmin.

Lomakekysely liitetään usein kvantitatiivisen tutkimuksen piiriin, vaikka tätä lajittelua ei pidetä ehdottomana (Koskinen ym. 2005, 17). Alasuutari (1994, 34) liittää kvantitatiivisen analysoinnin argumentointiin lukujen ja niiden välisten suhteiden avulla. Tutkimuskysymyksiä luonteen mukaan tästä tutkimuksesta on mielekkäämpää puhua laadullisena, koska suurin osa kysymyksistä on avoimia, ja näin ollen tuottavat enemmän tekstiä kuin numeroarvoja. Laadullisessa tutkimuksessa aineisto on pelkistetyimmillään tekstiä. Laadullisen tutkimuksen yhteydessä voidaan otoksen asemesta puhua myös näytteestä, mikä erottaa sen tilastollisesta otantamenetelmästä. Laadullisen tutkimuksen yhteydessä puhutaan siitä, että aineisto voi syntyä tutkijasta riippumatta (Eskola & Suoranta 2005, 15, 18). Tässä tapauksessa aineisto on vastaajilta saatuja vastauksia, jotka ovat syntyneet tutkijasta riippuvasta syystä. Tutkijan aloitteesta lähetetään kysely ja saatekirje, joiden seurauksena vastaajat tuottavat tekstiä avoimiin ja suljettuihin kysymyksiin oman ajatteluprosessin tuloksena.

Eskola ja Suoranta (2005,15–16) toteavat, että laadulliselle tutkimukselle on usein tyypillistä, että tutkimussuunnitelma elää tutkimuksen mukana. Tällä he tarkoittavat tutkimuksen prosessimaisuutta. He pohtivat, että sosiaalisten ilmiöiden tutkimuksessa tuloksia ei voida pitää ajattomina ja paikattomina, vaan historiallisesti muuttuvina ja paikallisina. Nämä ovat läsnä myös tämän työn empiriaosuudessa. Eskolan ja Suorannan (2005, 16) mainitsema tyypilliset piirteet sisältävät myös tutkittavien näkökulman. Opinnäytetyön tutkimusosassa pyritään saamaan mahdollisimman läheinen kosketus tutkittavien kanssa, jotta ilmiöstä saadaan oikeanlainen kuva, eli tutkimuksessa pyritään säilyttämään tutkittavien oma näkökulma, mistä voidaan puhua myös naturalistisena otteena.

5.2 Tapaustutkimus

Case-tutkimus on tutkimusmetodi, jossa tutkija tutkii yhtä kokonaisuutta tai ilmiötä, joka on aika- ja toimintasidonnainen. Tällaisia ovat esimerkiksi ohjelma, tapahtuma, prosessi, instituutio tai sosiaalinen ryhmä. Case-tutkimuksen luonteeseen kuuluu se, että siinä kerätään yksityiskohtaista tietoa käyttämällä monipuolisia tiedonkeruutapoja valitulla aikajaksolla (Creswell 1994, 12). Yin (2003, 3, 14) käsittelee myös tapaustutkimusta. Hän määrittelee tämän keinoksi kerätä tietoa, analysoida empiiristä aineistoa ja seurata sen logiikkaa. Case-tutkimus on kaikenkattava metodi, eli siihen sisältyy suunnittelu, tiedonkeruuteknikka sekä

täsmälliset lähestymistavat analysointiin. Yin muistuttaa kuitenkin, että verrattaessa tätä muihin tutkimusstrategioihin, täytyy muistaa, että jokaiseen strategiaan liittyy omat hyödyt ja haitat.

Case-tutkimus on empiirinen kysely, joka tutkii ilmiötä sen tosielämän yhteydessä erityisesti silloin, kun rajat ilmiön ja sen sisällön kanssa ovat ilmeiset. Case-tutkimuksessa vastataan kysymyksiin mitä ja miksi. Tässä tutkimusstrategiassa on raportoitava kaikki oikeudenmukaisesti, mutta yleistämällä. Tapaustutkimus käsittelee teknisesti erityislaatuista tilanteita, joissa on monia muitakin mielenkiinnon kohteina olevia muuttujia kuin pelkät yksittäiset tiedonmuruset. Tästä johtuu se, että tapaustutkimuksessa turvaudutaan useisiin lähteisiin, jotta voidaan taata tiedon monipuolisuus, eli triangulaatio. (Yin 2003, 5, 10, 13.)

Tapaustutkimus voi sisältää sekoituksen laadullista ja määrällistä tietoa (Yin 2003, 15.). Aikaisemmin mainittiin, että tämä tutkimus on pääosin laadullinen, mutta tässä yhteydessä mainittakoon, että tutkimuksessa on vähän myös määrällistä tietoa. Yin (2005, 15) mainitsee, ettei tapaustutkimuksen lähteisiin tarvitse aina sisällyttää suoraa yksityiskohtaista havainnointia. Tapaustutkimuksella on selkeästi erottuva paikka arviointitutkimuksessa ja tähän liittyy viisi erilaista sovellusta. Tärkein perustelu on syyseuraussuhteet tosielämässä, jotka ovat liian monimutkaisia survey -tutkimukseen tai kokeelliselle (experiment) strategialle. Toinen peruste on kuvata intention välissä olevaa ja tosielämän sisältöä niin kuin se ilmenee. Seuraavaksi case-tutkimukset voivat kuvailla tiettyjä aiheita arvioinnilla. Neljänneksi sitä voidaan soveltaa tutkittaessa tilanteita, joiden lopputulos ei ole selkeä nippu. Viimeiseksi sitä voidaan käyttää meta-arviointiin.

Tapaustutkimuksen suunnittelun kehitys lähtee neljästä laatuun vaikuttavasta asiasta, joita ovat validiteetin rakentaminen, sisäinen validiteetti (vain tutkivassa ja kausaali casessa), ulkoinen validiteetti sekä reliabiliteetti. Tästä tutkimusmuodosta voidaan kuitenkin huomauttaa siitä, ettei kattavaa ohjeistusta ole olemassa. (Yin 2003, 19–20.)

Tässä tapauksessa kyseessä on instituutio, lähemmin Suomen ammattikorkeakoulujärjestelmä ja siinä liiketalouden koulutusohjelma ja tarkemmin siinä yrittäjyyden tukeminen. Tämän opinnäytetyön tutkimuskohdetta lähestytään tapauksen avulla. Tapaus, eli case, tarkoittaa yhtä ammattikorkeakoulua. Tämä tutkimus koostuu useista tapauksista.

5.3 Tutkimusaineiston analysointi

Laadullinen analysointi koostuu kahdesta osasta: havaintojen pelkistämisestä ja arvoituksen, eli tutkimusongelman ratkaisemisesta (Alasuutari 1994, 39). Eskola ja Suoranta (2005, 19) tuovat esiin aineistolähtöisen analyysin, joka on tarpeellinen varsinkin silloin, kun tarvitaan perustietoa jonkin tietyn ilmiön olemuksesta. Tässä yhteydessä ilmiö on ammattikorkeakoulun yrittäjyyden tukemistoimenpiteet. Ennen kuin voidaan puhua tästä ilmiöstä, on tiedettävä, mitä koulujen antama tuki käsittää.

Tutkimuksessa halutaan saavuttaa yleistettävyyttä sekä syventää ymmärtämystä ja tulkintaa. Tämän takia käytetään poikittaistapausanalyysiä. Poikittaistapaustyyppisessä lähestymistavassa tiedosta muodostetaan tietotyyppejä tai -perheitä. (Miles & Huberman 1994, 173–174.)

Miles ja Huberman (1994, 175) mainitsevat, että tutkijat etsivät usein teemoja, jotka esiintyvät useammassa tapauksissa. Ensimmäiseksi tutkimusvastauksia silmäiltiin, jotta saatiin kuva siitä, minkälaista aineistoa on käsiteltävänä. Tämän jälkeen saatuja vastauksia lähdettiin analysoimaan vastauksien läpikäymisellä ja tiivistämisellä. Vastauksista etsittiin keskeisiä kohtia, jotta tietoa pystyttiin tiivistämään ja sen jälkeen kokoamaan ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi aihe-aiheelta. Milesin ja Hubermanin (1994, 178) mukaan oleellinen aineisto on nähtävissä selvemmin tiivistämisen jälkeen. Tässä vaiheessa kyseessä on ositettu ja klusteroitu metataulukko, joka vaatii tapauskohtaisia tietoja lainauksien, tiivistettyjen sanontojen, luokittelun ja symbolien muodossa. Tapauskohtaisen tiedon lisääminen edesauttaa tapauksien määrittelyä ja tiivistämistä osittamista käyttämällä. Näin toimimalla aluksi luodusta taulukosta saadaan järjestelmällisempi ja tarkoituksenmukaisempi.

Alussa jokainen taulukon solu sisältää useita sanoja ja fraaseja, joita analyysoija yrittää saada tiiviimmäksi (Miles & Huberman 1994, 178.) Opinnäytetyössä käsiteltävät avoimet kysymykset käsitellään ensin kokoamalla vastaukset tiivistetysti aihe-aiheelta taulukkoon. Taulukoinnissa osallistuneet koulut on järjestetty ensimmäiseen pystysarakkeeseen aakkosjärjestykseen, koska tarkoituksena ei ole asettaa niitä paremmuusjärjestykseen. Toisenlainen järjestyksen saattaisi herättää lukijassa epäilyjä järjestyksestä. Saadut vastaukset on koottu toiseen ja mahdolliset huomiot kolmanteen sarakkeeseen. Taulukoinnin jälkeen kerätty tieto analysoidaan poikittaistapauksina. Tuloksien esittelyssä tiedosta kootaan Milesin ja Hubermanin mainitsemia tietoperheitä, eli samankaltaiset vastaukset kootaan yhteen ja käsitellään yhtenä nippuna. Miles ja Huberman (1994, 181)

neuvoo nyrkkisäännöksi sen, että yhteen klusteriin pitäisi kuulua ainakin kahdesta kolmeen tapausta ja tätä pyritään noudattamaan mahdollisuuksien mukaan.

Tutkimukseen sisältyvä monivalintakysymys käsitellään eri tavalla kuin avoimet kysymykset. Monivalintakysymyksestä lasketaan prosenttiosuudet vastauskohtaa kohden ja tehdään jakaumakuviot. Tähän kysymykseen liittyy myös avoin kysymys, jonka vastauksilla tarkennetaan kuvioiden takana olevia kohteita. Tähän palataan myöhemmin kysymyksen tuloksien yhteydessä.

Vastauksien käsittelyn jälkeen tutkimuksen tulokset avoimien kysymyksien osalta kootaan yhteen tiivistelmämatrisiin, josta selviää työn aihepiiri yhtä matrisia tarkastelemalla. Tiivistelmätaulukko muodostetaan kokoamalla ensimmäiseen pystysarakkeeseen tapaukset, eli vastanneet ammattikorkeakoulut, ja ylimmälle vaakariville aiheet, joiden alle tiiviit ryhmittelyt kootaan kouluittain. Tätä taulukkoa käytetään loppukeskustelussa.

5.4 Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti

Tutkimuksen luotettavuudella tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa saadut tulokset ovat samaa tutkimuskäytäntöä noudattamalla toistettavissa. Tutkimuksen luotettavuudella tavoitellaan virheiden ja puolueellisuuden vähentämistä. (Yin 2003, 37.) Tässä pitää kuitenkin huomioida se, että tutkimuksessa saadut vastaukset ovat sidoksissa menneeseen aikaan, ja jos tutkimus toistetaan myöhemmin saman kaavan mukaan, vastauksiin sisältyy mitä todennäköisimmin uutta tietoa ja mahdollisesti myös alkuperäisen tutkimuksen aikaisia kehityssuunnitelmia toteutuneina toimenpiteinä. Eskola ja Suoranta (2005, 15–16) pohjivat, että sosiaalisten ilmiöiden tutkimuksessa tuloksia ei voida pitää ajattomina ja paikattomina, vaan historiallisesti muuttuvina ja paikallisina. Nämä seikat pitävät paikkaansa myös tässä ammattikorkeakoulukenttään liittyvässä tutkimuksessa.

Tutkimuksen toteuttaa liiketalouden opiskelija, joka ei ole ollut osallisena erityisissä yrittäjyyden tukikeinoissa, vaan ainoastaan opintoihin sisältyvissä osuuksissa. Tällä selitetään sitä, että tämä aihe ei ole tutkijalle niin läheinen omien kokemusten kautta, vaan ainoastaan tämän työn kautta, jolloin ehkä päästään puolueettomampaan tulokseen kuin silloin, kun tutkija olisi ollut mukana esimerkiksi esihautomotoiminnassa.

Tutkimuksen luotettavuuteen on pyritty vaikuttamaan myös siten, että saadut tulokset käsitellään niin, ettei tutkimusaineisto muutu, eli vastauksien sisällön ydin säilyy tiivistämisen sekä analysoinnin läpi. Tutkimuksen reliabiliteettia yritetään

parantaa esittämällä tiivistetyt vastaukset lukijalle liitteissä, jotta saadaan kuvan siitä, miten vastauksien analysoinnissa on päädytty siihen, mihin on päädytty. Keskustelussa tuodaan esille päättelyketjut hyödyntämällä suoria lainauksia saaduista vastauksista.

Tutkijan tarkoituksena on tuottaa pätevää tietoa tutkimuksellaan. Validiteetin voi tarkemmin jakaa sisäiseen ja ulkoiseen osaan. Sisäinen validiteetti viittaa saatuihin tutkimustuloksiin ja niiden paikkansa pitävyyteen, kuten kausaalisuhteisiin, eli asia x saa aikaan asia y:n. Ulkoinen pätevyys tarkoittaa taas sitä, että tutkimuksessa saadut tulokset ovat yleistettävissä. (Ghuri & Grønhaug 2005, 65.)

Tutkimuksen pätevyyteen vaikuttaa myös se, että sen tekijä on liiketalouden koulutusohjelman opiskelija ja tutkimuksen vastaajat ovat merkittävässä asemassa liiketalouden koulutusohjelmassa. Tästä seuraa se, että niin kysyjä kuin vastaaja ymmärtää aihealueen sisällön.

5.5 Tutkimukseen liittyvä kritiikki

Tutkimuksen toteuttamiseen liittyy muutamia huomiokohtia. Heikkilä (2004, 20) selvittää, että lomakekyselyssä haastattelijan vaikutus vastaajaan vältetään. Samassa hän kertoo vastauksien tarkkuuden olevan kyseenalainen.

Tutkimukseen saatuihin vastauksiin voidaan soveltaa lähdekritiikkiä. Koskinen ym. (2005, 136–137) kirjoittavat lähdekritiikistä neljän kohdan mukaan. Ensiksi olisi tutkittava lähteen sisäinen yhteneväisyys, jotta voi huomata epä johdonmukaisuudet. Kirjoittajien mukaan pitkälle koulutetuilla ja älykkäillä on taipumus vinnouttaa kertomusta. Toiseksi olisi verrattava kertomusta muihin lähteisiin, jotta saataisiin käsitys kertomuksen paikkansapitävyydestä. Kolmanneksi olisi tutkittava, onko vastaajalla ollut mahdollisuus ja motiivi antaa totuudenmukainen kuva tapahtumista. Viimeiseksi olisi pohdittava, onko kertojalla subjektiiviset mahdollisuudet antaa oikeanlainen kuva ja onko kirjoittajalla motiiveja sävyttää kertomusta.

Tässä tutkimuksessa huomioitavaa on myös toteuttamisajankohta, joka ajoittui vuoden 2006 kesän ja kevään taitteeseen, jolloin lukukausi oli loppumaisillaan. Lukukauden loppu oli vastaajille kiireistä aikaa. Se saattoi osaltaan vaikuttaa vastauksien saamiseen ja sitä kautta myös vastausprosenttiin sekä vastauksien laatuun. Tässä yhteydessä on pidettävä mielessä, että vastaaja on vastannut kysymyksiin omassa ympäristössään ja tutkija ei tiedä, miten kauan vastaaja on käyttänyt aikaa vastauksien kirjaamiseen ja onko tilanteessa ollut esimerkiksi häiriötekijöitä. Tutkija ei voi myöskään tietää, mikä on ollut vastaajan motiivi vas-

tata, eli onko tavoitteena ollut antaa totuudenmukainen kuva koulun tilanteesta vai kuvailla koulua positiivisesti.

5.6 Tutkimuksen vaiheet

Tutkimustieto kerättiin ammattikorkeakouluista kyselyllä, jossa selvitettiin, mitä keinoja liiketalouden koulutusohjelmissa käytettiin yrittäjyyteen tukemisessa. Tutkimusosuus tehtiin kartoitustutkimuksena, joka toteutettiin sähköisesti kyselylomakkeen muodossa. Lomakekysely on verrattavissa www-kyselyyn, jossa vastausprosentin kerrotaan riippuvan kohdejoukosta (Heikkilä 2004, 20). Lomakkeen suunnitteluun ja kysymyksien asetteluun on vaikuttanut opinnäytetyöhön kerätty teoriaosuus.

Tutkimuksen näyte on 24 koulua ja se edustaa kaikkia liiketaloutta tarjoavia ammattikorkeakouluja. Kysely lähetettiin jokaiselle koululle, koska kyseessä oli jo muutenkin suppea joukko. Jos siitä olisi valittu näytteeseen vain muutamia, joiden vastaukset olisivat edustaneet koko joukkoa, olisi todennäköistä, että vastausprosentti olisi jäänyt alhaiseksi, eikä edustavuutta olisi saavutettu. Kysely päätettiin lähettää toisen tahon välityksellä, koska sen uskottiin tuovan enemmän vastauksia sekä sen todettiin olevan nopeampi kuin oikeiden henkilöiden yhteystietojen kerääminen ilman heidän nimiensä tietämistä ennakoon.

Kyselylomake postitettiin Arenen liiketalouden ryhmän johtajan, Keski-Pohjanmaan vararehtorin, Pekka Hulkon avustuksella. Näyte koostuu niistä ammattikorkeakouluista, jotka tarjoavat liiketalouden koulutusohjelmaa (liite 1). Kysely lähetettiin näytteeseen sisältyneille kouluille. Lähetetty sähköposti sisälsi kyselyn lisäksi saatekirjeen (liite 2 & 3). Saatekirje oli sähköpostin tekstikentässä ja kysely oli liitteenä. Saatekirjeestä selvisi tarkemmat tiedot tutkimuksesta, kuten toteuttaja ja ajankohta. Saatekirjeellä annettiin vastaanottajalle lisätietoja tutkimuksesta sekä motivoitiin heitä reagoimaan kyselylomakkeeseen täyttämällä ja palauttamalla sen määräaikaan mennessä.

Kyselylomake koostui perustiedoista, monivalintakysymyksestä sekä avoimista kysymyksistä. Tämä monivalintakysymys, eli suljettu kysymys, oli luonteeltaan määrällinen. Loput tutkimuskysymykset olivat luonteeltaan avoimia ja laadullisia, eikä niihin voinut vastata numeerisesti, mutta osa saaduista vastauksista voidaan tarvittaessa muuttaa määrälliseksi tiedoksi. Avoimiin kysymyksiin päädyttiin, koska tarkasti rajatut kysymykset olisivat tuottaneet todennäköisemmin suppeampia vastauksia. Avoimilla kysymyksillä haettiin laaja-alaisempia vastauksia ja näin ollen monipuolisempaa, syvällisempää, kuvausta vastaajakoulun tilanteesta.

Taulukossa 2 on esitetty tutkimuksen kyselyn eteneminen vaiheittain. Opinnäytetyön kyselylomake ja saatekirje lähetettiin ensimmäisen kerran 24.5. Arenen liiketalousryhmän jäsenille. Kyselystä laitettiin kesäkuun alussa muistutusviestejä sähköpostitse niille, jotka eivät olleet reagoineet saamaansa kyselyyn ensimmäisellä eikä toisella lähetyskerralla. Muistutusviestit sisälsivät myös jo aiemmin lähetetyn kyselyn ja saatekirjeen sekä myös alkutekstin, jossa oli maininta, mitä kautta vastaanottaja oli aiemmin saanut saman kyselyn. Tutkimusajan päätyttyä vastaajia kiitettiin osallistumisesta tutkimukseen ja heille lähetetään opinnäytetyön valmistuttua.

Taulukko 2. Tutkimuksen eteneminen

Tutkimuksen vaihe	Päivämäärä
kyselylomakkeen ja saatekirjeen lähettäminen (1. kerta)	24.5.2006
muistutusviesti	4.6.2006
muistutusviesti	7.6.2006
kiitosviesti vastanneille	kesäkuu 2006
työn lähettäminen vastaajille	joulukuu 2006

6 TULOSTEN ESITTELY

Kyselyyn saatiin yhteensä 14 vastausta, eli tutkimuksessa on edustettuna 14 koulua 24 kappaleen näytteestä. Koulujen lukumäärän mukaan vastausprosentiksi saadaan laskettua 58,3. Arenen liiketalouden koulutusohjelman listalla ei ollut Arcadaa, mutta se oli mukana sen liiketalousryhmässä ja koulun kotisivuilla mainitaan liiketalouden koulutusohjelmasta (Arcada: Business Economics). Liiketalousryhmään kuului myös muita, jotka eivät kuuluneet varsinaiseen kohderyhmään. Nämä poistettiin postituslistalta uusintakyselyä lähetettäessä, eikä niistä lähetetty tutkijalle vastauksia. Tässä yhteydessä mainitaan vielä se, että yksittäisiin kysymyksiin vastaamatta jättäminen tulkittiin kielteiseksi vastaukseksi. Tutkimustuloksiin johtaneet vastaukset on esitelty työn liitteissä.

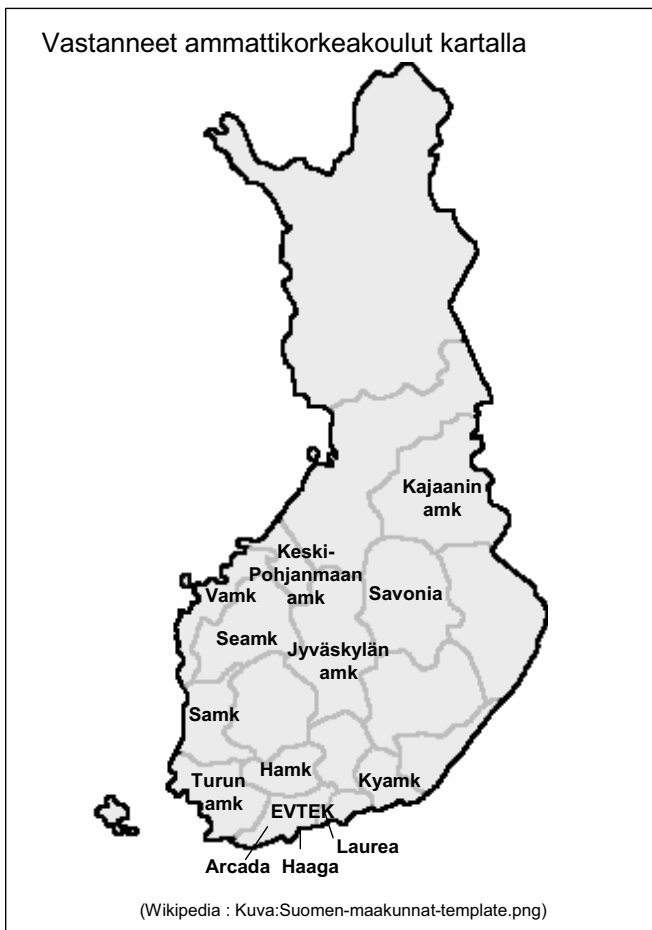
Taulukko 3. Liiketalouden opiskelijoiden lukumäärä vastanneissa kouluissa

	AMK	Liko-opiskelijat
1	Arcada *	100
2	EVTEK	920
3	Haaga	1468
4	Hamk	240
5	Jväskylän amk *	132
6	Kajaanin amk *	500
7	Keski-Pohjanmaan amk	217
8	Kyamk	1050
9	Laurea	928 + 144 *
10	Samk *	220
11	Savonia	550
12	Seamk	700
13	Turun amk	200
14	Vamk	700
* vuosittainen sisäänotto		

Taulukossa 3 on esitetty kyselyyn osallistuneet koulut ja niiden liiketalouden (liiko) opiskelijoiden lukumäärä. Tässä taulukoinnissa ei ole tehty erottelua nuorien ja aikuisopiskelijoiden välille. Muutamista kouluista luvut on saatu vuosittaisen sisäänotton mukaan, ja siitä on mainittu erikseen kyseisten koulujen kohdalla.

Jotta saataisiin kuva, mistäpäin maata vastaukset ovat tulleet, siirrettiin vastaajat Suomen kartalle, joka on esitetty tarkemmin kuviossa 3. Tästä saadaan se tieto, miten vastaukset levittäytyvät Suomen kartalla. Tutkimukseen osanottajia on eniten Uudenmaan alueelta, josta on yhteensä neljä vastausta. Muut ammatti-

korkeakoulut on edustettuna yksi maakuntaa kohden. Vastauksia ei ole kuitenkaan saatu jokaisesta maakunnasta, kuten kuviosta näkyy.

Kuvio 3. Vastaajat kartalla

6.1 Yrittäjyyden tukeminen erilaisilla keinoilla

Yrittäjyyden tukemisen kartoittaminen aloitettiin monivalintakysymyksellä, jossa vaihtoehdot olivat kirjattu a:sta f:ään seuraavasti:

- a. yrittäjyyden suuntautumisvaihtoehtoa

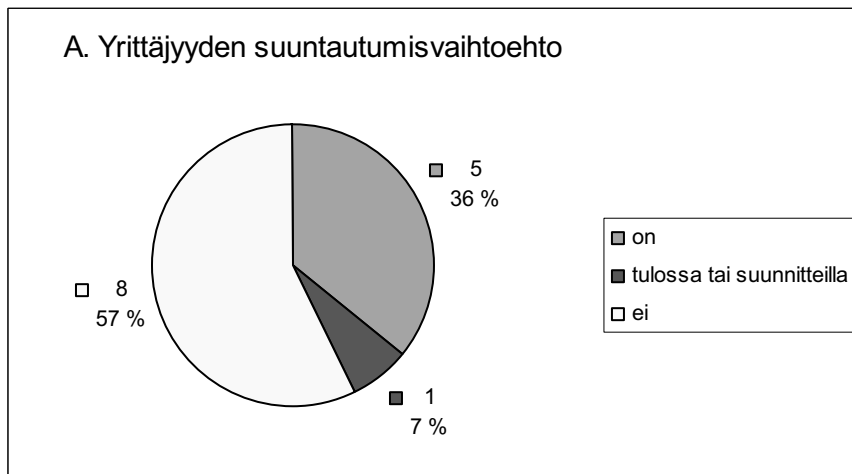
- b. yrittäjyyden laajempaa opintojaksokokonaisuutta (enemmän kuin 8 opintopistettä)
- c. mentorointia kokeneiden yrittäjien avulla
- d. esihautomoa
- e. hautomoa
- f. jotain muuta tukemiskeinoa

Vaihtoehtoihin saadut vastaukset kirjattiin Excel -ohjelmaan, jossa vastaajat sijoitettiin aakkosjärjestyksessä laskevasti ensimmäiseen pystysarakkeeseen ja saadut vastaukset vaakariville aina kunkin koulun kohdalle. Vastaukset muodostuivat kouluittain aina yhdelle riville. Näissä kysymyksissä vastaukset lajiteltiin sarakkeisiin "on", "tulossa tai suunnitteilla" (ei kohta f.) ja "ei" -vaihtoehtojen alle niin, että koulu sai yhden merkinnän kysymystä kohden. Vastauksien määrät laskettiin jokaisesta sarakkeesta kysymys kysymykseltä (liite 4). Jokaisesta kysymyksestä laskettiin prosenttiosuudet jokaista vaihtoehtoa varten ja niistä koottiin piirakkakuvioita. Kuvioissa on prosenttiosuuksien lisäksi näkyvillä vastaajien lukumäärä kutakin vaihtoehtoa kohden.

Monivalintakysymykseen haettiin syvyyttä avoimella kysymyksellä, jossa vastaajia pyydettiin kertomaan tarkemmin edellisessä kysymyksessä valituista vaihtoehtoista, kuten niiden toimintaperiaatteista. Nämä kysymykset on yhdistetty tulosten esittelyssä.

6.1.1 Yrittäjyyden suuntautumisvaihtoehto

Yrittäjyyden suuntautumisvaihtoehdon tarjonta on esitetty kuviossa 4. Suuntautumisvaihtoehto oli tarjolla viidessä, eli 36 prosentissa, edustetuista kouluista. Yhdellä ammattikorkeakoululla, eli seitsemällä prosentilla, oli tulossa suuntautumisvaihtoehto tarjontaan lukukaudelle 2006/2007 ja lopuilla, 57 prosentilla, ei ollut suuntautumisvaihtoehtoa. Suuntautumisvaihtoehdoksi on laskettu kaikki sellaiset, jotka sivuavat aiheeltaan yrittäjyyttä. Osa kouluista, joissa oli yrittäjyyden suuntautumisvaihtoehto, olivat maininneet siitä lyhyesti monivalintakysymystä seuranneessa avoimessa kysymyksessä.

Kuvio 4. Yrittäjyyden suuntautumisvaihtoehto liiketalouden koulutusohjelmissa

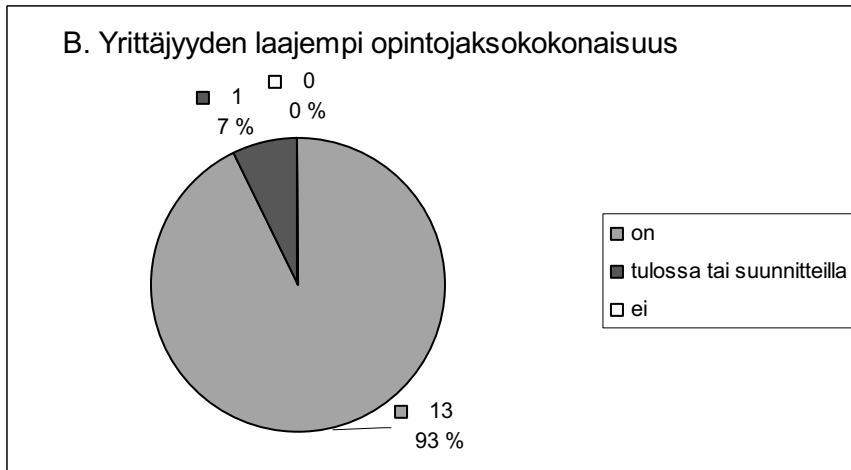
Kajaanissa ammattikorkeakoulussa suuntautumisvaihtoehto oli ”Käytännön liike-toiminta”, Keski-Pohjanmaalla se oli ”Johtamisen, markkinoinnin ja yrittäjyyden suuntautumisvaihtoehto”, Kyamk:ssa ”palveluyrittäjyyden suuntautumisvaihtoehto” ja Samk:ssa ”Pk-yrityksen johtaminen”.

Keski-Pohjanmaan amk:ssa yrittäjyyden suuntautumisvaihtoehto oli käytännös-sä sitä, että opiskelijat toteuttavat yrittäjyyspainotteisia opintoja, joiden toteutuk-sessa tähdätään yrittäjämäiseen pedagogiikkaan. Kyseisessä koulussa tuettiin näin yrittäjyydessä tarvittavia osa-alueita sekä sisäistä ja ulkoista yrittäjyyttä. Kyamk:ssa palveluyrittäjyyden suuntautumisvaihtoehto liittyi Business Akatemi-aan, jossa suoritetaan ensin vuosi perusopintoja, minkä jälkeen perustetaan yri-tys. Business Akatemia toimii opiskelijoiden oppimisympäristönä ja se on sidok-sissa opiskelijan omaan yritykseen. Laureaan oli tulossa vuoden 2006 syksyllä yrittäjyyden teema.

6.1.2 Yrittäjyyden laaja opintojaksokokonaisuus

Yrittäjyyden laajemmaksi opintojaksokokonaisuudeksi katsottiin sellaiset, joista opiskelijat saavat yli kahdeksan opintopistettä ja jotka ovat sisällöltään yrittä-jyysaiheisia. Tämä ilmoitettiin kyselylomakkeessa vastaajille. Yrittäjyyden laa-jempi opintojaksokokonaisuuden jakauma esitetään kuviossa 5. Kaikissa kou-luissa oli tällainen kokonaisuus joko tarjolla, tulossa tai suunnitteilla. Suurimmal-la osalla, 93 prosentilla, kouluista tämä oli tarjonnassa. Lopulla seitsemällä pro-

sentillä se oli joko tulossa tai vielä suunnitteilla. Loput koulut tarjoavat tällaista kokonaisuutta alkaen lukuvuodesta 2006/2007, mutta viimeistään vuonna 2008.

Kuvio 5. Yrittäjyyden laajempi opintojaksokokonaisuus

Tässä yhteydessä voidaan tarkastella, mitä eri ammattikorkeakoulut ovat ilmoittaneet näiksi laajemmiksi opintojaksokokonaisuuksiksi. Yrittäjyyden laajemmat opintojaksokokonaisuudet voidaan ryhmitellä. Vastauksista poimimalla löydettiin seuraavat ryhmät: laajennettavissa oleva kokonaisuus, yrittäjyysmoduuli tai -teema sekä opintopolku.

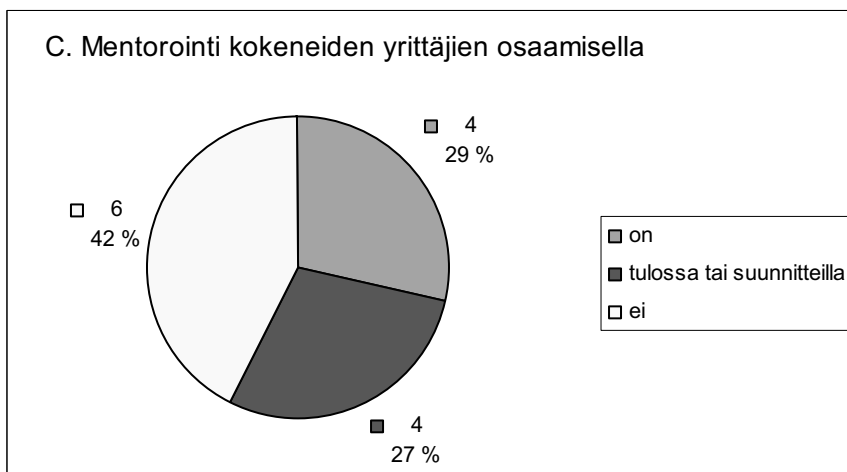
Laajennettavalla opintojaksokokonaisuudella tarkoitetaan sellaista pakettia, jonka opintopisteet eivät ole ennalta määritelty, vaan ne määrittyvät esimerkiksi opiskelijan tekemän työn laajuuden mukaan. Laajennettavissa oleviin kokonaisuuksiin lukeutuivat Keski-Pohjanmaan amk:n esihautomotoiminta ja sen yhteydessä suoritettavat opinnot, Laurean Enter- ja Mentor-opinnot ja Turun amk:n tarjoamat projektiopinnot. Yrittäjyysaiheisia teemoja tai moduuleita tarjottiin Haagassa, Hamk:ssa, Kajaanin amk:ssa, Samk:ssa, Seamk:ssa ja Vamk:ssa. Yrittäjyysaiheista 15 opintopisteen moduulia suunniteltiin Arcadassa. Teemaa ja moduulia laajempi opintokokonaisuus on opintopolku, joka oli jo tarjolla Jyväskylän amk:ssa sekä sellainen oli tulossa Savoniaan.

Nyt tarkastellaan, mitä käsittävät laajennettavissa olevat opintojaksokokonaisuudet. Keski-Pohjanmaan IStart-esihautomoprojekti esitellään esihautomoa käsittelevässä kohdassa. Turun amk:ssa kyse oli projektiopinnoista, joihin kuuluvat opiskelijoiden ulkopuolisille tehtävät toimeksiannot, vaikkeivät he olisikaan vielä yritystä perustaneet. Yrittäjyysaiheiset teemat ja moduulit käsittävät puolestaan aihetta sivuavia opintojaksokokonaisuuksia ja opintopolku sisältää opinnot aina perusopinnoista harjoitteluun ja opinnäytetyöhön asti.

Haagassa tarjottiin yrittäjyysmoduulia, joka on laajuudeltaan 15 opintopistettä sekä esihautomotoimintaa yhteensä 10 opintopisteen laajuudessa. Hamk:ssa tarjonta liittyi koulutusohjelmaan sisältyvään 15 opintopisteen yrittäjyysopintotarjontaan. Jyväskylän ammattikorkeakoulussa tarjottiin yrittäjyyspolku aina perusopinnoista opinnäytetyöhön asti.

6.1.3 Mentorointi

Liiketalouden koulutusohjelmissa kartoitettiin myös yrittäjyyden tukemiskeinona mentorointia, joka tapahtuu kokeneiden yrittäjien avustuksella. Tässä jakauma vaihtoehtojen välillä oli melko tasainen. Kouluista 29 prosenttia kertoi käyttävänsä tätä keinoa ja lähes yhtä suuri joukko, 27 prosenttia, vastaajakouluista oli kehittänyt käytännön ja ottamassa sen käyttöön tai suunnitteli sitä. Vastaajista 42 prosenttia ilmoitti, ettei niillä ole tarjolla mentorointia.

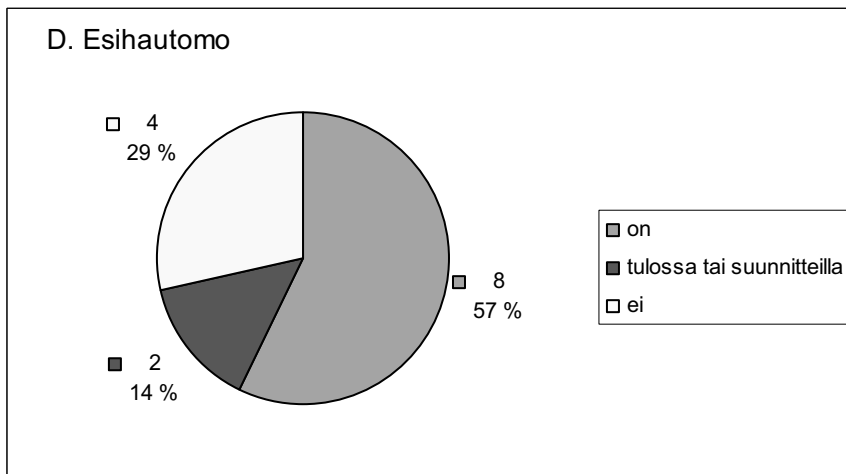
Kuvio 6. Mentorointi kokeneiden yrittäjien osaamisella

Mentoroinnin osalta ei tehty ryhmittelyä, koska kyseessä on tarkemmin rajattu toiminta kuin edellisessä kohdassa. Mentorointikysymys viittaa siis sellaiseen toimintaan, jossa ammattikorkeakoulu hyödyntää opetuksessa yrittäjiä tai yrityksen edustajia ja heidän kokemuksiaan esimerkiksi opiskelijoiden neuvojina.

Mentorointia tarjottiin Kajaanin amk:ssa, Kyamk:ssa, Laureassa ja Vamk:ssa. Kajaanin amk:ssa mentorointi oli järjestetty yhteistyönä Intotalon kanssa. Kyamk:ssa mentorointi oli esillä vuorovaikutuksena opiskelijoiden ja yrittäjien välillä, kummiyrittäjien kautta sekä arviointi- ja kehittämisryhmissä. Näiden lisäksi mentorointi oli mukana myös OMA PROJEKTI HOPS™- ja OMA YRITYS HOPS™ -malleissa. Laureassa mentorointi tapahtui ESR-hankkeena. Laureasta kerrottiin, että kokeneet yrittäjät toimivat mentoreina yrittäjäksi aikoville tai jo yrittäjänä toimiville opiskelijoille. Vamk:ssa mentorointi oli sidoksissa esihautomotoimintaan ja kasvuyrittäjyyden opintoihin.

6.1.4 Esihautomo

Osassa tutkimukseen osallistuneissa kouluissa esihautomo oli nimetty muuksi kuin "esihautomoksi". Esihautomosta käytettiin esimerkiksi nimeä "Starttihautomo" tai "Business Factory". Esihautomo on esillä kuviossa 7, josta selviää, että se oli käytössä 57 prosentissa vastanneista kouluista. Kaksi koulua suunnitteli sellaisen ympäristön kehittämistä ja neljällä ei ollut kyseistä ympäristöä. Esihautomoista ilmeni se, etteivät ne olleet sidottu tiettyyn koulutusohjelmaan, vaan ne olivat usein kaikkien hyödynnettävissä.

Kuvio 7. Esihautomo

Esihautomotoimintaa on kuvattu osassa vastauksista tarkemmin. Hamk:ssa opiskelijat hakeutuvat starttihautomoon vapaaehtoisesti. Esihautomotoiminnan tavoite on perehdyttää opiskelijat yrittäjämäiseen toimintaan ja innostaa heitä aloittamaan yritystoiminta. Hamk:ssa starttihautomotoimintaa aiotaan organisoida uudelleen.

Kajaanin amk:ssa esihautomo oli järjestetty yhteistyössä kaupungin yrittäjyysvalmennusyksikön, Intotalon, kanssa. Tässä opiskelija pääsee kokeilemaan omia taitojaan yhdessä tiimin kanssa. Opiskelija tekee yritysideoita pohjalta liiketoimintasuunnitelman ja solmii suhteen mentoriin. Esihautomossa opiskelija hyödyntää havaitsemaansa liiketoimintamahdollisuuden ja perustaa yrityksen tekemänsä liiketoimintasuunnitelman pohjalta. Esihautomo antaa opiskelijalle mahdollisuuden kokeilla yrittäjyyttä ja analysoida liiketoimintaansa opittujen tietojen pohjalta.

Keski-Pohjanmaan amk:ssa IStart esihautomotoiminta on järjestetty ESR-osarahoituksella, joka päättyy keväällä 2007. Esihautomotoimintaan otetaan mukaan oman yrityksen perustamisesta kiinnostuneet opiskelijat. Toiminnan tavoitteena on kehittää opiskelijan yrittäjyysvalmiuksia erilaisten asioiden, kuten teemailtojen, lyhytkurssien ja tietoisuuksien, avulla. Esihautomossa opiskelijat saavat tukea käytännön toiminnoissa sekä mahdollisuuden käyttää koulun tarjoamia tiloja ja laitteita. Esihautomossa kehitetään liiketoimintasuunnitelmia, joiden realiteetti arvioidaan.

Kyamk:ssa oli tarjolla OMA PROJEKTI HOPS™ ja OMA YRITYS HOPS™, joita voidaan kuvailla yrittäjyyspoluksi ja esihautomotoiminnaksi. Nämä on suunnattu opiskelijoille, joilla on yritysidea, yritys tai jotka ovat siirtymässä yrittäjäksi jo toimivaan yritykseen. Näihin ohjelmiin opiskelijat voivat hakeutua missä tahansa vaiheessa, kunhan opiskelijalla on suunnitelma tuotteesta tai palvelusta, yrityksestä tai haltuunotettavasta yrityksestä. Tämän lisäksi opiskelijalla on oltava motivaatiota. Kyamk:ssa kehitetään erityinen henkilökohtainen opetussuunnitelma (hops), jonka avulla huomioidaan idean tai yrityksen kehittäminen tutkinnon suorittamisessa. Näihin erityislaatuisiin hops:hin kuuluu se, että opiskelijalle nimitetään asiantunteva mentor. Kun opiskelija käynnistää liiketoiminnan, tarjotaan hänelle mahdollisuutta jatkaa yrityshautomoon. Hautomoa käsitellään seuraavassa kohdassa.

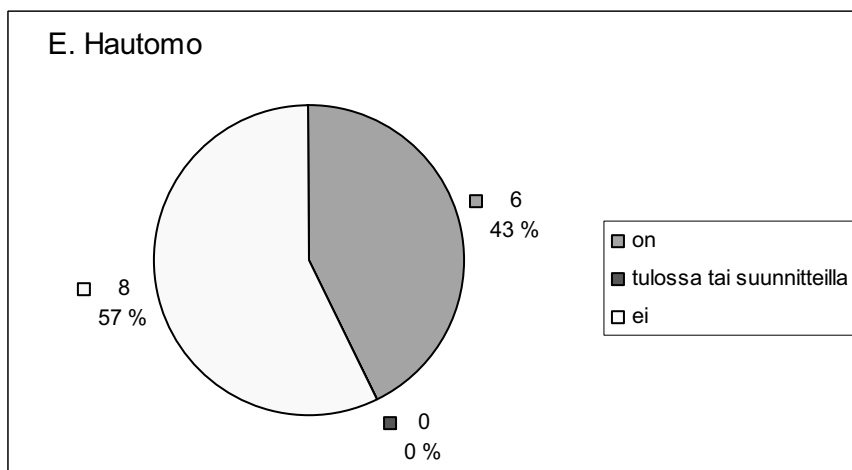
Vamk:ssa esihautomotoiminta kytkeytyi opiskelijaryhmän yhteistyöhön, jonka tuloksena perustetaan osuuskunta. Jokaiselle mukana olevalle opiskelijalle tehdään yksilöity oppimissuunnitelma ja sopimus Business Factoryn palveluiden käyttämisestä. Business Factoryssa toimintaan vaikuttaa myös liiketoiminnan elinkaari. Opiskelijalla on siellä oma valmentaja, minkä lisäksi hän voi käyttää apunaan niin koulun kuin ulkopuolisia asiantuntijoita. Vamk:ssa opiskelijat raportoivat esihautomotoiminnastaan. Koulu on mallintanut Business Factory -toiminnan prosessikaavioksi ja koulusta kerrotaan, että esihautomovaihe kestää yleensä yhden vuoden verran, jolloin irtaannutaan osuuskunnasta. Vuoden esihautomokokeilun jälkeen opiskelija valitsee suunnan. Vaihtoehtoina on sisäinen yrittäjyys, ulkoinen yrittäjyys tai mentorina toimiminen seuraaville Business Factory-osuuskunnille.

6.1.5 Hautomo

Hautomon kohdalla vastaukset jakautuivat "ei"- ja "on" -vastauksiin. Tämä selviää kuviosta 8. Kouluista 43 prosenttia on järjestänyt hautomotoimintaa ja loput, 57 prosenttia, kouluista ilmoitti, ettei niillä ole hautomoa. Yksikään koulu ei maininnut suunnittelevansa kyseisen ympäristön kehittämistä. Hautomoa kutsuttiin myös eri nimillä, kuten "Yritystalliksi" tai "Yrityskiihdyttämöksi". Hautomotoiminta on kahdessa tapauksessa järjestetty varsinaisen koulutoiminnan ulkopuolelle yhteistyössä toisen osapuolen kanssa.

Haagassa, Samk:ssa ja Seamk:ssa ja oli tarjolla koulun koordinoima hautomo. Kyamk:ssa hautomo oli tarjolla eri toimijoiden yhteistyönä (BIC Kymi), jossa koulu oli keskeisenä toimijana. Keski-Pohjanmaan amk:ssa ja Savoniassa hautomot

olivat kokonaan koulun ulkopuolella, mutta opiskelijoilla oli mahdollisuus hakeutua niihin.

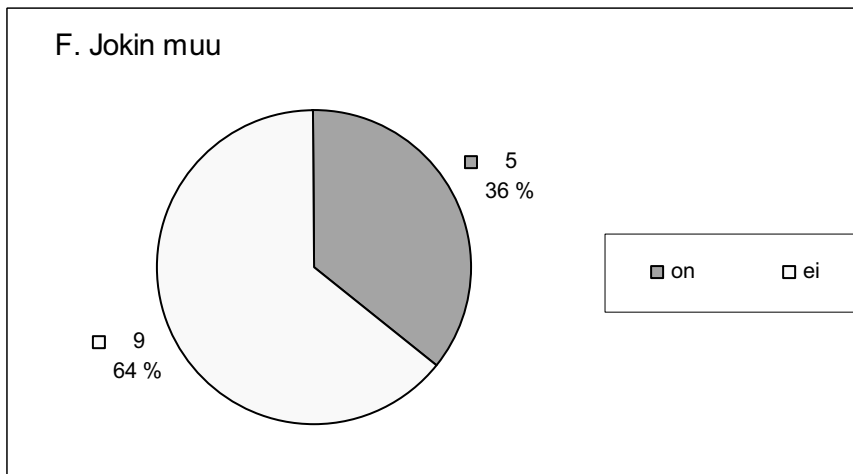

Kuvio 8. Hautomo

Samk:sta kerrottiin lyhyesti Yrityskiihdyttämön toiminnasta. Yrityskiihdyttämö on paikka, jossa opiskelija voi aloittaa yritystoiminnan ja jossa opiskelijaa innostaa ja ohjaa mentoropettaja. Seamk:ssa toiminnasta vastaa opetushenkilöstöön kuuluva tallipäällikkö.

6.1.6 Muut tukikeinot

Edellä läpikäytyjen tukimuotojen lisäksi haluttiin selvittää, onko ammattikorkeakouluilla muita keinoja tukea opiskelijoitaan yrittäjyyteen ja tätä käsitellään kuviossa 9. Kouluista 36 prosenttia vastasi, että niillä on käytössä myös muita keinoja edellisten ohella, ja 64 prosenttia vastasi, ettei niillä ole muita keinoja.

Kuvio 9. Muut tukikeinot

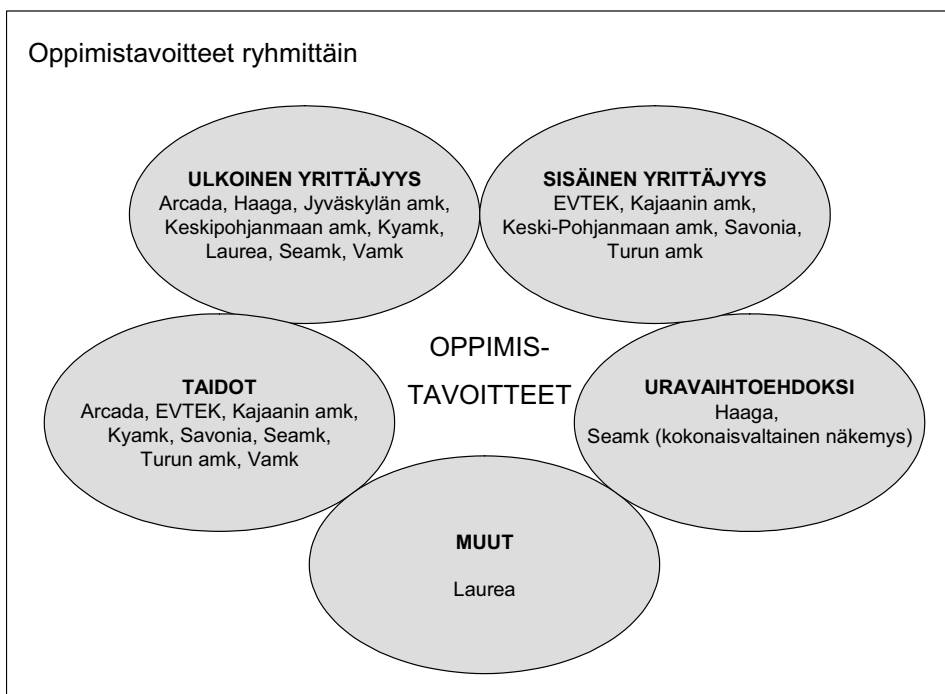
Vastauksista kohdan "f. Jokin muu" löydettiin myös yhteneväisyyksiä. ESR-projektina toteutettava Innoplaza -yhteistyö mainittiin Arcadan ja Laurean kohdalla. Innoplaza on pääkaupunkiseudulla toimivien ammattikorkeakoulujen liikeideoiden kehitysalusta. Hankkeen tavoitteet liittyvät yrittäjyyden edistämiseen. Tavoitteiksi lukeutuvat yhteistyön ja osaamisen kehittäminen, yrittäjyyttä edistävän koulutuksen laajentaminen ja tehostaminen, yrittäjyyspolkujen tunnistaminen ja tukeminen sekä muun muassa elinkelpoisten yritysten lisääminen. Tässä ESR-hankkeessa on ammattikorkeakoulujen lisäksi mukana pääkaupunkiseudun kaupunkien elinkeinopalvelut, uusyrityspalvelut ja TE-keskus. (ESR-projektin kuvaus.) Kouluista kerrotaan, että Innoplaza on opiskelijoille 15 opintopisteen moduuli. Laureasta mainitaan vielä, että Innoplazassa eri alojen amk-opiskelijoista muodostetaan tiimit, jotka luovat innovatiivisia liiketoimintasuunnitelmia.

Toisena yhteisenä teemana vastauksista saatiin koottua opiskelijoiden yritystoiminta, josta tarkemmin mainittiin harjoitus- ja opiskelijayritystoiminta. Harjoitusyritystoimintaa tarjottiin Seamk:ssa ja opiskelijayritystoiminta oli esillä Keski-Pohjanmaan ja Turun amk:issa osuuskuntien muodossa. Tähän yhteyteen liittyy myös yrittäjyysopinnot, joihin voi sisällyttää suuren osan opintoja. Haagassa oli tarjolla yrittäjyyspolku, jonka raameissa voi suorittaa muun muassa projektiopintoja, opinnäytetyön sekä työharjoittelun. Haagassa laajuus on maksimissaan 110 opintopistettä ja Laureassa vastaavan yrittäjyysohjelman laajuus on 85 opin-

topistettua. Nämä yrittäjyyden ohjelmat liitettiin joko perustettavaan, omaan tai perheen yritykseen. Laureassa oli myös Innovaatiolähtöinen palveluyrittäjyys -teemasto, jonka laajuus on myös 85 opintopistettä.

6.2 Ympäristöjen ja opintojaksokokonaisuuksien oppimistavoitteet

Työn tutkimusosuudessa selvitettiin ammattikorkeakoulujen asettamia oppimistavoitteita, jotka liittyvät yrittäjyyttä sisältäviin opintojaksokokonaisuuksiin ja yrittäjyyshenkisiin ympäristöihin. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden haluttiin oppivan näiden kautta erilaisia asioita. Tavoitteiden määrittelytarkkuus vaihteli koulukohtaisesti. Joissain koulussa niiden määrittely oli tarkempaa kuin toisissa. Kaksi kyselyyn osallistunutta ammattikorkeakoulua eivät määritelleet tavoitteitaan tässä yhteydessä. Ammattikorkeakoulujen tavoitteet ryhmiteltiin tiivistettyjen vastausten (liite 5) perusteella. Koska oppimistavoitteet olivat monitahoisia, nimi voidaan mainita useammassa kuin yhdessä tavoiteryhmässä kuviossa 10.

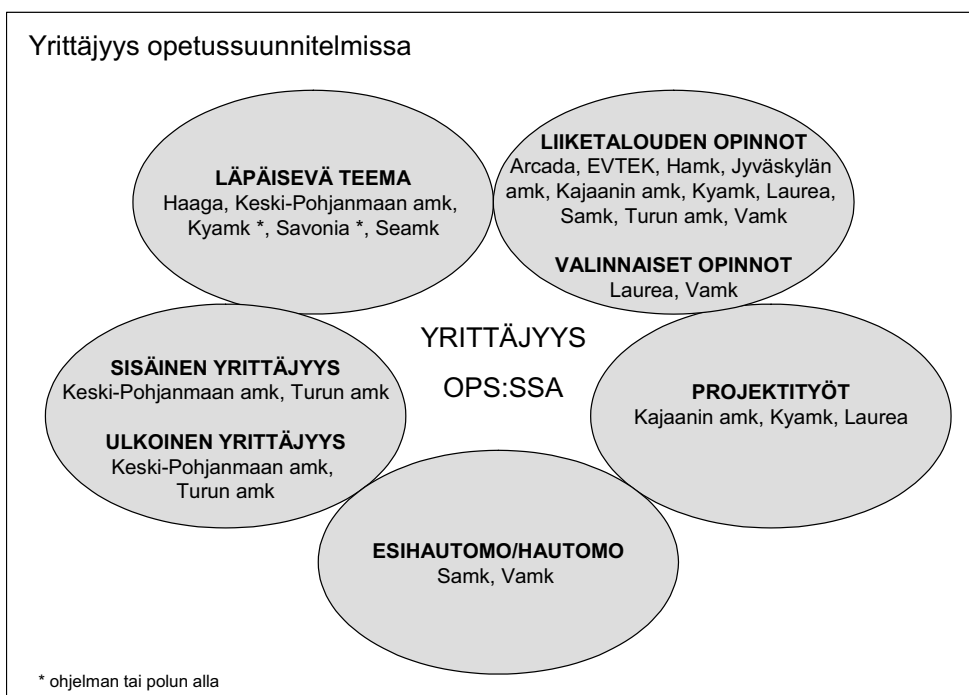

Kuvio 10. Oppimistavoitteet ryhmiteltyinä

Useimmin tavoitteissa mainittiin ulkoinen yrittäjyys, eli koulut tavoittelivat opiskelijoiden ryhtymistä yrittäjiksi. Yrittäjämäinen tapa toimia, eli sisäinen yrittäjyys, nousi myös esille useamman koulun kohdalla. Yrittäjyyden tukemisella ympäristöjen ja opintokokonaisuuksien avulla haluttiin saada opiskelijat ymmärtämään, mitä yrittäjyys on ja harkitsemaan yrittäjyyttä uravaihtoehtonaan. Ammattikorkeakoulut mainitsivat myös sen, että niiden tavoitteena on kehittää opiskelijoiden taitoja, joista on hyötyä yrittäjänä toimiessa. Samalla koulussa haluttiin tarjota tietoa, jotta opiskelijalla on tarvittavat tiedot yrityksen perustamiseen. Ryhmään "Muut" sijoitettiin Laurea, jossa tavoitteet liittyivät opiskelijoiden ohella myös opettajiin ja muun henkilökunnan yrittäjätaitojen ja yrittäjyysasenteen kehittämiseen.

6.3 Yrittäjyyden tukeminen opetussuunnitelmassa

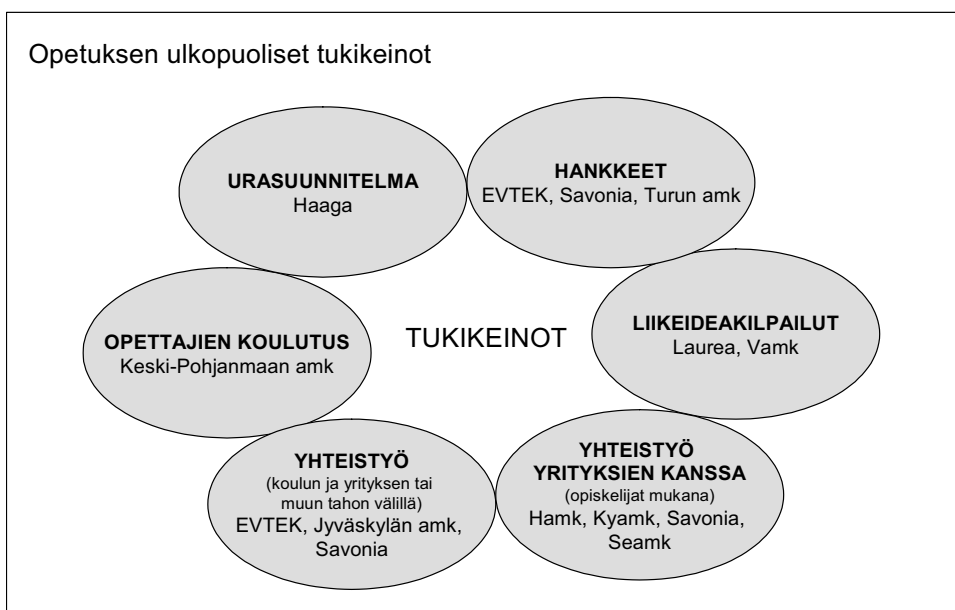
Opinnäytetyössä kartoitettiin, miten yrittäjyys näkyy ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmissa. Kuviossa 11 on koottu vastauksista (liite 6) saadut tiedot eri ryhmien alle. Suurimmassa osassa vastanneista kouluista yrittäjyys oli sisällytetty liiketalouden opintoihin, valinnaisiin opintoihin sekä projektitöihin. Monessa koulussa yrittäjyys oli myös läpäisevänä teemana kaikessa opetuksessa. Näiden lisäksi sisäinen ja ulkoinen yrittäjyys esiintyivät vastauksissa. Sisäinen yrittäjyys ilmeni läpimenevän teeman tavoin ja ulkoinen yrittäjyys oli opetussuunnitelmissa omina kokonaisuuksina. Kahdesta koulusta mainittiin myös esihautomo- tai hautomotoiminta, jotka sisältyvät opetussuunnitelmiin.

Kuvio 11. Yrittäjyyden näkyminen opetussuunnitelmissa

6.4 Opetuksen ulkopuoliset yrittäjyyden tukimuodot

Kyselyssä selvitettiin opetuksen ulkopuolisia tukimuotoja (liite 7). Vastaajista kaksi ilmoitti, ettei niillä ole opetuksen ulkopuolisia tukikeinoja ja kaksi muuta koulua jättivät vastaamatta kysymykseen. Vastaamatta jättäminen tulkittiin, kuten jo aiemmin mainittiin, kielteiseksi vastaukseksi, eli tässä tapauksessa pääteltiin, ettei kouluissa ollut opetuksen ulkopuolisia tukikeinoja. Tulokset on esitelty kuviossa 12.

Kuvio 12. Opetuksen ulkopuoliset tukikeinot

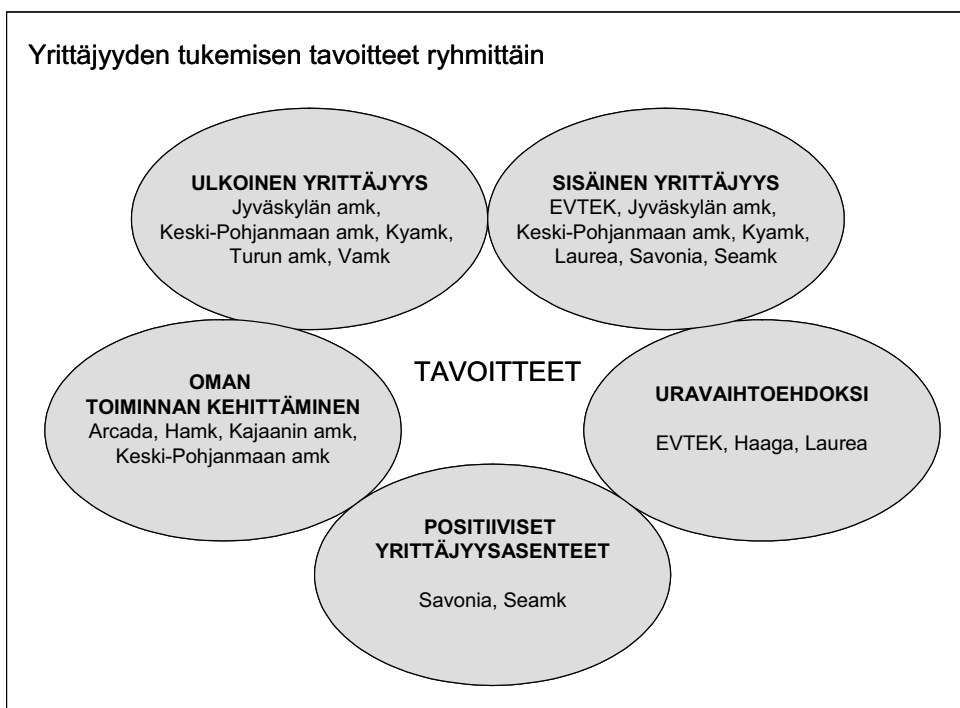
Yrittäjyyttä tuettiin erilaisten hankkeiden avulla. EVTEKissä kyseessä on Inno-plaza -hanke, jota on käsitelty aiemmin tässä työssä. Savoniassa oli kaksi eri hanketta, jotka olivat Ykä Yritteliäs -hanke ja yrittäjyyskasvatushanke. Turun amk ei erikseen yksilöinyt hanketta, vaan sieltä mainittiin, että opetuksen ulkopuolisia tukikeinoja ovat erilaiset yrittäjyyttä tukevat hankkeet. Liikeideakilpailut Venture Cup, Sense ja Visio esiintyivät myös vastauksissa. Yhtenä opetuksen ulkopuolisena tukikeinona oli ottaa opiskelijat mukaan yritysyhteistyöhön esimerkiksi toteuttamalla tutkimus- ja kehitystoimintaa sekä ohjaamalla opiskelijoita yrityksiin harjoitteluun, toteuttamaan opinnäytetyötä tai projektipintoja.

Ammattikorkeakoulut ilmoittivat myös tukevansa yrittäjyyttä omalla yhteistyöllä yrittäjien ja muiden toimijoiden kanssa. Esimerkiksi EVTEK osallistui Kauppakamarin Fokus Forumiin, Jyväskylän amk tuki yrittäjyyttä Tiimiakatemioiden avulla ja Savonia teki yhteistyötä yrittäjäjärjestöjen kanssa. Keski-Pohjanmaan amk lisäsi yrittäjyyden tukemiseen opettajien yrittäjyyskoulutuksen. Haagassa opetuksen ulkopuolisiin asioihin lukeutui opiskelijoiden tekemät urasuunnitelmat,

joihin sisältyy yrittäjyyden pohtiminen omalla kohdallaan. Haaga kehittää urasuunnitelmaa yhdessä Hamkin ja Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen kanssa.

6.5 Yrittäjyyden tukemisen tavoite ja sen toteutuminen

Yrittäjyyden tukemisen tavoitteet saatiin kyselyyn osallistuneista kouluista yhtä lukuun ottamatta (liite 8). Kouluilta kysyttiin myös tavoitteiden toteutumisesta, mutta siihen saatiin vastauksia huomattavasti vähemmän. Muutamat vastanneista kertoivat lyhyesti, miten arvioivat asetettujen tavoitteiden toteutuvan. Useat koulut jättivät tavoitteiden toteutumisen arvioinnin tekemättä. Tavoitteiden ryhmittely selviää kuvioista 13.

Kuvio 13. Yrittäjyyden tukemisen tavoitteet

Päällimmäisinä tavoitteina ovat sisäisen ja ulkoisen yrittäjyyden vahvistaminen opiskelijoissa. Ulkoisen yrittäjyyden tavoitteet liittyivät niin opiskeluaikaan kuin

valmistumisen jälkeiseen uraan. Ulkoisen ja sisäisen yrittäjyyden ohella muutama koulu mainitsi, että niiden tavoitteena on saada opiskelijat harkitsemaan yrittäjyyttä uravaihtoehtona muiden rinnalla. Tähän liitettiin oikeanlaisen käsityksen saaminen yrittäjyydestä sekä myös tarvittavien taitojen kartuttaminen. Koulut halusivat myös, että opiskelijoille kehittyisi positiiviset yrittäjyysasenteet. Toisinaan yrittäjyyden tukemiseen liittyvät tavoitteet olivat sidoksissa ammattikorkeakoulun oman toiminnan kehittämiseen. Ammattikorkeakoulujen tavoitteita ei ollut suurimassa osassa tapauksista sidottu tiettyyn aikaan tai aikajaksoon.

Tavoitteita ja niiden toteutumista voidaan tarkastella lähemmin. Arcadalla tavoitteena oli yrittäjyyden tukemisen lisääminen ja tavoitteen toteutumisesta mainittiin se, että resurssit tämän toteuttamiseen ovat niukat. EVTEK arvio tavoitteen toteutumista mahdollisena. Haaga puolestaan totesi, että sen tavoitteet näkyvät kaikessa toiminnassa. Keski-Pohjanmaan amk vastasi myös, että sisäisen yrittäjyyden osalta tavoitteen toteutuminen on hyvä. Laureasta ja Seamk:sta ilmoitettiin, etteivät koulujen tavoitteet vielä toteudu.

Tavoitteet olivat kolmen koulun kohdalla määritelty myös numeerisesti. Keski-Pohjanmaan ja Turun amk:t liittivät tähän prosenttiosuuden yrittäjistä. Keski-Pohjanmaan amk:ssa tavoitteena oli se, että opiskelijoista viisi prosenttia olisi yrittäjiä ja valmistuneista 10 prosenttia toimisi yrittäjinä, mutta tästä todettiin se, ettei tavoite vielä toteudu. Turun amk:n tavoite oli saada tulevaisuudessa noin viisi prosenttia ryhtymään yrittäjiksi. Kajaanin amk:lla tavoitteena oli saada vuositteittain 20 opiskelijaa aloittamaan yrittäjyysopinnot, mutta koulusta kerrottiin, ettei tämä vielä toteudu.

6.6 Opiskelijoiden perustamat yritykset

Tutkimuksessa selvitettiin, ovatko opiskelijat perustaneet yrityksiä opiskeluaikana tai välittömästi sen jälkeen. Jokaisesta ammattikorkeakoulusta saatiin vastaus kysymykseen. Koulut vastasivat myönteisesti Hamk:a lukuun ottamatta. Vastaukset olivat kuitenkin usein ”joitakin” tai ”ovat”, mutta niissä ei kerrottu aina tarkemmin, minkälaisia yrityksiä on perustettu. Näin oli Arcadan, EVTEKin, Laurean, Savonian ja Turun amk:n kohdalla. Näissä tapauksissa esille tuli se, ettei koululla tai vastaajalla ollut tietoa ja ettei tietoa kerätä systemaattisesti. Loput vastaajista seurasivat tarkemmin opiskelijoiden perustamia yrityksiä.

Haagasta mainittiin, että varsinkin esihautomon yhteydessä on perustettu yrityksiä. Samk:sta vastattiin myös, että Yrityskiihdyttämön puitteissa on syntynyt yrityksiä ja koululla oli pitkä lista näistä yrityksistä. Jyväskylän amk mainitsi perustetuista yrityksistä ja toi esille muutaman toimialan. Kajaanin amk, Keski-

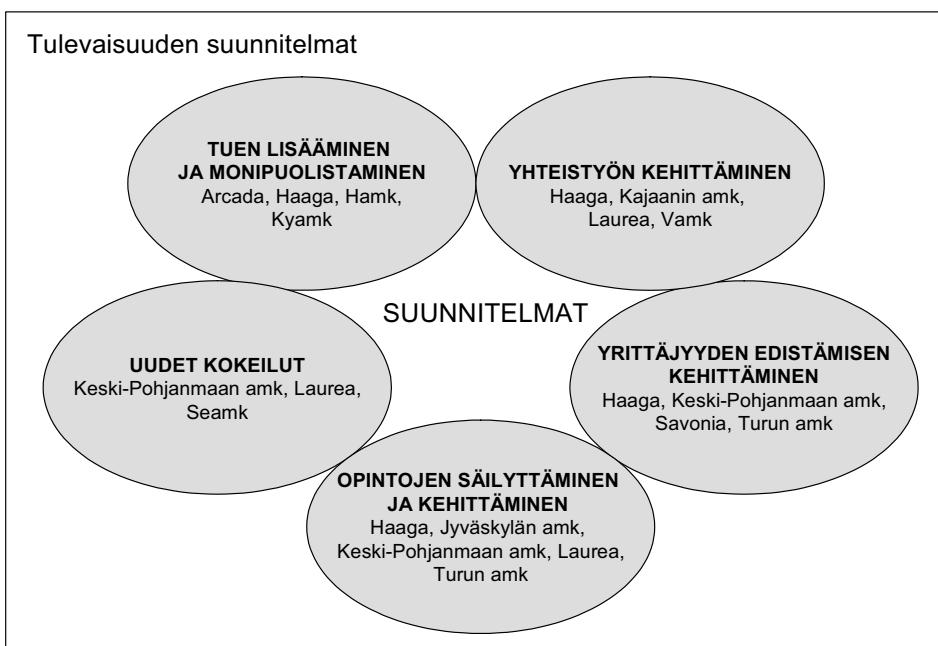
Pohjanmaan amk, Kyamk ja Vamk kertoivat, että opiskelijat ovat perustaneet yrityksiä ja ne mainitsivat myös muutamien perustettujen yritysten www-sivustoja. Vamk:sta lisättiin vielä, että osa on perustanut uuden yrityksen ja toiset ovat jatkaneet perheyrittäjyydessä.

Vastauksista voidaan todeta, että tämän tiedon kerääminen ei ole vielä järjestelmällistä. Joissain kouluissa tietoa kerätään enemmän ja tarkemmin kuin toisissa. Yhtä koulua lukuun ottamatta niistä kerrottiin, että yrityksiä on perustettu ja toiset mainitsivat yritysten www-osoitteita muutamista kappaleista kymmeneen. Muutamista ammattikorkeakouluista saatiin yritysnimiä viidestä useaan kymmeneen kappaleeseen. Tätä tietoa seurataan myös jo mainitussa Amkoto - tietokannassa, jossa on kerätty tiedot valmistuneiden sijoittumisesta työelämään amk-opintojen jälkeen. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnonalalta valmistuneista 1,8 prosenttia toimi yrittäjänä ja 81,7 prosenttia palkansaajina. (OPM/AMKOTA 2.3.2006.)

6.7 Tulevaisuuden suunnitelmat yrittäjyyden tukemisessa

Useimmat vastanneista ammattikorkeakouluista kertoivat tulevaisuuden suunnitelmistaan yrittäjyyden tukemisessa (liite 9). Kaksi koulua ei vastannut tähän kysymykseen. Muutamissa tapauksissa suunnitelmat olivat nivoutuneet yhteen jo esiteltujen yrittäjyyden tukemisen tavoitteiden kanssa, mutta suurimmassa osassa tavoitteet olivat kuitenkin erillisiä. Vastaukset on esitetty kuviossa 14.

Tulevaisuuden suunnitelmien yhteydessä mainittiin yhteistyö ja sen kehittäminen. Yhteistyötasot vaihtelivat hieman kouluittain. Ammattikorkeakoulut halusivat parantaa eri koulujen välistä yhteistyötä sekä samalla tiivistää toimipisteiden yhteistyötä. Yhteistyön tiimoilta mainittiin myös kansainvälisen yhteistyön kehittäminen. Yhteistyöteemaan liittyi myös suhteiden parantaminen toisten toimijoiden kanssa. Haaga tuo tässä yhteydessä esille FINPINin ja kansainvälisen yhteistyön. Kajaanin amk:n sisällyttää suunnitelmiinsa myös kansainvälisen yhteistyön, joka on sidoksissa BBA-opiskelijoihin. Koulun muut suunnitelmat liittyvät yhteistyösuhteiden kehittämiseen kumppaneiden kanssa. Laureassa suunnitellaan myös yhteistyön kehittämistä koulutusohjelmien, toimipisteiden sekä muiden ammattikorkeakoulujen välillä. Myös Vamk haluaa tiivistää yhteistyötä ammattikorkeakoulujen tasolla kuin myös kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.

Kuvio 14. Tulevaisuuden suunnitelmat

Toinen yhtenevä teema oli yrittäjyyden edistämisen kehittäminen. Kouluista kerrottiin tässä yhteydessä sisäisen ja ulkoisen yrittäjyyden toimintamallien kehittämistä, yrittäjyyden aseman parantamista, asenteiden ja yrittäjämäisen toimintatavan valmentamisesta sekä yrittäjyyden tuomisesta esiin uravaihtoehtojen muodossa. Haagassa haluttiin kehittää yrittäjyyden edistämistä. Haagasta ilmoitettiin koulun yhdistymisestä Helian kanssa. Haagasta kirjoitettiin, että "...se (yrittäjyys) saa enemmän huomiota kuin se olisi saanut erikseen toisessa koulussa". Tämän ohella Haagassa halutaan kouluttaa opettajia ja muuta henkilökuntaa, jotta he voisivat paremmin tukea opiskelijoita yrittäjyyden alueella. Keski-Pohjanmaan amk toi esille tässä yhteydessä sisäisen ja ulkoisen yrittäjyyden. Sisäinen yrittäjyys esiintyi myös Kajaanin amk:ssa. Turun amk haluaa saada yrittäjyydestä uravaihtoehtojen opiskelijoille.

Osa tulevaisuuden suunnitelmista liittyi erilaisiin opintomahdollisuuksiin. Opintoihin liittyvät suunnitelmat liittyivät joko niiden säilyttämiseen tai kehittämiseen. Opinnoista esille tulivat esihautomotoiminta, sukupolvenvaihdot, osuuskuntahanke, Innoplaza ja yrittäjyyspolku. Tulevaisuuden suunnitelmissa sijaa saivat myös aivan uudet asiat, kuten uusien toimintamallien kokeilujen tekeminen, yrittäjyydelle tärkeiden sidosryhmien selvittäminen ja yrittäjyysaikomuksen mittarin

kehittäminen. Keski-Pohjanmaan amk oli tekemässä uusia kokeiluita. Laurea halusi puolestaan selvittää yrittäjyydelle tärkeät sidosryhmät. Seamk:n suunnitelmat liittyvät jo alkaneeseen hankkeeseen, jossa kehitetään tieteellistä mittaria yrittäjyysaikomuksien mittaamiseen. Seamk:sta todettiin, että tällä mittarilla voidaan mitata edistämistoimenpiteiden vaikutusta opiskelijoiden yrittäjyysaikomuksiin.

Viimeisenä yhtenevänä ryhmänä tulevaisuuden suunnitelmissa oli yrittäjyyden tukemisen lisääminen ja monipuolistaminen, mihin liittyi niin strategian kuin yrittäjyyden edistäminen. Tähän liittyy myös tuen lisääminen ja monipuolistaminen, johon liittyi halu lisätä tukea, monipuolistaa ja vahvistaa yrittäjyyttä edistäviä toimenpiteitä. Arcadassa haluttiin edelleen lisätä tukea. Hamk:n tulevaisuuden suunnitelmat liittyvät yrittäjyysstrategiaan ja siihen liittyviin toimenpiteisiin, jotka alkavat syksyllä 2006. Kyamk mainitsi myös suunnitelmien liittyvät opetussuunnitelmien toteutukseen.

7 KESKUSTELU

Työssä haettiin vastausta siihen, miten ammattikorkeakoulujen liiketalouden koulutusohjelmassa tuetaan opiskelijoita yrittäjyyteen. Tuloksia tarkastelemalla voidaan todeta, että ammattikorkeakouluilla on monia keinoja tukea opiskelijoita yrittäjyyteen ja niitä käsitellään tässä keskustelussa. Tutkimukseen osallistuneissa kouluissa oli tarjolla yrittäjyyden suuntautumisvaihtoehto, laajempia yrittäjyyden opintojaksokokonaisuuksia, mentorointia, esihautomo- ja hautomotoimintaa sekä muita kouluittain edellisiin ryhmiin laskemattomia tukikeinoja. Eri tukikeinojen takaa löytyy myös erilaisia tavoitteita. Toiset koulut haluavat tutustuttaa opiskelijat siihen, mitä yrittäjyys on ja mitä se voi opiskelijoille tarjota sekä saada opiskelijat omaksumaan sisäisen yrittäjyyden. Toiset puolestaan tavoittelevat sitä, että opiskelijat ryhtyvät yrittäjiksi. Edellä läpikäydyt avoimien vastauksien tulokset on esitelty koottuna liitteessä 10.

Yrittäjyyden tukemisesta nostettiin esiin myös muutamia ongelmakohtia ja haasteita. Arcada mainitsi sen, että yrittäjyys mainitaan usein vuosittaisissa juhlapuheissa, mutta unohdetaan niiden jälkeen. Tämän lisäksi koulusta tuotiin esille niukat resurssit. Keski-Pohjanmaan amk:sta todettiin, että ”yksi tärkeä tavoite ja haaste on esihautomotoiminnan jatkuvuuden turvaaminen myös nykyisen projektirahoituksen päätyttyä”.

7.1 Yrittäjyyden tukikeinot verrattuna aikaisempaan tutkimukseen

Saurio (2003, 12) kirjoittaa, että yksi tyypillisimmistä kehitystrendeistä on opiskelun muuttuminen projektiluontoisemmaksi ja aitojen yritys- ja muun työelämätilanteiden mukaantulo oppimisprosesseihin. Nämä asiat ilmenivät myös tähän tutkimukseen saaduissa vastauksissa. Projektiopinnot esiintyivät useissa vastauksissa niin kuin myös ammattikorkeakoulujen yritys yhteistyö.

Hamk:sta kerrottiin, että: ”työharjoittelut ja opinnäytetöiden tekeminen suuntautuu usein yrittäjien kanssa tehtäväksi yhteistyöksi”. Aiheeseen liittyen Keski-Pohjanmaan amk:n vastauksista löydettiin kaksi poimintaa: ”...opiskelijat tekevät yhteistyössä yrittäjien kanssa erilaisia opintoihinsa kytkeytyviä kehittämistehtäviä...” ja ”opiskelijat ovat tehneet (opettajien ohjauksessa) erilaisia toimeksianto- ja alueen elinkeinoelämälle”.

Kyamk viittasi kummiyrittäjiin seuraavalla: ”Opetus sidotaan vahvasti oikeiden (kummi)yritysten todellisiin ongelmiin.” Savoniasta mainittiin tästä aiheesta näin:

"Teemme tiivistä yhteistyötä alueen yrittäjäjärjestöjen kanssa, mm. harjottelijoiden ohjaamisessa pk-yrityksiin." Samanlaista toimintaa havaittiin Seamk:ssa: "Projektioppimista eli yhteishankkeita yritysten kanssa." Turun amk:ssa projektiopinnot olivat esillä seuraavasti: "Yrittäjyyden projektiopinnot: liiketalouden ja tekniikan alojen opiskelijat tekevät toimeksiantoja yrityselämälle ja muille organisaatioille..."

Saurion (2003, 16–17) tutkimuksessa selvisi, että ammattikorkeakouluissa edistetään yrittäjyyttä koulutuksellisin keinoin. Vuonna 2003 valmistuneessa tutkimuksessa tukikeinoina olivat yrittäjyysopinnot koulutusohjelmissa, yrittäjyys läpimenevänä teemana, täydennyskoulutus, opiskelijaprojektit, opiskelijan oman yrityksen liiketoimintasuunnittelu, käynnistäminen ja pyörittäminen osana opiskelua, harjoitusyritystoiminta opiskelun aikana sekä yrityshautomotoiminta. Suuri osa myös tässä tutkimuksessa esille tulleista tukikeinoista sisältyi ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmiin. Voidaan siis todeta, että koulutukselliset keinot ovat yhä laaja-alaisesti käytössä. Opetussuunnitelman ulkopuolisia keinoja löydettiin myös. Näitä olivat muun muassa Haagassa käytössä oleva urasuunnittelu, Jyväskylän amk:n yrittäjien tapaamiset sekä Laurean ja Vamk:n mainitsemat liikeideakilpailut.

Vuonna 2003 toiseksi suosituin yrittäjyyden tukemismuoto oli innovaatioiden syntymisen ja kaupallistamisen tukeminen. Tähän lukeutuivat muun muassa t&k projektit ja niihin liittyvät palvelut ja projektit yrityksille, testauslaboratoriot ja ESR- ja EAKR -rahoitteiset hankkeet. (Saurio 2003, 16.) Nyt toteutetussa tutkimuksessa ilmeni myös kolme ESR -hanketta. Nämä olivat

- Innoplaza (Arcada, EVTEK & Laurea)
- IStart esihautomohanke (Keski-Pohjanmaan amk)
- Ykä Yritteliäs (Savonia).

ESR -hankkeet ovat Euroopan sosiaalirahaston tukemia. Hankkeen jälkeen suoluissa on koulut, jotka tässä tutkimuksessa mainitsivat edellisistä ESR -hankkeista. Innoplaza ja esihautomotoiminta liittyvät innovaatioihin. Muitakin vastauksissa olleita kouluja ja projekteja oli löydettävissä ESR -hankkeiden kuvauksista, jotka mainitaan seuraavaksi projektikoodilla varustettuna. Kuvauksissa oli muun muassa Kajaanin amk:n mainitsema Intotalo (S86116) ja Kyamk:ssa tarjottavat erityiset hops:it (S83431) ja hautomotoimintaan liittyvä BIC-Kymi (S01291).

Saurion (2003, 16) tutkimuksessa kolmanneksi suosituimmaksi tukemiskeinoksi sijoittuivat yrityshautomoihin tai -kiihdyttämöihin liittyvät toiminnot. Hautomot olivat esillä myös nyt, mutta tässä yhteydessä ei ole arvioitu sen suosituimmuutta

muiden keinojen joukossa. Tuloksista tehtyä piirakkakaaviota tarkastelemalla voidaan kuitenkin todeta, ettei se ole yleisimpiä tukikeinoja.

Opiskelijat voivat kokeilla hautomossa yrittäjän ammattia. Hautomoympäristössä syvennetään jo opittua teorian tietoa, opitaan yrittämistä käytännössä, kokeillaan omia yrittäjän ominaisuuksia sekä testataan liikeideaa. (Ylikerälä 2005, 234.) Hautomotoiminta mahdollistaa yrittäjyyden kokeilemisen käytännössä joko opintojen ohella tai sisällytettynä opintoihin.

Vuonna 2003 toteutetussa tutkimuksessa näiden kolmen käytetyimpien keinojen lisäksi tutkimuksessa oli myös muita yrittäjyyden edistämistoimenpiteitä, kuten aluekehitystä vauhdittavien organisaatioiden hankkeisiin osallistuminen, työpaja-toiminta, opiskelijoiden työt osuuskunnissaan, pk-yrityksien kummiprojektit. (Saurio 2003, 18.) Tässä työssä mainittiin yhteistyöstä erilaisten toimijatahojen kanssa ja ammattikorkeakoulut ilmoittivat tavoitteikseen alueellisen yhteistyön kehittämisen. Osuuskuntatoiminta ja yhteistyö alueen yritysten kanssa olivat myös vahvasti esillä.

Ammattikorkeakoulut kertoivat yhteistyöstään seuraavasti:

"Osallistumme Kauppakamarin Fokus Foorumiin ja pääkaupunkiseudun Inno-plaza ym. hankkeisiin." (yrittäjyyden yliopettaja, EVTEK)

"aktiivinen toiminta FINPIN verkostossa" (yrittäjyyden yliopettaja, Haaga)

"Kajaanin ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutusohjelma tekee yrittäjyysopinnoissa yhteistyötä Kajaanin Intotalon kanssa..." (projektipäällikkö, Kajaanin amk)

"Pyritään hyödyntämään yritys yhteistyötä ja T&K:n yhdistämistä opetukseen opintojaksojen toteutuksissa." (lehtori, Laurea)

7.2 Osaamisvaatimuksien täyttäminen ja tukitoimenpiteet

Platt (2004, 542) mainitsee, että yrittäjyyttä opetetaan ja sitä voidaan oppia. Hän kertoo, että yrittäjyyttä voi oppia muun muassa kouluissa. Tämä on lähtökohta yrittäjyyden tukemiselle. Yrittäjän osaamis- ja ammattitaitovaatimukset esiteltiin työn teoriaosuudessa ja nyt keskitytään siihen, miten tukitoimenpiteet kohtaavat esitellyt vaatimukset.

Palautetaan nyt mieleen, mitä osaamisvaatimuksia teoriaosuudessa tuotiin esille. Yrittäjyyden teoriassa käsitellään ominaisvaatimuksia eri tavalla kuin, miten ne esitellään yrittäjän ammattitutkinnon yhteydessä. Ammattitutkinnon kuvauk-

sessä vaatimukset ovat, kuten jo mainittu, konkreettisemmalla tasolla. Yrittäjäksi aikovan on helpompi saada kuva yrittäjän arjesta tämän ammattitutkinnon vaatimusten kautta kuin osaamisvaatimuksien välityksellä. Kun tarkastellaan, mitä vaatimuksia menestyvälle yrittäjälle asetetaan, huomataan, että osaamisvaatimuksia on pitkä lista. Yrittäjän on oltava muun muassa luova, reagoitukykyinen, tarkka, intohimoinen, muutosmyönteinen, riskinotto- ja aloitekykyinen (Platt 2004, 542; Grousbeck 1997; Labling & Kuehl 2000, 16, 17).

Opetushallituksen (2001 DNO 49/011/2001) yrittäjän ammattitutkinnon vaatimukset liittyvät yrittäjän käytännötoimintaan. Siinä määritellään, mitä näyttötutkinnon suorittajan on hallittava, jotta tämä valmistuu yrittäjän ammattiin. Tässä yhteydessä vaatimuksia ovat liikeidean täsmentäminen, valmiuksien arvioiminen omalla kohdallaan, liiketoimintasuunnitelman laatiminen, yritysmuotojen vertailu, eri osioiden suunnittelu ja lopulta yrityksen perustaminen ja sen kehittäminen. Näitä voidaan tarkastella myös pohdittaessa, miten yrittäjyyden erilaiset tukikeinot ottavat huomioon nämä mainitut osaamis- ja ammattitaitovaatimukset.

Paajanen (2006, 23, 28–29) käsittelee yrittäjyyskasvatuksen suotuisia oppimismenetelmiä. Näihin lukeutuivat opiskelijoiden itsenäisesti työelämälle toteuttamat projektit, opiskelijan liiketoimet sekä harjoittelu tai työssä oppiminen. Nämä kaikki esiintyivät työn tuloksissa, vaikkeivät ne olleetkaan käytetyimpien menetelmien listalla. Paajasen (2006, 29) tutkimuksessa vähän käytettyjen menetelmien listalla oli kummiyritystoiminta ja harjoitusyritys, jotka molemmat esiintyivät myös tässä työssä.

Tuloksista on nähtävissä se, että yrittäjyyttä tuettiin useilla keinoilla. Viidellä koululla oli yrittäjyyden suuntautumisvaihtoehto. Suuntautumisvaihtoehtoa käyttänyt keino oli laajat yrittäjääihteiset opintojaksot, joita tarjottiin 13 koulussa ja suunniteltiin yhdessä koulussa. Mentoroinnin hyödyntämisessä oli eniten vaihtelevuutta. Esihautomotoiminta oli käytössä kahdeksassa koulussa. Hautomo oli kuudessa koulussa. Näiden keinojen lisäksi tutkimuksessa saatiin tietoa myös muista tukikeinoista, joihin kuuluivat Innoplaza -yhteistyö sekä harjoitus- ja opiskelijayritystoiminta.

Tukikeinot näkyvät erilaisina ryhminä opetussuunnitelmissa. Usein yrittäjyys näkyi liiketalouden ja valinnaisissa opinnoissa. Joissain kouluissa yrittäjyys sisältyi projektiopintoihin ja toisissa esihatomo- tai hautomotoimintaan. Useissa tapauksissa yrittäjyys oli myös läpivalaisuperiaatteella kaikessa opetuksessa. Sisäistä ja ulkoista yrittäjyyttä tuotiin esille myös opintojaksoilla. Tuloksista selviää, että yrittäjyyden tukeminen ulottui myös opetussuunnitelman ulkopuoliseen toimintaan.

taan. Näitä tukikeinoja olivat hankkeet, liikeideakilpailut, eri tasoilla tapahtuva yhteistyö, opettajien koulutus ja urasuunnitelma.

Nyt voidaan miettiä, miten nämä tukevat opiskelijoita saavuttamaan osaamisvaatimukset. Aikaisemmin mainittiin, että yrittäjältä vaaditaan luovuutta, ja tätä opiskelija voi testata kehittämältään liikeidealta liikeideakilpailuissa, joista muutamamat ammattikorkeakoulut mainitsivat. Yrittäjyyskasvatuksen suotuisissa oppimismenetelmissä esiintyi opiskelijoiden liiketoiminta ja harjoittelu. Nämä tuotiin esille myös tässä tutkimuksessa.

Yrittäjän ammattitaitovaatimukset sisältävät sen, että yrittäjäksi aikovan on pohdittava omia yrittäjävalmiuksia. Tätä vastaa tässä tutkimuksessa Haagan urasuunnitelma, jossa opiskelijan on pohdittava yrittäjyyden mahdollisuutta omalla kohdallaan. Liiketoimintasuunnitelman laatiminen mainittiin myös useasta ammattikorkeakoulusta.

Tässä on mainintoja yrittäjyyden tukemisesta eri ammattikorkeakouluista:

"...miettiä omaa liikeideaa, jalostaa omaa liikeideaa ja suunnitella oman yrityksen perustamistoimia + mahdollisesti perustaa oma yritys/ jatkaa perheyrittystä." (yrittäjyyden yliopettaja, Haaga)

"...(Starttihautomo) perehdyttää opiskelijat yrittäjämäiseen toimintaan ja innostaa heidät ryhtymään yrittäjiksi." (tutkijayliopettaja, Hamk)

"...opiskelijoista tunnistetaan yrittäjäaikkeiset ja heitä tutoroidaan ottamaan ammattiopinnoissa yrittäjyyttä tukevia opintojaksoja." (koulutuspäällikkö, Jyväskylän amk)

"Esihautomotoiminnassa kehitetään opiskelijoiden yrittäjyysvalmiuksia esim. teemailtojen, lyhytkurssien tietoiskujen ja yritysvierailujen yms. kautta. Toiminnan tärkein osa on kuitenkin liikeideoiden ja liiketoimintasuunnitelmien kehittäminen." (koulutusohjelmajohtaja, Keski-Pohjanmaan amk)

"...keskeisinä välineinä työelämä- ja yrittäjyysvalmiuksien hankkimisessa toimivat opinnäytetyöt ja suuntautumisopintojen oppimisprojektit." (tutkimusjohtaja, Kyamk)

"Omasta yritystoiminnasta saa opintopisteitä esim. harjoitteluun tai projekteihin." (koulutuspäällikkö, Turun amk)

"Opiskelijan oppimisprosessia ohjataan liiketoiminnan perustamisen ja kehittämisen neuvontaprosessilla." (osastonjohtaja, Vamk)

Useimmat yrittäjyyden tukikeinot, kuten liiketalouden koulutusohjelman opinnot antavat opiskelijoille tietoutta yrittäjyydestä, kuten esimerkiksi liiketoimintasuun-

nitelman laatimisesta ja markkinoinnin suunnittelusta. Opetukseen sisältyvät kokonaisuudet painottuvat yksilön ominaisuuksien sijaan yrittäjyyden käytännön asioihin, kuten kirjanpitoon ja asiakassuhteisiin.

Esihautomo ja hautomo tuovat yrittäjyyden tunnusteluun riskin ja siinä opiskelijat pääsevät testaamaan omia valmiuksia käytännössä. Projektioinnit, joissa toteutetaan toimeksianto yritykselle, antavat myös mahdollisuuden kokeilla omia taitoja tositilanteessa. Yrittäjyyden kokeileminen joko hautomotoiminnassa tai projektioinnin kautta antaa opiskelijalle mahdollisuuden kehittää osaamistaan myös näiden osaamisvaatimuksien osalta käytännössä. Teorian oppiminen antaa toki käsityksen siitä, miten asia pitäisi suunnitella ja toteuttaa. Ylikerälän (2005, 210, 236) tutkimuksessa kuitenkin todetaan, että hautomo antaa todellisen kuvan yrittäjän ammatista ja kirjat ja simulaatiot ovat hyviä harjoitusvälineitä yrittäjyyden aihealueelta.

Koulut tukevat yrittäjyyteen enemmän käytännön tasolla. Toisin sanoen nämä ammattitaitovaatimukset ja käytännön toimenpiteet ovat suuremmassa roolissa yrittäjyyden tukemisessa kuin osaamisvaatimukset ja henkinen tuki. Teoriaosuudessa yrittäjän osaamisvaatimuksissa ei tarkemmin puhuttu yrittäjyysasenteesta tai sisäisen yrittäjyyden omaksumisesta, mutta ne tulivat tuloksissa esille useampaan kertaan eri yhteyksissä. Yrittäjyysasenne voitaneen kuitenkin rinnastaa intohimoon yrittämisessä.

Tukikeinot vastaavat jokseenkin osaamis- ja ammattitaitovaatimuksiin. Ammatti- korkeakoulut saavat esiintuoduilla tukikeinoilla tutustutettua opiskelijat yrittäjyyteen sekä tuettua heitä yrittäjyyteen. Jos pohditaan, saadaanko näillä keinoilla lisää yrittäjiä, voidaan palauttaa mieleen suomalaisten yrittäjyysaktiivisuustaso, joka oli kansainvälisessä vertailussa alhainen. Tämän lisäksi keskusteluun voidaan lisätä korkeakoulutettujen yrittäjien osuus, joka ei vielä ole kovin korkea, mutta on kuitenkin noususuuntainen. Työssä tuotiin esille myös se, että yrittäjyysopinnot toteutetaan usein suuryrityksen näkökulmasta (Ylikerälä 2005, 210). Suuryrityksen näkökulma ei anna oikeanlaista kuvaa pienyrityksen toiminnasta. Koulut ilmoittivat kuitenkin haluavansa antaa realistisen kuvan yrittämisestä.

7.3 Opettajien ja muun henkilökunnan rooli tukemisessa

Yrittäjyyden tukemisesta ja tukitoimenpiteistä on puhuttu enemmän opiskelijoiden kohdalla, mutta tutkimuksen tuloksissa esiintyi myös opettajat ja koulun muu henkilökunta. Yrittäjä tarvitsee muiden tietoutta ja taitoja (Platt 2004, 542). Tätä voitaneen soveltaa myös yrittäjäksi aikovaan yksilöön ja niin ollen myös yrittäjyyden tukemiseen. Tässä tapauksessa nämä muiden tiedot ja taidot voisivat ol-

la yrittäjyyskasvattajan (Paajanen 2006, 22) tietoja ja taitoja, joita hän tarjoaa avuksi oppijalle.

Tuloksissa kolme ammattikorkeakoulua toi esille myös opettajien ja muun henkilökunnan kouluttamisen. Tämä on myös tärkeä osa yrittäjyyden tukemista. Opettajat ovat tärkeässä roolissa yrittäjyyden tukemisessa, kuten Paajasen (2006, 22) luoma malli yrittäjyyskasvattajasta antaa ymmärtää. Kertauksena muistutetaan, että tällainen kasvattaja ymmärtää yrittäjyyttä ja yrittäjyyskasvatusta, suhtautuu myönteisesti yrittäjyyteen ja yrittäjyyskasvatukseen, toimii työssään yrittäjämäisesti, omaa nykyaikaisen oppimiskäsityksen sekä kannustaa opiskelijoita yrittäjyyteen ja samalla tukee näiden kasvua. Tästä on kyse myös henkilökunnan kouluttamisesta.

Työn tuloksissa saatiin viitteitä siihen, että ammattikorkeakoulut ovat huomioineet myös opettajien, eli yrittäjyyskasvattajien, kouluttamisen yrittäjyyden tukemisen osana. Koulut selvittivät opettajien ja henkilökunnan koulutusta. Tässä on muutama selostus asiasta:

”opettajien ja muun henkilökunnan koulutus... tavoitteena, että koko henkilökunta sisäistää yrittäjyyden ja tukee opiskelijoiden mahdollisuuksia...” (yrittäjyyden yliopettaja, Haaga)

”Opettajien yrittäjyyspainotteinen jatkokoulutus, opettajien työelämäyhteyksien ja myös opettajien sivutoimisen yrittäjyyden tukeminen.” (koulutusohjelmajohtaja, Keski-Pohjanmaan amk)

”Tavoitteista ei ole syytä unohtaa myöskään ammattikorkeakoulujen opettajien ja muun henkilökunnan yrittäjyysosaamisen ja -asenteen kehittämistä.” (lehtori, Laurea)

7.4 Tukemisen tavoitteet

Tulosten esittelyssä käy ilmi koulujen tavoitteet yrittäjyyden tukemisessa. Samassa kohdassa esiteltiin myös tavoitteiden toteutuminen niiden koulujen kohdalla, jotka olivat siihen vastanneet. Tavoitteista voidaan huomata se, etteivät ne ole tarkemmin sidottu tiettyyn aikaan, vaan ne ovat tähän tutkimukseen saatujen vastausten perusteella vielä yleisellä tasolla. Muutamat koulut mainitsivat nuumerisia tavoitteita. Arvioita tavoitteiden toteutumisesta ei saatu puolelta vastaajajoukosta.

Sisäinen ja ulkoinen yrittäjyys tuli esiin useassa kohdassa tuloksissa. Sisäinen yrittäjyys esiintyy myös liiketalouden koulutusohjelman esittelyssä, jossa maini-

taan, että saavutetut valmiudet edesauttavat opiskelijaa omaksumaan yrittäjämäisen toimintatavan (Opetushallitus: Ammattikorkeakouluopinnot 2005–2007, 121–122). Arenen yrittäjyysstrategia sisältää myös maininnan sisäisestä yrittäjyydestä. Siinä on osana tämän lisänä ulkoinen yrittäjyys, jonka tavoite esiteltiin aiemmin tässä työssä. Tämä oli se, että 14,29 prosenttia perustaa yrityksen 10 vuoden kuluttua tutkinnon suorittamisesta. (Arene r.y:n yrittäjyysstrategia 2006.) Tällä hetkellä seuranta on toteutettu lyhyemmässä aikajaksossa, joka viimeisimmässä Amkota -tilastossa oli 5 vuotta (2000–2004) ja tässä prosenttiosuudet eivät olleet lähellä tavoiteltua lukemaa. Tuolloin toteutuma ulkoisen yrittäjyyden kohdalla oli 1,8 prosenttia yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalta. (OPM/AMKOTA 2.3.2006.) Tässä tilastoinnissa on myös liiketalouden koulutusohjelmaan kuulumattomia ohjelmia, joten suoria vertailulukuja ei tästä saada. Toisaalta on myös huomioitava se, että ammattikorkeakoulut ovat aloittaneet toimintansa vasta 1990-luvun puolivälin aikaan.

Tarkastellaan, mitä ammattikorkeakoulut ilmoittivat tavoitteikseen muutaman tapauksen avulla. Ammattikorkeakouluilta kertoivat yrittäjyyden tukemisen tavoitteistaan seuraavasti:

"Yrittäjyyden tukeminen ammatinvalintana ja ajattelutapana." (yrittäjyyden yliopettaja, EVTEK)

"... tavoite on esitellä yrittäjyys positiivisena asiana ja realistisena uravaihtoehtona opiskelijoille. Tavoitteena on myös valmentaa opiskelijoita ymmärtämään yrittäjyyttä tärkeänä yhteiskunnallisena voimana..." (yrittäjyyden yliopettaja, Haaga)

"Yrittäjyyden synnyttäminen ja yrittäjämäinen asenne palkkatyössä." (koulutuspäällikkö, Jyväskylän amk)

"...tukea opiskelijoiden yrittäjyysasenteita, valmentaa yrittäjämäiseen toimintaan, tutustuttaa opiskelijoita yrittäjyyden mahdollisuuksiin." (tutkimuspäällikkö, Savonia)

"Kaikkien valmistuvien opiskelijoiden tulisi olla yrittäväisiä ja myös omata positiiviset asenteet yrittäjyyden suhteen." (yrittäjyyden yliopettaja, Seamk)

"Mahdollistaa yrittäjyyden kokeilu omalla riskillä (BF) ja antaa pystyvyyden kokemuksia yrittäjyydestä sekä roolimalleja (mentorointi) sekä kannustaa opiskelijoita yrittäjyyteen (liikeideakilpailut)" (osastonjohtaja, Vamk)

Tässä yhteydessä pitäisi pohtia, mihin ammattikorkeakoulut pyrkivät yrittäjyyden tukemisessa, pyrkivätkö ne saamaan opiskelijat opiskeluaikana yrittäjiksi tai vas-

ta sen jälkeen vai molempia rinnakkain. Nyt esille nousivat tasaisesti niin sisäisen kuin ulkoinen yrittäjyys.

7.5 Yrittäjyyden esitteleminen opiskelijoille

Yrittäjäksi ryhtymiselle tarjotaan perusteluita. On tosin vaikea sanoa, miten niitä käytetään yrittäjyyteen tutustuttamisessa ja innostamisessa ammattikorkeakouluissa ilman asian tutkimista. Puustinen (2004, 9, 20) mainitsee, että tarvitaan uusia yrityksiä ja tähän voidaan innostaa sillä, että suurilla ikäluokilla, jotka näinä vuosina jäävät eläkkeelle, on omaisuutta. Tästä omaisuudesta uudet yrittäjät voisivat saada osansa.

Kun yrittäjyyttä esiteltiin aiemmin tässä työssä, huomattiin, että yrittäjät eivät ole tyypillisimmillään nuoria ihmisiä. Kinnunen (2006, 15) toteaa, että yrittäjyyttä yritetään tehdä aiempaa tutummaksi korkeakouluissa ja tämä selviää myös tämän tutkimuksen tuloksista. Useat ammattikorkeakoulut halusivat saada opiskelijat harkitsemaan yrittäjyyttä tehdessään uravalintaa. Samalla koulut halusivat myös tuoda esille yrittäjyyden mahdollisuudet sekä kertoa siitä realistisesti. Huomiota sai myös se, että vanhemmat yrittäjät jäävät jossain vaiheessa eläkkeelle ja se on huomioitu yrittäjäpolvenvaihdoksien ilmenemisessä Yrittäjyyden politiikkaohjelmassa (2006) sekä myös ammattikorkeakoulujen yrittäjyysstrategiassa (Tenhunen 2006, 9). Jyväskylän amk:sta vastattiin, että ”Tavoitteena on tukea sekä uusyrittäjyyttä että yrittäjäpolvenvaihdoksia. Yrittäjäpolvenvaihdoksista on tekeillä myös T&k-hanke, jossa olemme mukana.”

7.6 Yrittäjyysstrategian sisällön löytäminen tutkimustuloksista

Arene r.y:n yrittäjyysstrategia (2006) julkistettiin keväällä 2006, joten on luonnollista, etteivät sen tavoitteet vielä toteudu. Tuloksia tarkastelemalla löydetään kuitenkin yhteneviä asioita. Ammattikorkeakoulut puhuivat jo nyt yrittäjyyspolusta, yrittäjäsukupolvenvaihdoksista ja niiden tukemisesta sekä myös sisäisen ja ulkoisen yrittäjyyden edistämisestä. Muutamat koulut olivat liittäneet ulkoiseen yrittäjyyteen prosentuaalisia tavoitteita, jotka eivät olleet samanlaisia kuin Arenen tavoittelema joka seitsemäs opiskelija (14,29 prosenttia) 10 vuoden kuluttua valmistumisesta. Voidaan kuitenkin todeta, että ammattikorkeakouluilla on laajat keinot yrittäjyyden tukemisessa ja tähän tukemiseen liittyy myös tavoitteita. Arenen yrittäjyysstrategia (2006) antaa ammattikorkeakouluille uudistautumisvelvoitteita. Hamk ilmoitti tulevaisuuden suunnitelmaksi yrittäjyysstrategian alkaen syk-

systä 2006. Toinen strategiaan liittyvä suunnitelma tuli ilmi Turun amk:sta, jossa rakennetaan yrittäjyyspolkua.

7.7 Työn arviointi

Työn tekemisestä voi mainita sen, että tämänlaisessa laajuudessa toteutettava työ on ensimmäinen toteuttajan opiskeluhistorian aikana. Opiskelijana toivoisi, että perusteet tieteellisen tutkimuksen tekemiselle tulisivat tutuksi jo ennen kuin suuremman tuotoksen kirjoittaminen on ajankohtaista. Tieteelliset artikkelit tulivat tutuksi juuri ennen opinnäytetyön aloittamista. Ne olivat hyödyllisiä ja antoivat lisää sisältöä teoriaosuuteen. Tiedonhaku oli kokonaisuudessaan monipuolinen ja haastava prosessi. Lähdeaineistoa löydettiin laaja-alaisesti. Tiedon keräämistä olisi voinut kuitenkin laajentaa teoriaosuutta rakennettaessa. Siihen olisi voinut ottaa laajemmin ulkomaalaisia julkaisuja. Toisaalta tässä työssä on kuitenkin käytetty laaja-alaisesti lähteitä verrattuna esimerkiksi muihin samaan tutkintoon valmistavissa töissä.

Työstä on tehty useita versioita, joita on hiottu kerta kerran jälkeen, mutta aina työhön on jäänyt jotain parannettavaa ja muutettavaa. Kyselylomakkeen kohdalla olisi ollut vielä hiomisen varaa, jotta vastaajat olisivat ymmärtäneet aukottomasti, mitä kyselyn lähettäjä tavoitteli kussakin kysymyksessä. On kuitenkin muistettava, että asian voi huolellisen viimeistelynkin jälkeen käsittää eri tavalla. Kyselylomake lähetettiin sähköpostin liitteenä, vaikka elektroniikka ja Internet tarjoavat muitakin mahdollisuuksia. Kyselyn toteuttaja on seurannut e-lomakkeella toteutettua tutkimusta ja siinä oli silloin ongelmana avoimien kysymyksien rajoitettu kirjasinmäärä. Tämän takia päädyttiin useille tuttuun sähköpostiin, eikä lähdetty kokeilemaan verkkopohjaisia kyselyitä. Pääasia oli kuitenkin saada vastauksia, eikä kokeilla uutta tekniikkaa.

Kyselyn lähettäminen onnistui hyvin sähköpostitse ja vastauksia saatiin kohtuullisesti tutkijan asemaan ja ajankohtaan nähden. Työtä tehdessä tutkija kohtasi haasteita tiedon lajittelussa ja tulkinassa. Lopulta haasteet voitettiin ja saatiin koottua tulokset saatujen vastauksien pohjalta.

Opinnäytetyötä tehdessä huomasin työn moniulotteisuuden. Tästä kerrottakoon se, kun muuttaa työssä yhtä asiaa, pitää muistaa muuttaa se myös muihin kohtiin, ettei työhön jää ristiriitaisuuksia. Opinnäytetyö oli monivaiheinen ja opettava kokemus, ja se antaa hyvät lähtökohdat seuraaville tutkimustoille. Tutkimustyön onnistumisesta voidaan todeta se, että tutkija pystyi tutkimusaineistollaan vastaamaan työn alussa esitettyyn tutkimusongelmaan ja työn tehtävä myös täytet-

tiin. Työ valmistui myös suunnitellussa ajassa. Tutkijan ammatillinen kehitys ja pätevyys jäivät kuitenkin nähtäväksi uran edetessä.

8 KEHITTÄMIS- JA JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET

Tämän tutkimuksen jälkeen pitäisi pohtia tarkemmin syitä, miksi nuoret eivät ole innostuneita perustamaan yrityksiä tai vastaavasti, mitkä asiat ajavat nuoret perustamaan yrityksiä. Tutkijan kohdalla näitä syitä ovat muun muassa ajankäyttö, idean puute, kokemattomuus, rohkeuden ja uskalluksen puute, tietämättömyys, luonne, tämänhetkinen elämäntilanne sekä ajatuksen vierastaminen kokonaisuudessaan. Yrityksen perustaminen voisi tulla kyseeseen, jos löytyisi hyvä idea tai kumppani, jolla olisi selkeä rahoitussuunnitelma, jonkinlainen varmuus (testattu idea). Muita syitä voisivat olla yrittäjyyden näkeminen omalla kohdalla mahdollisuutena tai tyytymättömyys työtilanteeseen ja usko, että yrittäjyys voisi korjata tilanteen. Tästä voisi myös tarkastella sitä, voidaanko opiskelijoita ryhmitellä sen mukaan, mitkä ovat niiden motiivit ryhtyä yrittäjäksi ja jos voidaan, millaisia ryhmiä liiketalouden koulutusohjelman tai muiden koulutusohjelmien opiskelijoista muodostuu ja eroavatko ne niistä yrittäjistä, joilla on toisenlainen koulutustausta.

Ammattikorkeakouluihin ja niiden toimintaan liittyy myös jonkin verran kehitettävää. Osasta ammattikorkeakouluista saatiin yksi vastaus, joka kattoi kaikki toimipisteet, joissa tarjottiin liiketalouden koulutusohjelmaa. Toisista ammattikorkeakouluista kehoitettiin ottamaan yhteyttä toiseen henkilöön, jos tarvitsi molempia tai useampia toimipisteitä kattavan vastauksen tai tietoa jostain yksittäisestä hankkeesta. Tästä voidaan päätellä, ettei kaikissa kouluissa ja niiden toimipisteiden välillä yrittäjyyden tukeminen ole vielä aivan yhtenäistä. Tässä olisi yksi kehityksen kohde. Edelliseen liittyy myös se, että osa kouluista seurasi toisia ammattikorkeakouluja tarkemmin, minne valmistuneet opiskelijat olivat jatkaneet työelämässä. Osa kouluista oli kerännyt täsmälliset listat niistä valmistuneista, jotka ovat perustaneet yrityksen. Toiset koulut olivat jokseenkin tietoisia siitä, että opiskelijat olivat perustaneet yrityksiä, mutta niissä ei ollut täsmällisempää tietoa asiasta. Joissakin kouluissa oli tietoa perustetuista yrityksistä, mutta sitä ei ollut välttämättä kyselyyn vastanneella henkilöllä. Opiskelijoiden sijoittumiseen voisi laatia seurantatutkimuksen ja samalla voitaisiin miettiä, miten ammattikorkeakoulujen yrittäjyyden tukeminen vaikuttaa siihen, miten uudet opiskelijat haakeutuvat kyseiseen kouluun.

Tässä työssä on puhuttu paljon tukikeinoista ja niiden tavoitteista. Tuloksista paljastuvat keinot liittyvät yrittäjyyteen ja osaamisen kartuttamiseen. Tästä nousi ajatus siitä, tuetaanko ammattikorkeakouluissa opiskelijoita henkisellä puolella ja

jos tuetaan, niin miten se on järjestetty. Huuskonen (2006, 10) täsmentää, että yksilön ulkoisten seikkojen ohella on huomioitava myös henkiset asiat. Uravalinta voi olla joidenkin kohdalla henkisesti piinaava vaihe, jolloin olisi ehkä tarvetta myös henkiselle tuelle, eli keskustelulle, miltä yrittäjäksi aikominen tai ryhtyminen on tuntunut yksilön kohdalla ja miten se on muuttanut arkea. Toinen yksilöön liittyvä asia on se, että tukemisen pitäisi olla mahdollisimman osuvaa ja oikea-aikaista yksilölle, jotta se koettaisiin merkityksekkääksi. Yrittäjäksi aikovat kokevat todennäköisesti mielekkäänä yksilöllisen tukemisen kuin käsittelemisen massana.

Mentorointia ja muuta yritysysteistyötä voisi hyödyntää enemmän yrittäjyyden tukemisessa. Toisaalta sitä suunniteltiin monessa koulussa. Mentorointiyhteistyötä voitaisiin tiivistää huomattavasti ammattikorkeakoulujen ja lähialueiden yritysten kanssa. Nämä yritykset saisivat samalla lisää tunnettuutta ja kehityskelpoisia ideoita toimintansa parantamiseen sekä voisivat tunnettuuden lisäämisellä kehittyä vetovoimaisiksi työnantajiksi. Opiskelijat saisivat puolestaan arvokasta käytännön kokemusta, eli voisivat hahmottaa paremmin haasteet ja mahdollisuudet ja näin oppia kohtaamaan ne työelämässä joko omassa yrityksessä tai toisen alaisena. Mentorointiin liittyy tietysti yksi seikka, joka saattaa sulkea yhteistyöstä pois joitakin yrityksiä. Tämä on se, että mukana olevat yritykset joutuvat antamaan itsestään tietoa opiskelijoille, jotta nämä voivat tehdä yhteisprojekteja. Tässä saattaa taas vaarantaa yrityksen liikesalaisuudet. Yritysysteistyöstä voisi tutkia sitä, mikä on sopiva määrä yhteistyöyrityksiä, eli kannattaako ammattikorkeakoulujen hankkia uusia yhteistyökumppaneita vai syventää jo olemassa olevia kumppanuuksia.

Yrittäjyysstrategia on julkaistu 20.4.2006, joten sen seuraaminen voisi olla ajankohtaista muutaman vuoden kuluttua, kun strategia on tutumpi suunnittelussa ja käytännön toiminnassa ammattikorkeakouluissa. Tällöin voitaisiin tutkia asetettujen tavoitteiden toteutumista ja miettiä, mitä toimenpiteitä olisi tehtävä, jotta strategian mukaiset tavoitteet saavutettaisiin.

Lähteet

Julkaistut lähteet

Alasuutari, P. 1994. Laadullinen tutkimus. 2. p. Tampere: Vastapaino.

Arcada: Business Economics. [WWW-dokumentti]
<<http://www.arcada.fi/index.php?id=230>> (Haettu 15.9.2006)

Arene. Ammattikorkeakoulujärjestelmä. [WWW-dokumentti]
<http://www.arene.fi/suomi/ylakuva.cfm?pageID=1&top=otsikko_amkjarjestelma.cfm> (Haettu 27.1.2006)

Arene r.y:n yrittäjyysstrategia. 2006. [PDF-dokumentti]
<<http://www.arene.fi/toiminta/arene%20dokumentit/ARENE%20yrittajyysstrategia.pdf>> (Haettu 29.4.2006)

Audretsch, D. B. 2002. Entrepreneurship: A Survey of the Literature. [PDF-dokumentti]
<http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/green_paper/literature_survey_2002.pdf> (Haettu 20.10.2006)

Creswell, J. W. 1994. Research Design Qualitative & Quantitative Approaches. Yhdysvallat: Sage Publications Inc.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7. p. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

ESR-projektin kuvaus. [WWW-dokumentti]
<http://esrlomake.mol.fi/esrtiepa/kuvaus_S01989.html> (Haettu 16.10.2006)

Euroopan Yhteisöjen Komissio. 2003. Vihreä kirja Yrittäjyys Euroopassa (alkuperäinen engl.). [PDF-dokumentti]
<http://www.yrittajakoulu.com/tietotori/Liikanen_EU_%20green.paper.fi.pdf> Bryssel. (Haettu 20.5.2006)

FINPIN. 2006. [WWW-dokumentti] <<http://www.finpın.com/fin.php>> (Haettu 20.5.2006)

Ghauri, P. & Grønhaug, K. 2005. Research Methods in Business Studies A Practical Guide. 3 p. Dorchester: Henry Ling Ltd.

Grousbeck, I. 1997. What it takes to run your own show. Christian Science Monitor. Vol. 89: 200. S. 9.

Hallituksen politiikkaohjelmat: Yrittäjyys. Yrittäjyyden politiikkaohjelma. 2006. [PDF-dokumentti].

<<http://www.vn.fi/toiminta/politiikkaohjelmat/yrittajyys/ohjelma/fi.pdf>> (Haettu 13.9.2006)

Heikkilä, T. 2004. Tilastollinen tutkimus. 5 p. Helsinki: Edita Prima.

Huuskonen, V. 2006. Yrittäjäksi ryhtyminen Teoreettinen viitekehys ja sen koettelu. [PDF-dokumentti]

<http://www.yrittajakoulu.com/yrittajyyden_oppia/dokumentit/document.asp?UID=7153&docID=196> Turun Kauppakorkeakoulu. Vaatii rekisteröitymisen. (Haettu 2.8.2006)

Jussila, E. & Hytönen, J. & Salminen, H. (toim.). 2005. Yrittäjyyskasvatus ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmien opetussuunnitelmassa – benchmarking-hanke. Korkeakoulujen arviointineuvosto verkkojulkaisu 3:2005. [PDF-tiedosto] <http://www.kka.fi/pdf/muut/muut_julkaisut/KKA.Net305.Yritt.pdf> (Haettu 15.2.2006)

Kinnunen, T. 2006. Korkeakoulutetut naiset kysyvät yhä enemmän yrittäjyydestä - Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yrittäjyyskoulutus näyttäisi purevan. Kauppalehti. 5.5.2006: 86. S.15.

Kirjanpitolaki. 13.7.2001/629.

Koiranen, M. 2000. Ole yrittäjä - Sisäinen ja ulkoinen yrittäjyys. [WWW-dokumentti]

<http://www.yrittajakoulu.com/yrittajyyden_oppia/dokumentit/document.asp?UID=7153&docID=121> vaatii salasanan (Haettu 20.9.2006)

Koskinen, I., Alasuutari, P. & Peltonen, T. 2005. Laadulliset menetelmät kauppatieteissä. Tampere: Vastapaino.

Koskinen, M. 2006. Yrittäjyys vs. sisäinen yrittäjyys. [PDF-tiedosto]
<http://www.yrittajakoulu.com/yrittajyyden_oppia/dokumentit/document.asp?UID=7153&docID=197> vaatii salasanan (Haettu 20.9.2006)

Kuvaja, S. 2006. FINPIN yrittäjyyden edistäjänä. Teoksessa Halttunen, J., Toivola, T. & Tuomi, L.. Toim. Varamäki, E. Tulevaisuuden yrittäjä – tutkittuja näkökulmia kasvuun ja menestykseen. Helsinki: Edita. S. 12.

Kuvaja, S., Saurio, S. & Kortelainen, S. 3/2005. Ammattikorkeakoulun rooli yrittäjäpolvenvaihdoksen edistämisessä. [PDF-dokumentti]
<[http://ktm.elinar.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/0/7CB8722249053615C2256FCC0041DF2E/\\$file/ratu3elo_2005.pdf](http://ktm.elinar.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/0/7CB8722249053615C2256FCC0041DF2E/$file/ratu3elo_2005.pdf)> KTM Rahoitetut tutkimukset: Elinkeino-osasto. (Haettu 25.10.2006)

Lambing, P. & Kuehl, C. R. 2000. Entrepreneurship. 2.p. Yhdysvallat: Prentice-Hall Inc.

Miles M. B. & Huberman, A. M. 1994. An Expanded Sourcebook Qualitative Data Analysis. 2. p. USA: Sage Publications.

Opetushallitus: Ammattikorkeakouluopinnot 2005–2007. [PDF-dokumentti].
<<http://www.oph.fi/koulutusoppaat/amk-opinnot05-07.pdf>> (Haettu 19.5.2006)

Opetushallitus. 2001. Yrittäjän ammattitutkinto tutkinnon perusteet. DNO 49/011/2001.

Opetushallitus. 2001. Yrittäjän erikoisammattitutkinto tutkinnon perusteet. DNO 48/011/2001.

Opetusministeriö. 2005. Selvitys yrittäjien koulutustaustasta Suomessa. [PDF-dokumentti]
[http://www.yrittajat.fi/sy/home.nsf/e150b0b9a95085bac2256c290038d389/dda73179b1f0055ac2257034003abd94/\\$FILE/Koulutusprofili2005.pdf](http://www.yrittajat.fi/sy/home.nsf/e150b0b9a95085bac2256c290038d389/dda73179b1f0055ac2257034003abd94/$FILE/Koulutusprofili2005.pdf) (Haettu 19.9.2006)

Opetusministeriö. Koulutus: Ammattikorkeakoulut. [WWW-dokumentti]
<<http://www.minedu.fi/opm/koulutus/ammattikorkeakoulut/ammattikorkeakoulut.html>> (Haettu 27.1.2006)

OPM/AMKOTA. Ammattikorkeakoulututkinnot 2000–2004. Toiminta vuoden 2004 lopussa. 2.3.2006. [PDF-dokumentti]
<<http://www.csc.fi/amkota/taulukot/v2004/41.pdf>> (Haettu 14.9.2006)

Paajanen, P. 2001. YRITTÄJYYSKASVATTAJA Ammattikorkeakoulun hallinnon ja kaupan alan opettajien näkemykset itsestään ja työstään yrittäjyyskasvattajina. Lievestuore: Jyväskylä University Printing House, Jyväskylä ja ER-Paino Ky.

Paajanen, P. 2006. Ammattikorkeakoulun liiketalouden ja hallinnon alan opettajat yrittäjyyskasvattajina. Teoksessa Halttunen, J., Toivola, T. & Tuomi, L.. Toim. Varamäki, E. Tulevaisuuden yrittäjä – tutkittuja näkökulmia kasvuun ja menestykseen. Helsinki: Edita. S. 82–91.

Platt, L. 2004. Accepting Risk - Daring Greatness. Vital Speeches of the Day. Vol. 70: 17. S. 541–543.

Puustinen, T. 2004. Avain omaan yritykseen. Keuruu: Otavan Kirjapaino.

Ryan, R. 2004. The Next Generation of Entrepreneurs: How to Attract, Keep and Grow Them. Spectrum: Journal of State Government. Fall 2004 Vol. 77: 4. S. 37–39.

Saurio, S. 2003. Yrittäjyyden edistäminen ja yrityshautomotoiminta ammattikorkeakouluympäristössä. Satakunnan ammattikorkeakoulu. A, Tutkimukset 1/2003. Pori: Kehitys.

Suomala, J., Taatila, V., Siltala, R. & Keskinen, S. 2005. Sosiaalisen pääoman kentät. Toim. Jokivuori, P. Salapoliisimetodologia innovaatiotutkimuksen strategisena valintana. S. 359–377. Jyväskylä: Kopiojyvä.

Suomen lehdistötiedote GEM 2004. Julkaistu 24.1.2005. [PDF-dokumentti]
<http://www.tuta.hut.fi/units/lisib/research/gem/GEMSuomi2004_lehdistotiedote.pdf> (Haettu 2.2.2006)

Suomen Yrittäjät 2006: kalvot. [PP-dokumentti]. Peruskalvosarja.
<<http://www.yrittajat.fi/sy/home.nsf/pages/C2256DB30028DDCFC2256ACB00348857?opendocument>> (Haettu 25.4.2006)

Suomen Yrittäjät 2006. Perustietoa yrittäjyydestä ja yrittäjäkoulutuksesta Suomessa.[PDF-dokumentti]
<<http://www.yrittajat.fi/sy/home.nsf/0331e840dcd39419c2256c290029ef82/c225>

6db30028ddcfc2256b4f0040e001/\$FILE/yritysjyys_koulutus06.pdf> (Haettu 2.2.2006)

Suomen Yrittäjät: Suomen Yrittäjien lähtökohdat yritysjyyskasvatuksessa. Kalvosarja. [PP-dokumentti]
<<http://www.yrittajat.fi/sy/home.nsf/www/lahtokohdatyritysjyyskasvatuksessa>>
(Haettu 20.10.2006)

Tenhunen, M-L. 2006. Hyvä Lukija! Teoksessa Halttunen, J., Toivola, T. & Tuomi, L.. Toim. Varamäki, E. Tulevaisuuden yrittäjä – tutkittuja näkökulmia kasvuun ja menestykseen. Helsinki: Edita. S. 10.

Yin, R. K. 2003. Case Study Research Design and methods. 3. p. Yhdysvallat: Sage Publications Inc.

Ylikerälä, J. 2005. Yrityshautomokokemuksen vaikutukset tradenomiopiskelijan yrittäjäuran syntyyn ja kehittymiseen Yrityshautomotoiminta liiketalouden alan ammattikorkeakoulun yrittäjäkoulutuksessa. Helsinki: HeSe Print.

Ylikerälä, J. 2006. Yrityshautomokokemuksen vaikutukset tradenomiopiskelijan yrittäjäuran syntyyn ja kehittymiseen. Teoksessa Halttunen, J., Toivola, T. & Tuomi, L.. Toim. Varamäki, E. Tulevaisuuden yrittäjä – tutkittuja näkökulmia kasvuun ja menestykseen. Helsinki: Edita. S. 77–91.

Yrittäjät.fi. 2005. Yritysjyystilastoja. [WWW-dokumentti]
<<http://www.yrittajat.fi/sy/home.nsf/pages/C2256DB30028DDCFC2256B4F0040E001>> (Haettu 2.2.2006)

Wikipedia : Kuva:Suomen-maakunnat-template.png [WWW-dokumentti]
<<http://fi.wikipedia.org/wiki/Kuva:Suomen-maakunnat-template.png>> (Haettu 10.10.2006)

Julkaisemattomat lähteet

Römer-Paakkanen, T. 2006. Haaga ammattikorkeakoulun yrittäjyyden yliopettajan ja paikallisen tohtorihjelman vetäjän haastattelu. Espoo.

Kuviot ja taulukot

KUVIOT

Kuvio 1. Käsitteiden linkittyminen	9
Kuvio 2. Ammattikorkeakoulutuksen sijoittuminen koulutuksessa (Arene)	10
Kuvio 3. Vastaajat kartalla.....	42
Kuvio 4. Yrittäjyyden suuntautumisvaihtoehto liiketalouden koulutusohjelmissa.....	44
Kuvio 5. Yrittäjyyden laajempi opintojaksokokonaisuus	45
Kuvio 6. Mentorointi kokeneiden yrittäjien osaamisella.....	46
Kuvio 7. Esihautomo	48
Kuvio 8. Hautomo.....	50
Kuvio 9. Muut tukikeinot	51
Kuvio 10. Oppimistavoitteet ryhmiteltyinä	52
Kuvio 11. Yrittäjyyden näkyminen opetussuunnitelmissa.....	54
Kuvio 12. Opetuksen ulkopuoliset tukikeinot.....	55
Kuvio 13. Yrittäjyyden tukemisen tavoitteet.....	56
Kuvio 14. Tulevaisuuden suunnitelmat.....	59

TAULUKOT

Taulukko 1. Laadullisen ja määrällisen metodin piirteet.....	33
Taulukko 2. Tutkimuksen eteneminen.....	40
Taulukko 3. Liiketalouden opiskelijoiden lukumäärä vastanneissa kouluissa	41

LIITTEET

Liite 1 Näyte ammattikorkeakoulut	81
Liite 2 Saatekirje.....	82
Liite 3 Kyselyn runko	83
Liite 4 Monivalintakysymyksien taulukot piirakkakuvioiden pohjalla.....	84
Liite 5 Ympäristöjen ja opintojaksokokonaisuuksien oppimistavoitteet ..	88
Liite 6 Yrittäjyyden tukemisen näkyminen opetussuunnitelmissa.....	89
Liite 7 Opetuksen ulkopuoliset tukikeinot	91
Liite 8 Yrittäjyyden tukemisen tavoite	92
Liite 9 Tulevaisuuden suunnitelmat.....	93
Liite 10 Tuloksien kokoamistaulukko.....	95

Liite 1 Näyte ammattikorkeakoulut

Liiketalouden koulutusohjelmat

1. EVTEK-ammattikorkeakoulu (EVTEK)
 2. Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu (Eamk)
 3. Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu (Haaga)
 4. Helsingin liiketalouden ammattikorkeakoulu (Helia)
 5. Hämeen ammattikorkeakoulu (Hamk)
 6. Jyväskylän ammattikorkeakoulu
 7. Kajaanin ammattikorkeakoulu (Kajaanin amk)
 8. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu
 9. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu - Mellersta Österbottens yrkeshögskola
 10. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu (Kyamk)
 11. Lahden ammattikorkeakoulu (Lamk)
 12. Laurea-ammattikorkeakoulu (Laurea)
 13. Mikkelin ammattikorkeakoulu
 14. Oulun seudun ammattikorkeakoulu (Oamk)
 15. Pirkanmaan ammattikorkeakoulu (Piramk)
 16. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu (Pkamk)
 17. Rovaniemen ammattikorkeakoulu (Ramk)
 18. Satakunnan ammattikorkeakoulu (Samk)
 19. Savonia-ammattikorkeakoulu (Savonia amk)
 20. Seinäjoen ammattikorkeakoulu (Seamk)
 21. Tampereen ammattikorkeakoulu (Tamk)
 22. Turun ammattikorkeakoulu (Turun amk)
 23. Vaasan ammattikorkeakoulu - Vasa yrkeshögskola (Vamk)
- + Arcada

Liite 2 Saatekirje

Arvoisa vastaanottaja!

Olen Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelija ja teen tällä tutkimuksella opinnäytetyötäni. Aiheenani on se, miten ammattikorkeakoulujen liiketalouden koulutusohjelmissa tuetaan opiskelijoita yrittäjyyteen. Aineisto kerätään oheisella lomakkeella, jolla selvitetään sitä, minkälaisilla keinoilla Suomessa toimivat ammattikorkeakoulut tukevat opiskelijoitaan ryhtymään yrittäjiksi erilaisten koulutusvaihtoehtojen ja ympäristöjen avulla. Näistä esimerkkeinä ovat muun muassa erilaiset suuntautumisvaihtoehdot, laaja-alaisemmat opintojaksokokonaisuudet sekä esi- ja yrityshautomot.

Vastauksenne on ensiarvoisen tärkeä, jotta tutkimuksella saadaan tietoa ammattikorkeakoulukentästä ja siitä, miten se tukee opiskelijoitaan yrittäjyyteen. Jos koulussanne ei ole yrittäjyyttä tukevaa toimintaa, tieto siitä on tutkimuksen kannalta myös tärkeä. Kyselyyn vastanneille lähetetään sähköpostitse työ tutkimuksen valmistuttua.

Vastaukset pyydetään tallentamaan liitteessä olevassa kyselylomakkeessa Word -tiedostoon ja lähettämään mahdollisimman pian osoitteeseen laura.huttunen@laurea.fi, kuitenkin viimeistään pe 9.6.2006 klo 16.00 mennessä.

Ystävällisin terveisin

Laura Huttunen
Laurea-ammattikorkeakoulu

Lisätietoja
Laura Huttunen
Sähköpostiosoite: laura.huttunen@laurea.fi
Gsm: 050-533 9982

Liite 3 Kyselyn runko

YRITTÄJYYDEN TUKEMINEN LIIKETALOUDEN KOULUTUSOHJELMISSA

PERUSTIEDOT

1. Ammattikorkeakoulun nimi
2. Vastaajan nimi, asema ja yhteystiedot (puhelinnumero ja sähköposti)
3. Liiketalouden opiskelijoiden lukumäärä
4. Ammattikorkeakoulun toimipisteet, joita antamanne vastaus koskee
5. Onko teidän koulussanne seuraavia vaihtoehtoja? Mainitse myös aloitusvuosi.
 - a) yrittäjyyden suuntautumisvaihtoehto
 - b) yrittäjyyden laajempi opintojaksokokonaisuus (enemmän kuin 8 op)
 - c) mentorointi kokeneiden yrittäjien osaamisella
 - d) esihautomo tai vastaava (jos vastaava, mainitse nimi)
 - e) yrityshautomo tai vastaava (jos vastaava, mainitse nimi)
 - f) jokin muu, mikä?

AVOIMET KYSYMYKSET (Enimmäispituus kysymystä kohden on yksi A4)

6. Kuvaile, miten kohdassa 5 valittu toimii/ valitut toimivat. Muista mainita, mitä tarkoitat: esim. c).
7. Mitkä ovat mainittujen ympäristöjen ja opintojaksokokonaisuuksien opimistavoitteet?
8. Miten teidän ammattikorkeakoulunne opetussuunnitelman toteutuksessa näkyy yrittäjyys ja sen tukeminen?
9. Onko teidän koulussanne muita aikaisemmin mainitsemattomia opetuksen ulkopuolisia yrittäjyyden tukimuotoja?
10. Mikä on yrittäjyyden tukemisen tavoite teidän ammattikorkeakoulussanne ja miten arvioitte sen toteutuvan?
11. Ovatto opiskelijanne perustaneet yrityksiä opiskeluaikana tai välittömästi sen jälkeen?

12. Jos on mahdollista, mainitse opiskelijoiden tai valmistuneiden opiskelijoiden yritysnimiä sekä www-sivustoja.
13. Millaisia suunnitelmia teidän ammattikorkeakoulussanne on yrittäjyyden tukemiseen tulevaisuudessa?
14. Vapaa sana

Kiitos vastauksestanne!

Liite 4 Monivalintakysymyksien taulukot piirakkakuvioiden pohjalla

A. Yrittäjyyden suuntautumisvaihtoehto				
	Koulu	on	tulossa tai suunnitteilla	ei
1	Arcada			1
2	EVTEK *	1		
3	Haaga			1
4	Hamk			1
5	Jyväskylän amk			1
6	Kajaanin amk	1		
7	Keski-Pohjanmaan amk	1		
8	Kyamk	1		
9	Laurea		1	
10	Samk	1		
11	Savonia			1
12	Seamk			1
13	Turun amk			1
14	Vamk			1
	Yhteensä	5	1	8
* vuonna 2006				

B. Yrittäjyyden laajempi opintojaksokokonaisuus				
	Koulu	on	tulossa tai suunnitteilla	ei
1	Arcada		1	
2	EVTEK *	1		
3	Haaga	1		
4	Hamk	1		
5	Jyväskylän amk	1		
6	Kajaanin amk	1		
7	Keski-Pohjanmaan amk	1		
8	Kyamk	1		
9	Laurea	1		
10	Samk	1		
11	Savonia **	1		
12	Seamk	1		
13	Turun amk	1		
14	Vamk	1		
	Yhteensä	13	1	0
* vuonna 2006 ** johtamisen ja yrittäjyden ammatillinen polku ja tulossa Y-tiimi -opinnot				

C. Mentorointi kokeneiden yrittäjien osaamisella				
	Koulu	on	tulossa tai suunnitteilla	ei
1	Arcada			1
2	EVTEK			1
3	Haaga *		1	
4	Hamk			1
5	Jyväskylän amk		1	
6	Kajaanin amk	1		
7	Keski-Pohjanmaan amk		1	
8	Kyamk	1		
9	Laurea	1		
10	Samk			1
11	Savonia		1	
12	Seamk			1
13	Turun amk			1
14	Vamk	1		
	Yhteensä	4	4	6
* ei ole vielä				

D.	Esihautomo			
	Koulu	on	tulossa tai suunnitteilla	ei
1	Arcada			1
2	EVTEK	1		
3	Haaga	1		
4	Hamk	1		
5	Jyväskylän amk		1	
6	Kajaanin amk *	1		
7	Keski-Pohjanmaan amk	1		
8	Kyamk	1		
9	Laurea	1		
10	Samk			1
11	Savonia		1	
12	Seamk			1
13	Turun amk			1
14	Vamk	1		
	Yhteensä	8	2	4
* yhteistyökumppanin kautta				

E.	Hautomo			
	Koulu	on	tulossa tai suunnitteilla	ei
1	Arcada			1
2	EVTEK			1
3	Haaga	1		
4	Hamk			1
5	Jyväskylän amk			1
6	Kajaanin amk			1
7	Keski-Pohjanmaan amk *	1		
8	Kyamk	1		
9	Laurea			1
10	Samk	1		
11	Savonia **	1		
12	Seamk	1		
13	Turun amk			1
14	Vamk			1
	Yhteensä	6	0	8
* opiskelijoiden mahdollisuus hakea ulkopuoliseen hautomoon				
** Teknian kanssa				

F. Jokin muu			
	Koulu	on	ei
1	Arcada	1	
2	EVTEK		1
3	Haaga	1	
4	Hamk		1
5	Jyväskylän amk		1
6	Kajaanin amk		1
7	Keski-Pohjanmaan amk	1	
8	Kyamk		1
9	Laurea	1	
10	Samk		1
11	Savonia		1
12	Seamk	1	
13	Turun amk		1
14	Vamk		1
	Yhteensä	5	9

Liite 5 Ympäristöjen ja opintojaksokokonaisuuksien oppimistavoitteet

Koulut	Ympäristöjen ja opintojaksokokonaisuuksien oppimistavoitteet	Huomioita
1. Arcada	yrittäjyys, innovointi, pienyrityksen perustaminen ja taloudenpito	
2. EVTEK	yrittäjyysajattelun ja toimintatavan oppiminen, yrittämisen ja yritystoiminnan rakenteiden ja prosessien osaaminen	
3. Haaga	yrittäjyyteen tutustuminen uravaihtoehtona, nähdä yrittäjyys mahdollisena omalla kohdalla, miettiä yrittäjyyttä ja mahdollisesti perustaa yritys	
4. Hamk	-	Ei vastausta
5. Jyväskylän amk	tukea uusyrittäjyyttä ja yrittäjäpolvenvaihdoksia *	* T&K -hanke
6. Kajaanin amk	yrittäjätaitojen kehittyminen ja taitojen testaus käytännössä, liiketoimintasuunnitelman luominen yritysidean perusteella, liiketoimintamahdollisuuden havaitseminen ja hyödyntäminen, oman yrityksen toiminnan analysoiminen	
7. Keski-Pohjanmaan amk	sisäisen ja ulkoisen yrittäjyyden kehittäminen	
8. Kyamk	kyky tunnistaa ja kehittää omaa kykyä tunnistaa, osoittaa ja toteuttaa organisoitumisen ilmenemisen, säilymisen ja kehittymisen kannalta osana laajempaa toimintaympäristöä	
9. Laurea	konkreettisten neuvojen tarjoaminen opiskelijoille, opettajien yritysosaamisen ja asenteiden kehittäminen, Innoplaza → ohjata opiskelijoita edelleen hautomoihin ja toimia yli amk-rajojen oman liiketoimintasuunnitelman täsmentäminen ja yrityksen perustamisen tukeminen	
10. Samk	-	Ei vastausta
11. Savonia	yrittäjyysasenteen vahvistaminen, tietoperustan syventäminen, taitojen ja verkostomaisen työtyön kehittäminen	2007 aloittava Y-tiimi
12. Seamk	antaa opiskelijoille kokonaisvaltainen näkemys ja ensimmäinen kokemus yrittäjyydestä sekä parantaa heidän työkaluvalikoimaansa	
13. Turun amk	yrittäjyyden ja yrittäjämäisen ajattelun oppiminen käytännössä ja kontaktien luominen asiakkaisiin ja yhteistyökumppaneihin	
14. Vamk	valmentaa yrittäjyyteen ja antaa mahdollisuus kokeilla yrittäjyyttä omalla riskillä	

Liite 6 Yrittäjyyden tukemisen näkyminen opetussuunnitelmissa

Koulut	Yrittäjyyden tukeminen OPS:ssa	Huomioita
1. Arcada	yrittäjyyden opintojakso ruotsiksi ja englanniksi	
2. EVTEK	yrittäjyys liiketalouden opetussuunnitelman osana	
3. Haaga	läpäisevä teema, yrittäjyys esitellään jokaiselle opiskelijalle	
4. Hamk	yrittäjyys sisäänrakennettu opintojaksoihin	
5. Jyväskylän amk	yrittäjyys näkyy vahvasti	
6. Kajaanin amk	pakollinen liiketoimintasuunnitelman laatiminen ja projektiopinnot	voidaan toteuttaa Intotalossa
7. Keski-Pohjanmaan amk	<ul style="list-style-type: none"> • läpäisevä teema, johon kiinnitetään huomiota opetuksen toteutuksessa • sisäinen yrittäjyys kaikessa toiminnassa • ulkoinen yrittäjyys huomioitu omilla kokonaisuuksilla 	
8. Kyamk	<ul style="list-style-type: none"> • opintojen sitominen yrityksiin ja muihin organisaatioihin • projektioppimisympäristöt sidoksissa työelämän haasteisiin • henkilökohtainen ops → kohdennetummin työelämään • OMA PROJEKTI HOPS™ & OMA YRITYS HOPS™ 	
9. Laurea	<ul style="list-style-type: none"> • Yritysideasta liiketoiminnaksi (mm.liiketoimintasuunnitelman laatiminen) • Enter • Uudet liiketoimintamahdollisuudet 10 op • yritysysteistyö ja T&K toiminta opintojaksoilla • Innovaatiolähtöinen palveluyrittäjyys • Innoplaza -moduuli 	→2006/2007 alk.
10. Samk	<ul style="list-style-type: none"> • yrittäjyyteen liittyvät opintojaksot • yrityskiihdyttämö • yrittäjyyden teemapäivä 	
11. Savonia	<ul style="list-style-type: none"> • johtamisen ja yrittäjyyden ammatillinen polku • tuleva Y-tiimi 	
12. Seamk	Läpivalaisuperiaatteella eri oppiaineiden sisällä	→ yrittävyyden nostaminen

13. Turun
amk	• opintojaksot• sisäinen yrittäjyys kautta linjan• oman yritystoiminnan sisällyttäminen opintoihin	
14. Vamk	• yrittäjyyden opintojakso osana opintoja• tiimiyrittäjyys 15 op• Business Factoryyn (esihautomo) voi ha-
keutua	+ Venture
Cup

Liite 7 Opetuksen ulkopuoliset tukikeinot

Koulut	Opetuksen ulkopuoliset tukimuodot	Huomioita
1. Arcada	ei ole	
2. EVTEK	<ul style="list-style-type: none"> Innoplaza -hanke osallistuminen Kauppakamarin Fokus Forumiin 	ESR
3. Haaga	<ul style="list-style-type: none"> opiskelijat laativat urasuunnitelman (yrittäjyyden pohtiminen) urasuunnittelumallin jatkokehitys (TUKKK & Hamk) 	→ 2006/2007
4. Hamk	työharjoittelun ja opinnäytetyön toteuttaminen yhteistyönä yritysten kanssa	
5. Jyväskylän amk	yrittäjien tapaaminen ja tiimiakatemit	+ rakettimalli
6. Kajaanin amk	-	Ei vastausta
7. Keski-Pohjanmaan amk	opettajien yrittäjyyspainotteinen jatkokoulutus, työelämäyhteyksien parantaminen sekä heidän sivutoimisen yrittäjyyden tukeminen	
8. Kyamk	tutkimus- ja kehitystoiminta	
9. Laurea	Venture Cup ja Sense	liikeideakilpailut
10. Samk	-	Ei vastausta
11. Savonia	<ul style="list-style-type: none"> Ykä Yritteliäs -hanke yrittäjyyskasvatushanke yhteistyö yrittäjäjärjestöjen kanssa harjoittelijoiden ohjaaminen pk-yrityksiin 	→ Suomen Yrittäjät
12. Seamk	projektioinnit yritysten kanssa	
13. Turun amk	erilaiset yrittäjyyttä tukevat hankkeet	
14. Vamk	Visio ja Venture Cup	liikeideakilpailut

Liite 8 Yrittäjyyden tukemisen tavoite

Koulut	Yrittäjyyden tukemisen tavoite	Toteutuminen
1. Arcada	tuen lisääminen	niukat resurssit
3. EVTEK	tukeminen ammatinvalintana sekä ajattelutapana	→ mahdollista toteutua
4. Haaga	<ul style="list-style-type: none"> • esitellä yrittäjyys positiivisena ja realistisena vaihtoehtona • saada opiskelijat ymmärtämään yrittäjyyden merkitys ja näkemään pk-sektorin mielenkiintoisuus 	→ molemmat näkyvät kaikessa toiminnassa
5. Hamk	panostaminen yrittäjyyteen entistä selkeämmin	ei mainittu
6. Jyväskylän amk	<ul style="list-style-type: none"> • yrittäjyyden synnyttäminen • yrittäjämäinen asenne palkkatöissä 	ei mainittu
7. Kajaanin amk	yrittäjyysopintojen aloittavia opiskelijoita vuosittain 20	→ ei vielä toteudu
2. Keski-Pohjanmaan amk	<ul style="list-style-type: none"> • tunnustettu yrittäjyysammattikorkeakoulu • yrittäjämäisesti toimiva organisaatio • yrittäjähenkiset opiskelijat • opiskelijoista 5 % ja valmistuneista 10 % yrittäjiä 	sisäinen yrittäjyys ok
8. Kyamk	opiskelijat osaavat tuottaa lisäarvoa jo olemassa olevissa organisaatioissa tai uudessa yrityksessä	→ ei vielä toteudu
9. Laurea	<ul style="list-style-type: none"> • opiskelijat harkitsevat yrittäjyyttä vaihtoehtona palkkatyöhön • sisäisen yrittäjyyden omaksuminen 	ei mainittu
11. Samk	-	-
12. Savonia	<ul style="list-style-type: none"> • tukea opiskelijoiden yrittäjyysasenteita • valmentaa yrittäjämäiseen toimintaan • tutustuttaa yrittäjyyden mahdollisuuksiin 	→ ei vielä toteudu
13. Seamk	valmistuvat olisivat yritteliäitä ja positiiviset asenteet yrittäjyyteen	→ ei vielä toteudu
14. Turun amk	yrittäjiä noin 5 %	
10. Vamk	<ul style="list-style-type: none"> • mahdollistaa yrittäjyyden kokeilu omalla riskillä ja antaa pystyvyyden kokemuksia yrittäjyydestä • roolimallien tarjoaminen (mentorit) • kannustaa yrittäjyyteen (kilpailut) 	ei mainittu

Liite 9 Tulevaisuuden suunnitelmat

Koulut	Tulevaisuuden suunnitelmat	Huomioita
1. Arcada	ks. Yrittäjyyden tukemisen tavoite ja sen toteutuminen tuen lisääminen	
3. EVTEK	-	Ei vastausta
4. Haaga	<ul style="list-style-type: none"> yrittäjyyden asema paranee entuudestaan, eli se saa enemmän huomiota osakseen kuin olisi saanut yksinään toisessa koulussa yrittäjyyttä edistäviä toimintoja tullaan monipuolistamaan edelleen esihautomot, opinnot kansainvälinen yhteistyö FINPIN verkosto osuustoimintayrittäjyys, esihautomot kaikissa yksiköissä, hautomot, Innoplaza, yrittäjyyspolut, opettajien yrittäjyyden tohtoriopinnot, yrittäjyyden edistämishankkeet ja pk-sektorille erikoistunut t&k-toiminta opettajien/henkilökunnan muu yrittäjyys koulutus → tavoite: henkilökunta sisäistää yrittäjyyden ja tukee opiskelijoiden mahdollisuuksia 	Haagan ja Helian yhdistyminen
5. Hamk	yrittäjyysstrategia ja sen puitteissa käytännön toimenpiteiden vahvistaminen heti syksystä 2006 alkaen	
6. Jyväskylän amk	esihautomotoiminnan ja yrittäjäpolvenvaihdoksen tunnistaminen	
7. Kajaanin amk	<ul style="list-style-type: none"> kansainvälinen yhteistyö (BBA-opiskelijat) kansallisella tasolla yhteistyön kehittäminen yhteistyökumppanien, kuten Intotalon, kanssa tiiviimmät suhteet opettajien ja Intotalon kanssa 	
2. Keski-Pohjanmaan amk	jatkaa sisäistä ja ulkoista yrittäjyyttä tukevien toimintamallien kehittämistä sekä uusien kokeilujen tekemistä, turvata esihautomotoiminnan jatkuminen rahoituksen loputtua	
8. Kyamk	opetussuunnitelman toteutuksessa yrittäjyyteen liittyvien asioiden vahvistaminen	
9. Laurea	<ul style="list-style-type: none"> yhteistyön kehittäminen eri toimipisteiden välillä yhteistyön kehittäminen myös eri ammatti- 	

	<ul style="list-style-type: none"> korkeakoulujen välillä yrittäjyydelle tärkeiden sidosryhmien selvittäminen ja tuntemuksen lisääminen toimintaympäristöstä. KUUMA -kuntiin perehtyminen, tietoon perustuvien asiantuntijayritysten houkutteleva paikkakunnalle yhteisprojektit eri koulutusohjelmien välillä osuuskuntayrittäjyysshanke lähiajan suunnitelmissa Innoplaza, syksyllä 2006 	
11. Samk	-	Ei vastausta
11. Savonia	<p>ks. Yrittäjyyden tukemisen tavoite ja sen toteutuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> tukea opiskelijoiden yrittäjyysasenteita valmentaa yrittäjämäiseen toimintaan <p>tutustuttaa yrittäjyyden mahdollisuuksiin</p>	
13. Seamk	pyritään kehittämään tieteellistä mittaria yrittäjyysaikeiden mittaamiseen. Mittarin avulla pystytään seuraamaan yrittäjyyden edistämistien vaikuttavuutta opiskelijoiden yrittäjyysaikeuksiin	Hanke jo alkanut
14. Turun amk	rakentaa yrittäjyyspolku ja tuoda yrittäjyys esille opiskelijoille yhtenä uravaihtoehtona	
10. Vamk	tiivistää alueellista yhteistyötä niin toisten ammattikorkeakoulujen kanssa kuin muiden toimijoiden kanssa (TE-keskus, Merinova, Startia ja ulkomaiset yhteistyökumppanit)	

Liite 10 Tuloksien kokoamistaulukko

Ympäristöjen oppimistavoitteet	Yrittäjyys opsin toteutuksessa	Opetuksen ulkopuoliset tukikeinot	Yrittäjyys tukemisen tavoitteet	Tuleraisuuden suunnitelmat
ulkoinen yrittäjyys ja taidot	liiketalouden opinnot	-	oman toiminnan kehittäminen	tuen lisääminen ja monipuolistaminen
sisäinen yrittäjyys ja taidot	liiketalouden opinnot	hankkeet ja yhteistyö	sisäinen yrittäjyys ja uravaihtoehtoiksi	-
ulkoinen yrittäjyys ja uravaihtoehtoiksi	löpäisevä teema	urasuunnitelma	uravaihtoehtoiksi	tuen lisääminen ja monipuolistaminen, yhteistyön kehittäminen, yrittäjyyden edistämisen kehittäminen sekä opintojen säilyttäminen ja kehittäminen
-	liiketalouden opinnot	yhteistyö yrityksiä kanssa	oman toiminnan kehittäminen	tuen lisääminen ja monipuolistaminen
ulkoinen yrittäjyys	liiketalouden opinnot	yhteistyö	ulkoisen ja sisäisen yrittäjyys	opintojen säilyttäminen ja kehittäminen
sisäinen yrittäjyys ja taidot	liiketalouden opinnot ja projektiyöt	-	oman toiminnan kehittäminen	yhteistyön kehittäminen
ulkoinen ja sisäinen yrittäjyys	löpäisevä teema, sisäinen ja ulkoisen yrittäjyys	opettajien koulutus	ulkoisen ja sisäisen yrittäjyys sekä oman toiminnan kehittäminen	yrittäjyyden edistämisen kehittäminen ja uudet kokeilut
ulkoisen yrittäjyys ja taidot	löpäisevä teema, liiketalouden opinnot ja projektiyöt	liiketaloudeakillat	ulkoisen ja sisäisen yrittäjyys	tuen lisääminen ja monipuolistaminen
ulkoisen yrittäjyys ja muut	liiketalouden ja valinnaiset opinnot projektiyöt	liiketaloudeakillat	sisäinen yrittäjyys ja uravaihtoehtoiksi	yhteistyön kehittäminen, opintojen säilyttäminen ja kehittäminen sekä uudet kokeilut
-	liiketalouden opinnot ja esihautomo/hautomo	-	-	-
sisäinen yrittäjyys ja taidot	löpäisevä teema	yhteistyö ja yhteistyö yrityksen kanssa	sisäinen yrittäjyys ja positiiviset yrittäjyysasenteet	yrittäjyyden edistämisen kehittäminen
ulkoisen yrittäjyys, uravaihtoehtoiksi ja taidot	löpäisevä teema	yhteistyö yrityksen kanssa	sisäinen yrittäjyys ja positiiviset yrittäjyysasenteet	uudet kokeilut
sisäinen yrittäjyys ja taidot	liiketalouden opinnot, sisäinen ja ulkoisen yrittäjyys	hankkeet	ulkoisen yrittäjyys	yrittäjyyden edistämisen kehittäminen ja opintojen säilyttäminen ja kehittäminen
ulkoisen yrittäjyys ja taidot	liiketalouden ja valinnaiset opinnot sekä esihautomo/hautomo	liiketaloudeakillat	ulkoisen yrittäjyys	yhteistyön kehittäminen

Alkuperäisen mallin mukaisesti: * yhteistyö koulun ja yrityksen ja * yhteistyö yrityksen kanssa "opiskelijat mukana"

Suomessa on viime vuosina ollut esillä suurien ikäluokkien eläkkeelle jääminen, minkä seurauksena tarvitaan uusia menestyviä yrittäjiä. Pienet ja keskiuuret yritykset ovat merkittäviä työllistäjiä ja vaikuttavat siten maan kansantalouteen. Suomessa yrittäjien koulutustasoa pyritään nostamaan samoin kuin yrittäjäaktiivisuutta.

Tässä opinnäytetyössä syvennyttään ammattikorkeakoulujen keinoihin tukea opiskelijoitaan yrittäjyyteen. Tutkimuksen näytteeseen on otettu mukaan Suomessa toimivat ammattikorkeakoulut, jotka tarjoavat liiketalouden koulutusohjelmaa. Työn tavoite on selvittää, miten ammattikorkeakoulut tukivat opiskelijoitaan yrittäjyyteen lukuvuodella 2005–2006.

Tutkimukseen saatiin yhteensä 14 vastausta 24 ammattikorkeakoulun näytteestä. Saadut vastaukset on analysoitu pääosin laadullisia menetelmiä käyttämällä. Tulokset osoittivat, että ammattikorkeakoulut tukevat opiskelijoitaan yrittäjyyteen erilaisilla keinoilla, joista suuri osa sisältyy koulujen opetussuunnitelmiin. Ammattikorkeakoulut pitävät tärkeänä niin sisäistä kuin ulkoistakin yrittäjyyttä. Ulkoisesta yrittäjyydestä tuotiin esille sekä uusyrittäjyys että yrittäjäpolvenvaihdot.

ISSN 1458-7211
ISBN 978-951-799-123-0

LAUREA

www.laurea.fi